

MISJONSHØGSKOLEN

NIGERIANSKER I STAVANGER

En kvalitativ intervjuundersøkelse av årsakene til at nigerianske kvinner migrerer til Stavanger for å jobbe i prostitusjon

MASTEROPPGAVE I GLOBALE STUDIER

30-MATH

av

BENEDICTE NESSA

Høst 2012

Forord

Å jobbe med denne masteroppgaven har vært en lengre prosess enn jeg i utgangspunktet hadde forestilt meg, men desto mer lærerik. Å jobbe med et prosjekt fra den spede begynnelse til siste slutt har vært spennende, utfordrende, altoppslukende og faglig utviklende. Det er en lærdom jeg aldri ville vært foruten. Jeg vil gjerne takke noen av dem som har vært med å gjort dette prosjektet mulig.

Jeg vil først og fremst takke alle mine informanter som har brukt av sin tid til å dele av sine liv, erfaringer og kunnskap. Det er denne innsikten som i det hele tatt har gjort det mulig for meg å få et blikk inn i denne tematikken og utfordringene knyttet til dette.

Jeg vil videre takke Bymisjonssenteret i Stavanger, og spesielt Albertine, for at dere har vært så medgjørlige og lagt til rette både for muligheten til innhenting av informasjon og skriving av masteroppgaven.

Jeg vil også takke min veileder ved første del av prosjektet; Marianne Skjortnes. Du spilte en avgjørende rolle i en tid hvor jeg trengte å peke ut en retning for hvor jeg ville gå. Du samlet trådene for meg å ga meg konkrete føringer som viste neste steg i prosessen. Jeg vil også takke Tomas Sundnes Drønen, som har vært min veileder i siste del av prosjekt. Du har vært til uvurderlig hjelp. Takk for dine viktige innspill, gode råd og konkrete tilbakemeldinger.

Jeg vil takke familie og venner som har hatt tro på at jeg klarte å fullføre prosjektet og som har heiet meg fram mot målet.

Til slutt vil jeg takke min fabelaktige mann, Trond. Du har vært en trofast støttespiller gjennom hele prosessen. Takk for kveldsturer hvor du tålmodig har måttet overvære lange utgreiinger, problemstillinger og tidvis stor frustrasjon over prosjektet. Jeg hadde aldri kommet i mål uten deg som solid samtalepartner.

Benedicte Nessa, Stavanger november 2012.

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING	5
1.1	BAKGRUNN OG FORMÅL	5
1.2	TEMAETS AKTUALITET	5
1.3	PRESENTASJON AV PROBLEMSTILLING.....	6
1.3.1	<i>Presisering og avgrensing .....</i>	<i>7</i>
1.4	OPPGAVENS STRUKTUR OG INNHOLD.....	7
2	METODE	10
2.1	VITENSKAPSTEORETISK GRUNNLAG	10
2.1.1	<i>Refleksivitet, positivisme og naturalisme .....</i>	<i>11</i>
2.1.2	<i>Hermeneutikk og førforståelse .....</i>	<i>12</i>
2.2	FORSKNINGSDESIGN OG METODE.....	14
2.2.1	<i>Kvalitativ metode .....</i>	<i>14</i>
2.2.2	<i>Intervju som metode.....</i>	<i>15</i>
2.2.3	<i>Litteratur.....</i>	<i>16</i>
2.3	UTVALG.....	16
2.3.1	<i>Tilgang til feltet.....</i>	<i>16</i>
2.3.2	<i>Endelig utvalg .....</i>	<i>18</i>
2.4	FORBEREDELSE TIL- OG GJENNOMFØRING AV INTERVJU	18
2.4.1	<i>Intervju med de nigerianske kvinnene.....</i>	<i>19</i>
2.4.2	<i>Intervju med fagpersoner .....</i>	<i>19</i>
2.4.3	<i>Informantene som intervjupersoner .....</i>	<i>20</i>
2.4.4	<i>Lydopptak og feltnotater .....</i>	<i>20</i>
2.4.5	<i>Kommunikasjon i intervjusituasjonen.....</i>	<i>20</i>
2.5	ETISKE OVERVEIELSER	21
2.5.1	<i>Informert- og fritt samtykke .....</i>	<i>22</i>
2.5.2	<i>Konfidensialitet.....</i>	<i>22</i>
2.5.3	<i>Egen forskerrolle .....</i>	<i>23</i>
2.6	KVALITETSVURDERING AV UNDERSØKELSEN – RELIABILITET OG VALIDITET	24
3	TEORETISKE PERSPEKTIVER	25
3.1	GLOBALISERING	25
3.2	MIGRASJON	29
3.2.1	<i>Migrasjonsforståelse.....</i>	<i>30</i>
3.3	VERDENSBILDE.....	32
3.3.1	<i>Kognitive, affektive og evaluerende dimensjoner.....</i>	<i>33</i>
4	KONTEKST.....	36
4.1	NIGERIA.....	36
4.1.1	<i>Befolkning .....</i>	<i>36</i>
4.1.2	<i>Økonomi.....</i>	<i>37</i>
4.1.3	<i>Sosiale forhold og arbeidsmarked .....</i>	<i>37</i>
4.2	MENNESKESMUGLING	38
4.3	MENNESKEHANDEL	39
4.4	NIGERIANSK FILOSOFI/RELIGION OG JUJU	41

5	PRESENTASJON AV DATA.....	45
5.1	BAKGRUNN OG ORGANISERINGEN	45
5.1.1	<i>Juju.....</i>	46
5.2	FATTIGDOM OG KORRUPSJON	47
5.3	FAMILIE.....	51
5.3.1	<i>Tilknytning til familie.....</i>	51
5.3.2	<i>En offerhandling for familien og status i hjemlandet.....</i>	54
5.4	DRØMMEN OM EUROPA - HVORFOR NORGE?.....	56
5.5	PROSTITUSJON I NIGERIA.....	57
5.6	OPPSUMMERING	60
6	DRØFTING AV DE ULIKE FUNNENE SETT I LYS AV TEORETISKE PERSPEKTIVER	62
6.1	GLOBALISERING	62
6.1.1	<i>Økonomisk globalisering og fattigdom.....</i>	63
6.1.2	<i>Korrupsjon.....</i>	65
6.2	MIGRASJON OG MIGRASJONSFORSTÅELSE	66
6.2.1	<i>Nigeriansk migrasjon.....</i>	67
6.2.2	<i>Tvang og frivillighet i migrasjon.....</i>	69
6.3	VERDENBILDE OG SOSIOLOGISKE FORKLARINGER	70
6.3.1	<i>Kulturelle betingelser for valg.....</i>	72
6.4	FREMTIDIGE VALGMULIGHETER FOR KVINNENE	77
7	OPPSUMMERENDE REFLEKSJONER.....	80
8	VIDERE FORSKNING.....	83
	BIBLIOGRAFI.....	84
	VEDLEGG.....	89
VEDLEGG 1	INTERVJUGUIDE TIL BEGGE INFORMANTGRUPPENE.....	89
VEDLEGG 2	INFORMASJON OG SAMTYKKE – FAGPERSONER.....	92
VEDLEGG 3	INFORMASJON OG SAMTYKKE – NIGERIANSK KVINNER MED PROSTITUSJONSERFARING.....	94

---

1 INNLEDNING

Migrasjonsstrømmen fra Nigeria til Europa blir stadig tydeligere, særlig i Stavanger hvor de fleste migrerte kvinnene jobber i prostitusjon. Hvorfor migrerer kvinnene og hvorfor jobber de med salg av seksuelle tjenester på gaten i Stavanger?

1.1 Bakgrunn og formål

Min bakgrunn som frivillig hos Albertine, Bymisjonscenteret i Stavanger sitt arbeid blant kvinner med prostitusjonserfaring, har gitt meg innblikk i ulike problemstillinger knyttet til nigerianske kvinner som jobber i prostitusjon i byen. Møtet med de nigerianske kvinnene, samtaler med de ansatte i Albertine samt litteratur på feltet frembrakte ønsket om et dybdykk inn i dette tilsynelatende nye fenomenet. De første møtene med kvinnene utfordret mine forutinntatte antakelser og forventninger av dem som offer. Min opplevelse var at de ikke passet inn i bildet jeg hadde dannet meg av offer-rollen. Det inspirerte meg til refleksjon rundt offer-aktør-rollen. Med dette som utgangspunkt ønsket jeg å forsøke og forstå hvilke årsakselementer som ligger til grunn for at kvinnene jobber i Stavanger. Studiet Master i Globale studier har også vektlagt og gitt nyttig innblikk i teorier rundt globalisering og hvordan globale prosesser har ulike konsekvenser for mennesker verden over. Jeg knyttet denne kunnskapen opp mot de opplevelsene jeg fikk gjennom Albertine. Med grunnlag i teori og empiri ønsker jeg å reflektere over, drøfte og belyse en helhetlig tilnærming som problematiserer forholdet mellom offer og aktør ved nigeriansk prostitusjon i Stavanger samt sette dette i tettere sammenheng med teorier om globalisering, migrasjon og verdensbilde. På denne måten håper jeg å kunne skape bredere forståelse for fenomenets kompleksitet og utfordringer.

1.2 Temaets aktualitet

Temaet nigerianske kvinner i prostitusjon er for tiden meget aktuelt i Stavanger. Kvinnene er mange og synlige i sentrumskjernen av byen. Tidligere har mye av salget foregått med utgangspunkt i Strandkaien, et mindre synlig sted rett i utkanten av sentrumskjernen. I dag derimot, har kvinnene blitt såpass mange at de har spredt seg utover byen. De er dermed også

---

mer synlige i bybildet. De nigerianske kvinnene har blitt anklaget for å være aggressive i sine tilnærminger mot menn i forsøk på å selge seksuelle tjenester. Det har vært flere oppslag i media med menn som føler seg trakasserte når de går i byen. VG hadde blant annet et stort oppslag på fremsiden av avisen mandag 16. juli i år; ”Ny ”sex-lov” stopper ikke prostitusjon i storbyene: Sex-kjøp på høygir” (VG 16. juli 2012) . Videre blir Stavanger beskrevet som den nye sex-hovedstaden i Norge. Stavanger Aftenblad belyser også økningen av kvinner som selger seksuelle tjenester i byen; ”Det er hittil i år registrert flere kvinner som selger sex i stavangerområdet enn i hele fjor, og mer enn i toppåret 2008” (Stavanger Aftenblad 6. August 2012). Det uttrykkes til tider stor frustrasjon over denne utviklingen. Mandag 29. oktober inviterte Næringsforeningen og kvinnegruppa Ottar til debatt om ”prostitusjonsbyen Stavanger”. Næringsforeningen representerte her et ønske om at byen skulle ryddes for prostituerte. Stavanger Aftenblad skriver; ”Mange i salen støttet forslaget til Harald Minge fra Næringslivsforeningen om at byen burde ryddes. De mente det var en belastning både for byen og omdømmet at det foregikk prostitusjon så åpenlyst i gatene”.¹ Den nåværende situasjonen i Stavanger skaper forståelig nok sterke reaksjoner. Det er uakseptabelt at menn opplever seg trakasserte ved å gå gjennom byen. Engasjementet og frustrasjonen underbygger temaets aktualitet og dermed også viktigheten av å belyse det fra ulike sider og på denne måten gi ny innsikt i og forståelse for årsakene til at kvinnene er her.

1.3 Presentasjon av problemstilling

For å belyse temaet har jeg jobbet ut fra følgende problemstilling som oppgaven søker å besvare:

Hva er årsakene til at nigerianske kvinner migrerer til Stavanger for å jobbe i prostitusjon?

---

¹ Stavanger Aftenblad, ”Brudgommer antastet av prostituerte”; tilgjengelig på <http://www.aftenbladet.no/nyheter/lokalt/stavanger/--Brudgommer-antastet-av-prostituerte-3058988.html>; besøkt 26.11.12.

1.3.1 Presisering og avgrensning

Selv om både norske og flere andre utenlandske kvinner jobber som prostituerte i byen, er denne oppgaven avgrenset til å omhandle de nigerianske kvinnene i byen. Grunnen til dette er at de nigerianske kvinnene er de mest representerte og synlige på utendørsmarkedet og dermed ble den naturlige gruppen å undersøke. Med en slik avgrensning fikk jeg muligheten til å gå i dybden på informasjon om Nigeria og kvinnenens bakgrunn samt de ulike elementene som dannet årsaksforklaringene. Desto mer jeg satte meg inn i temaet – både før, under og etter feltarbeidet – desto mer sammensatt oppdaget jeg at temaet var. Det ble derfor viktig å avgrense oppgaven til å konkret svare på problemstillingen jeg hadde bestemt meg for som omhandler *årsakene* til migrasjonen.

Juju er et element som i sterk grad knyttes til nigerianske kvinner i prostitusjon og nigeriansk menneskehandel. Dette er et viktig moment med tanke på hva som holder kvinnene i prostitusjon, og også en naturlig del i drøftingen av forholdet mellom tvang og frivillighet i migrasjon. Det er likevel viktig å presisere at *juju* ikke ser ut til å være en avgjørende årsak til at kvinnene i utgangspunktet har valgt å migrere. Av den grunn har jeg valgt å ikke fokusere for mye på det i drøftingen.

Bruken av begrepet *migrere* i problemstillingen er et bevisst valg. Begrepet åpner muligheten for at ikke alle kvinnene kan kategoriseres som ofre for menneskehandel samtidig som vurderingen av om kvinnene kan defineres inn under dette eller ikke, representerer en sentral del av temaets kompleksitet.

1.4 Oppgavens struktur og innhold

Oppgavens problemstilling besvares gjennom en fremstilling bestående av sju kapitler. De resterende kapitlene er bygd opp på følgende måte:

Kapittel 2 gir en grundig fremstilling av den metodiske fremgangsmåten. Her gjør jeg rede for og begrunner den vitenskapsteoretiske forankringen i refleksivitet og hermeneutikk. Videre tar kapitlet for seg hele prosessen fra begynnelse til slutt med vurderinger og refleksjoner rundt

---

valgene jeg har blitt tatt underveis i prosjektet. Til slutt presenteres etiske utfordringer knyttet til feltarbeidet samt refleksjoner rundt egen forskerrolle.

Kapittel 3 presenterer teorier fra tre ulike felt som hver for seg formidler viktig kunnskap knyttet til problemstillingen. De tre feltene er *globalisering*, *migrasjon* og *verdensbilde*, som utgjør tre deler av kapitlet. Den første delen, *globalisering*, tar for seg begrepsforklaringer og teorier rundt globalisering. Her presenterer jeg beskrivelser og definisjoner med fokus på hvordan ulike tendenser i globalisering påvirker mennesker i ulik grad. Den andre delen søker videre å gi innsikt i *migrasjon* med blikk på utviklingen av migrasjonsforståelse og på hvilken måte grunnlaget for migrasjon har endret seg. Den siste delen tar utgangspunkt i Paul G. Hiebert's teorier om *verdenbilde* og i hvilken grad vårt syn på verden påvirker valgene vi tar.

Kapittel 4 tar for seg aktuell kontekstuell informasjon. For å gi et godt grunnlag for forståelse gis det her et kort innblikk i Nigerias befolkning, økonomiske situasjon, sosiale forhold og arbeidsmarked. Videre defineres begreper som menneskesmugling og menneskehandel samt beskrivelse av utfordringene rundt slik begrepsbruk. Som nyttig bakgrunnsinformasjon fremstilles til slutt deler av det nigerianske verdensbildet i form av deres filosofiske og religiøse tilnærminger til livet. Nigeriansk filosofi og religion danner et viktig bakteppe for å gripe årsakene til at kvinnene velger som de gjør.

Kapittel 5 beskriver funnene som er systematisert i følgende kategorier: *bakgrunn og organisering*, *fattigdom og korrupsjon*, *familie*, *drømmen om Europa* og *prostitusjon i Nigeria*. Dette gjengir den mest relevante informasjonen fra datainnhenting, sett i lys av prosjektets problemstilling. Kapitlet avsluttes med en kort oppsummering av de viktigste funnene.

Kapittel 6 består av tolkning og drøfting av mine funn i undersøkelsen, sett i forhold til relevant teori presentert i kapittel to. Fattigdom oppgis som en av hovedgrunnene for de nigerianske kvinnenenes migrasjon og ses i lys av teorier om globalisering og migrasjon. De nigerianske kvinnenenes tilstedeværelse i Stavanger drøftes som konsekvenser av globale prosesser. Videre drøftes forholdet mellom tvang og frivillighet i migrasjon og i hvilken grad dette problematiserer bruken av begrepet menneskehandel i nigeriansk kontekst. Ved kategorisk skille mellom tvang og frivillighet visker man ut muligheten for at kvinnene ikke kun er ofre, men aktører i egne liv. Dette skillet er dermed relevant å opprettholde i min oppgave. Til slutt diskuteres Hiebert's

---

teorier, samt sosiologiske forklaringer, og hvordan disse kan settes i sammenheng med de betingelsene for valg som beskrives av informantene. Det stilles også her spørsmål ved om noen av mønstrene for seksuelle relasjoner som har blitt dannet i området rundt Benin City i Nigeria kan knyttes til det høye antallet nigerianske prostituerte i Europa.²

Kapittel 7 er en oppsummering av mine refleksjoner rundt de presenterte teoriene, funnene og drøftingen.

Presentasjonen av de ulike kapitlenes struktur og innhold viser den målbevisste fremgangsmåten som gjør at kapitlene til sammen belyser problemstillingen på en systematisk og helhetlig måte.

---

² En stor andel av de nigerianske kvinnene som er på det europeiske prostitusjonsmarkedet kommer hovedsakelig fra ett område i Nigeria; delstaten Edo med hovedstaden Benin City (Carling 2005:12).

---

2 METODE

Holme og Solvang starter boken sin *Metodevalg og metodebruk* (1986) med å si at ”Metodelære er ikke noe mål i seg selv, men et redskap til å nå andre mål av undersøkelses- og forskningsmessig karakter” (Holme og Solvang 1986:13). Metode er altså et verktøy som gir mulighet til å oppnå troverdige resultat i en undersøkelse. Med et bevisst forhold til metode og metodebruk kan man jobbe systematisk for å få svar på de spørsmålene man ønsker å stille. I en undersøkelse er fremgangsmåten, organiseringen og analyseringen viktige redskaper til målet om å forske for å komme frem til nye erkjennelser. Alt som brukes for å nå dette målet, kan kalles metode (Holme og Solvang 1986:13-14).

Hammersley og Atkinson bruker i sin bok *Feltmetodikk* (2004) begrepet *etnografi*. Dette beskriver de som ”(...)selve arbeidet med å studere en kultur og om de vitenskapelige sluttprodukter i form av bøker og artikler” (Hammersley og Atkinson 2004:12). Feltarbeidet og masteroppgaven min som et resultat er dermed å regne som etnografisk arbeid.

I dette kapitlet vil jeg redegjøre for den metodiske tilnærmingen som ligger til grunn for feltarbeidet/etnografien. Jeg vil først gi et innblikk i det vitenskapsteoretiske grunnlaget for deretter å gjøre rede for fremgangsmåten, bakgrunn for valg og utfordringer knyttet til feltarbeidet.

2.1 Vitenskapsteoretisk grunnlag

Hammersley og Atkinson (2004) forklarer vitenskapsteori på denne måten; ”Vitenskapsteori dreier seg om å gi svar på spørsmål om hva et vitenskapelig fags oppgaver og arbeidsmåter er, kan og bør være” (Engelstad m.fl. 1996 i Hammersley og Atkinson 2004:13). Forfatterne setter vitenskapsteorien i forskningsmessig sammenheng og påpeker at den også analyserer forholdet mellom forsker og felt, samt forholdet mellom samfunn og vitenskap (Hammersley og Atkinson 2004:13). Vitenskapsteorier representerer viktig forståelse av tilnærmingen til forskning og rollen som forsker. Jeg vil derfor gi en kort presentasjon av vitenskapsteoretiske tilnærminger som danner bakgrunn for mitt feltarbeid.

2.1.1 Refleksivitet, positivisme og naturalisme

I *Feltmetodikk* beskrives tre generelle vitenskapsteoretiske retninger – *naturalisme*, *positivisme* og *refleksivitet* (Hammersley og Atkinson 2004:31-51). Jeg vil videre presentere disse tre retningene.

Positivistisk tilnærming til forskning innebærer en forståelse av den sosiale virkelighet med utgangspunkt i det ”positivt gitte”, som eksempelvis tallfestede opplysninger og/eller matematiske analyser (Hammersley og Atkinson 2004:33-35). Positivismen er grunnfestet ved naturvitenskapens logikk og metode hvor muligheten for at de vitenskapelige teoriene kan testes ved at de enten bekreftes eller avkreftes. Det er dermed ønskelig å forske på fenomener eller et felt som kan observeres og analyseres på en måte som gir lite rom for spekulasjoner eller tolkning. En slik tilnærming søker en objektiv og absolutt sannhet med dokumenterte fakta som bekreftelse på ny kunnskap (Befring 2007:220-225).

Som en motvekt til positivismen vokste etterhvert *naturalismen* frem. Den førstnevnte gruppen anerkjente ikke kvalitativ forskning som vitenskapelig metode på grunnlag av manglende vitenskapelig strenghet. Naturalistene på sin side vektlegger undersøkelse av grupper eller fenomener i sin ”naturlige tilstand”. Det er med andre ord ikke ønskelig å ødelegge feltet med eksempelvis formelle intervjuer og/eller skape situasjoner som er unaturlige for feltet man skal forske på. Det naturalistiske perspektivet fremhever det unike og særegne ved ulike sosiale fenomener og peker på respekten og lojaliteten til dette som utgangspunktet for å forsøke og skape en mest mulig sann forståelse av feltet (Hammersley og Atkinson 2004:36-37).

Både naturalistene og positivistene har møtt motstand og kritikk. Der verken positivistisk eller naturalistisk metodiske tilnærming er dekkende, finner man det Hammersley og Atkinson presenterer som *refleksivitet* (Hammersley og Atkinson 2004:46-51). Her fremheves det at man fra et naturalistisk eller positivistisk ståsted tar høyde for at forskeren kan orientere seg i feltet nærmest som en robot som verken påvirker eller påvirkes av feltet. Dette påpekes som et urealistisk bilde av virkeligheten. De hevder at; ”Refleksivitet vil derfor si at forskerens orientering påvirkes av deres sosio-historiske plassering og de verdier og interesser denne

---

plassering gir dem” (Hammersley og Atkinson 2004:47). Forskeren er ikke isolert fra feltet han eller hun forsker på. Viten om at man som forsker i møte med mennesker også selv er en del av den sosiale verden kan bidra til at man gjør seg refleksjoner rundt hvordan deltakelsen påvirker resultatet (Hammersley og Atkinson 2004:47).

I tråd med det refleksive perspektivet har jeg i denne masteroppgaven forsøkt å være bevisst min rolle som forsker. Min rolle er ikke uavhengig av verken relasjoner eller data som jeg innhenter fra informantene. Hvordan jeg oppfattes av informantene vil til en viss grad påvirke svarene de gir meg. Inn i feltet tar jeg med meg mine verdier, holdninger og sosio-historiske plassering, noe som umulig kan unngås. Jeg har derfor jobbet mot å ta de refleksive perspektivene med meg som en betraktning i analyseringen av datamaterialet, i forberedelse til intervju og i selve intervjusituasjonen. En bevissthet rundt den metodologiske tilnærmingen jeg har valgt, har gitt meg et bredere grunnlag for økt forståelse i møte med informantene og en mer holistisk analyse av datamaterialet.

2.1.2 Hermeneutikk og førforståelse

Ved sin presentasjon av vitenskapsteoretiske refleksjoner setter Edvard Befring i boken *”Forskningsmetode med etikk og statistikk (2007)* hermeneutikken som en av hovedretningene innenfor faget. Hermeneutikken betyr ”læren om tolkning” og stammer fra humanistiske fag (Befring 2007:224-229). Den regnes også som positivismens motstykke. I hermeneutikken ligger hovedvekten på meningsinnhold som sentral tilnærming. I motsetning til positivismen som er opptatt av absolutte konklusjoner, søker hermeneutikken en helhetlig forståelse og analyse av det man kan kalle subjektiv opplevelse av et fenomen (Befring 2007:220). Noe av grunnlaget for å forstå utsagn eller tekster er at det må settes inn i en større sammenheng for på den måten forsøke å finne en dypereliggende mening enn den man først oppfattet (Dalen 2007:15-16). Gadamer (2010) viser til hermeneutikkens kjerne ved presiseringen av søken etter ”sannheten” i teksten :

Den som ”forstår” en tekst (eller en lov!), har ikke bare på en forstående måte kastet seg ut mot en mening i et forsøk på å forstå teksten, men det er også slik at den fullendte forståelsen representerer en tilstand av ny åndelig frihet. Den implifiserer mangfoldige muligheter til å

---

utlegge, bli oppmerksom på relevante forhold, trekke slutninger og så videre, som jo nettopp er hva det vil si å forstå seg på noe innenfor tekstforståelsens område. (Gadamer 2010:296-297)

Et slikt hermeneutisk perspektiv krever dypdykk i teksten med tilkommende fortolkningsprosess som igjen skaper nye erkjennelser og dypere innsikt. Derav kommer begrepet ”den hermeneutiske spiral” som viser til den evinnelige prosessen hvor man ved å fortolke en tekst på flere nivåer skaper mening i teksten og ny forståelse av materialet (Gadamer 2010:302-303). Slik opprettholdes søken etter den opprinnelige meningen;

Å forstå det som står i teksten innebærer å utarbeide et slikt første utkast, som riktignok alltid blir revidert i lys av hva man finner ut når man trenger lenger inn i meningen. (Gadamer 2010:304)

Jeg har valgt en kvalitativ tilnærming i undersøkelsen min. Dataen jeg innhenter får jeg fra lengre intervjuer eller samtaler som deretter skrives ned som tekster. Disse sammenhengende tekstene utgjør datamaterialet som skal fortolkes og forstås. Mitt ønske med oppgaven er å skape en ny og bredere forståelse av et komplekst tema. Jeg har derfor forsøkt å forstå informantenes opplevelse av situasjonen ved å fortolke det som en subjektiv del av en større helhet – noe som krever at jeg setter datamaterialet inn i en større sammenheng. De hermeneutiske perspektivene minner om viktigheten av å søke forståelse og mening ved å jage etter et helhetlig bilde av temaet man forsker på.

Et hermeneutisk utgangspunkt stiller krav til bevisstgjøring rundt påvirkning av vår egen forståelse og førforståelse. Gadamer snakker om at alle innehar en personlig forståelseshorisont som ”er en synskrets som omfatter og omslutter alt det som er synlig fra et bestemt punkt” (Gadamer 2010:341). I møte med andre horisonter kan også denne utvides til enda dypere innsikt. Han synes nærmest å henholde det som et krav å ”hensette seg i den andre for å forstå ham” (Gadamer 2010:341). Å ta med sin egen førforståelse og forståelseshorisont inn i det man studerer kan umulig unngås. Det blir derfor viktig å bruke denne førforståelsen til å åpne opp slik at dette i møtet med informanten kan bidra til større forståelse og åpenhet. Man må evne å sette seg inn i den andres forståelseshorisont og tillate egen og andres horisonter å møtes. På denne måten kan nye erkjennelser dannes og formidles. Et refleksivt perspektiv blir derfor i denne sammenheng også svært sentralt.

Da jeg startet på denne masteroppgaven hadde jeg vært en del Albertine sitt arbeid i noen år og fulgt medias omtale av tematikken i lang tid før jeg startet feltarbeidet mitt. Jeg hadde sett flere dokumentarer, lest mye litteratur om emnet og hadde på denne måten en del førforståelse av fenomenet jeg skulle studere. Dette hjalp meg til å være mer åpen for å forstå og lytte til informantene og ta disse på alvor samtidig som jeg var bevisst våre ulike forståelseshorisonter. Dette har for min egen del vært en styrke i møte med informantene og til hjelp for å stille ”riktige” spørsmål som igjen kunne åpne opp for – og skape mer forståelse for temaet.

2.2 Forskningsdesign og metode

2.2.1 Kvalitativ metode

Innen forskning skiller man vanligvis mellom to ulike metodiske tilnæringer; kvalitativ og kvantitativ metode (Holme og Solvang 1986:15). På en litt forenklet måte kan man si at *kvantitativ* metode viser til data som gjøres om til målbare enheter som eksempelvis tall. Metoden søker bredde ved å få tilgang til et lite antall opplysninger om mange undersøkelsesenheter. *Kvalitativ* metode søker å finne mening og opplevelse som ikke enkelt lar seg tallfeste. Denne metoden går mer i dybden og innhenter mange opplysninger om relativt få undersøkelsesenheter (Dalland 2000:72-74).

I denne oppgaven var det mest hensiktsmessig å benytte seg av en kvalitativ tilnæringsmetode. For å belyse problemstillingen syntes det riktig å innhente informasjon i form av beretninger som setter lys på mening og opplevelse. Metoden ga meg mulighet til å gjøre lengre intervjuer med inngående og beskrivende data om temaet. Noe av det sentrale ved kvalitativ metode er målet om å skape en dypere forståelse av et tema/problematikk som vanskelig lar seg tallfeste og som kan sette ting inn i en større sammenheng (Holme og Solvang 1986:15).

2.2.2 Intervju som metode

Det er vanlig å skille mellom standardiserte og reflekssive intervjuer (Hammersley og Atkinson 2004:177). Jeg valgte å gjennomføre intervjuene mine med en såkalt halvstrukturert intervjuguide. Dette innebærer en intervjuguide med en del spørsmål som var inndelt i ulike temaer. Til de nigerianske kvinnene stilte jeg spørsmål som handlet om bakgrunn, familie, hvorfor de dro fra Nigeria, hvordan de kom seg til Europa, religiøs bakgrunn og forståelse, nigeriansk kultur og eventuell motivasjon for å fortsette i prostitusjon. Fagpersonene fikk spørsmål om hvilke tiltak de hadde til kvinner i prostitusjon, endringer på prostitusjonsmarkedet utendørs de siste årene, kunnskap om kvinnenens bakgrunn, hvordan utendørsmarkedet var organisert, hva kvinnene oppga som de viktigste årsakene til at de hadde migrert til Europa og hva de opplevde som de største forskjellene mellom norske og nigerianske prostituerte. Det viktigste i intervjuene var ikke å stille alle spørsmålene, men at jeg dekket de temaene jeg på forhånd hadde bestemt. I boken *Feltmetodikk* (2004) påpekes det at; ”Etnografiske intervjuer har ... mer til felles med samtaler enn med spørreundersøkelser” (Hammersley og Atkinson 2004:177). Det var derfor viktig for meg at intervjusituasjonen ble så naturlig som mulig. En halvstrukturert intervjuguide tillater at en aktivt lytter i intervjuene og følger det informanten snakker om. Dette bidro til at intervjuene utartet seg noe forskjellig alt etter hvor samtalen ble ledet, samtidig som utgangspunktet i intervjuguiden sikret dekking av nødvendige temaer og nyttig informasjon (Holme og Solvang 1986:95-98).

Jeg ønsket også i utgangspunktet å bruke deltakende observasjon som en måte å innhente data på gjennom mitt engasjement som frivillig i Albertines oppsøkende arbeid. Hammersley og Atkinson (2004:294-296) henviser til skjult deltakende observasjon som en form for informasjonsinnhenting hvor man ikke får informert samtykke fra informantene. Det må derfor her gjøres grundige etiske vurderinger dersom man gjennomfører en slik datainnsamling.. Da jeg søkte om forskningstillatelse fra Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (heretter NSD) fikk jeg derimot tilbakemelding om at dersom jeg ønsket deltakende observasjon måtte jeg henge opp plakater på Albertine hvor det ble minnet om at jeg utførte observasjon samt informere alle kvinnene jeg var i kontakt med gjennom det oppsøkende arbeidet. Rent praktisk var dette vanskelig å gjennomføre, og jeg mente det ville være unaturlig å blande min rolle som frivillig på den måten. Av etiske grunner valgte jeg derfor å ikke bruke deltakende observasjon som metode da det var fullt mulig for meg å innhente data gjennom intervju som metode.

2.2.3 Litteratur

Litteratur om feltet jeg studerer har vært en annen viktig informasjonskilde for å belyse problemstillingen. Jeg har lest meg opp på tidligere forskning om temaet nigerianske kvinner i prostitusjon i Europa, prostitusjon som fenomen, afrikansk tradisjon og kultur samt ulike globaliserings- og migrasjonsperspektiver. Alt dette har bidratt til en utvidet forståelse for temaet og hjulpet meg til å sette informasjonen jeg har fått gjennom intervjuene inn i en større helhet. Jeg opplever også at det har hjulpet meg til å forstå og tolke informasjonen på en mer helhetlig måte.

2.3 Utvalg

Befring kaller den gruppen eller det fenomenet man skal undersøke for *populasjonen* eller *universet*. Videre beskriver han da *utvalget* som den delen av populasjonen eller universet man faktisk undersøker (Befring 2007:93). Jeg vil her forklare hvordan jeg har gått frem for å skaffe informanter til undersøkelsen samt kommet frem til det endelige utvalget.

2.3.1 Tilgang til feltet

Min tilgang til feltet har vært via *Albertine*.³ Jeg har siden 2008 vært med som frivillig ved *Albertines* oppsøkende arbeid blant gateprostituerte i Stavanger.

Tilknytningen og kjennskapen til *Albertine* og det arbeidet de driver har vært til stor nytte og hjelp gjennom hele feltarbeidet. Hammersley og Atkinson bruker begrepet *portvakt* som ofte benyttes i etnografien. Begrepet beskriver personer som kan gi forskeren tilgang til feltet (Hammersley og Atkinson 2007:92-93). I mitt feltarbeid har Annette Hagelin, leder for *Albertine*, fungert som en slik portvakt. Hun har vært svært samarbeidsvillig, både i form av hjelp til å skaffe meg informanter samt tilgang og henvisning til nyttig informasjon. At de ansatte

---

³ *Albertine* er Bymisjonssenteret i Stavanger sitt lavterskel tilbud til kvinner med prostitusjonserfaring.

---

i *Albertine* har vært villige til å sette meg i kontakt – og selv vært aktive for å skaffe informanter som kan være åpne for å la seg intervju, har vært avgjørende for gjennomførelsen av feltarbeidet. *Albertine* har tillitt i form av den organisasjonen de er og den betydningen de har i kvinnene sitt liv. Dersom *Albertine* ikke hadde vært samarbeidsvillige ville det vært svært vanskelig å få tilgang til feltet.

Selv med en viktig og god portvakt er det likevel ingen selvfølge med tilgang til data i det etnografiske arbeidet. I tillegg til medarbeiderne i *Albertine* har *Prosjekt Fri*⁴ og *Pro Sentret*⁵ har vært viktige informasjonskilder og bidratt velvillig med sin kunnskap innenfor feltet. Det har likevel vært utfordrende å komme i kontakt med nigerianske kvinner med prostitusjonserfaring, og som i tillegg er positive til å la seg intervju som en del av feltarbeidet til oppgaven. Av de kvinnene som har sagt seg villige til å bli intervjuet har selve oppmøtet og gjennomførelsen av intervjuene vært en utfordring. Flere avtaler har endt med uteblivelse. Utførelsen av feltarbeidet har dermed vært en langtekkelig prosess som har krevd tålmodighet og utholdenhet for å gjennomføre. Jeg har lagt stor vekt på at ingen av informantene skulle føle seg presset å stille opp. Jeg vet at kvinnene befinner seg i en stresset livssituasjon som i utgangspunktet gjør det vanskelig for å se nytteverdien i å stille opp på slike intervju. Av den grunn ble utvelgelsen av informanter innenfor denne gruppen gjort såpass bred at den var åpen for samtlige av de nigerianske kvinnene som ønsket å være en del av prosjektet. Alle de nigerianske kvinnene som enten har eller har hatt prostitusjonserfaring var relevante informanter til oppgaven. Siden alle disse kvinnene på ulikt vis representerte gruppen som utgjør hovedkildene til informasjonen, behøvde utvelgelsen derfor ikke gjøres mer konkret.

Den andre gruppen av informanter jeg ønsket å intervju, var fagpersoner som jobber med nigerianske kvinner med prostitusjonserfaring. Her gjorde jeg utvelgelsen med bakgrunn i personer det var grunn til å tro at hadde bred kunnskap og informasjon om nigerianske kvinner i prostitusjon, nigeriansk kultur og/eller utviklingen på prostitusjonsfeltet. Å se etter personer som man kan regne med har noe å bidra med i forhold til problemstillingen kalles i følge Dalland

---

⁴ *Prosjekt Fri* er et lavterskeltilbud for kvinner som er utsatt for menneskehandel eller tvangsprostitusjon tilknyttet Kirkens Bymisjon i Bergen.

⁵ *Pro Sentret* i Oslo er et nasjonalt kompetansesenter for prostitusjon.

---

strategisk valg av informanter (Dalland 2000:131). Dette er bakgrunnen for det endelig utvalget av informanter.

2.3.2 Endelig utvalg

Jeg har et utvalg av informanter på åtte personer som jeg har gjennomført lengre intervju med. Fire av intervjuene var med nigerianske kvinner med prostitusjonserfaring i Stavanger. Kvinnene har ulike bakgrunner og bærer med seg unike historier som gjør at de representerer en bredde i gruppen nigerianske kvinner med prostitusjonserfaring i Norge. Disse kvinnene er presentert med fiktive navn i oppgaven for å sikre deres anonymitet. Jeg gjorde også intervju med fire kvinner – fagpersoner innenfor feltet – som jobber i ulike tiltak for kvinner med prostitusjonserfaring. Disse er presentert med navn og stilling da de alle er offentlig ansatte og uttaler seg som fagpersoner. Alle fagpersonene har godtatt å bli referert med fullt navn. To av informantene er tilknyttet *Albertine*; Annette Hagelin som er leder og Anja Nordås som er sykepleier. Den tredje informanten er Kristin Nordvik, leder for *Prosjekt Fri*. Den fjerde informanten er Patricia Akinyemi, en nigeriansk kvinne som har bodd i Norge over 20 år og jobber som kulturformidler mellom norsk og nigeriansk kultur på *Pro Sentret* i Oslo.

2.4 Forberedelse til- og gjennomføring av intervju

I forberedelsen til feltarbeidet og intervjuene utarbeidet jeg en intervjuguide. I motsetning til kvantitative undersøkelser, har kvalitative undersøkelser en friere form. De er mindre formelle og bærer preg av samtale mer enn intervju. Intervjuguiden krever derfor ikke nødvendigvis å være veldig detaljert (Befring 2007:124). I forkant av intervjuene forberedte jeg en oversikt over de ulike temaene jeg ønsket å dekke med relativt mange spørsmål i hver kategori. Dette ga meg ganske stor frihet i intervjusituasjonen da jeg kunne velge hvilke spørsmål jeg stilte – alt etter hvor samtalen gikk – samtidig som jeg lett kunne ha kontroll på om jeg hadde vært innom de ulike kategoriene (Holme og Solvang 1986:95-98). Siden spørsmålene til de to informantgruppene – de nigerianske kvinnene og fagpersonene – naturligvis var noe forskjellige, utarbeidet jeg to ulike intervjuguider.

2.4.1 Intervju med de nigerianske kvinnene

I forkant av intervjuene med de fire nigerianske kvinnene diskuterte jeg med min portvakt, Annette Hagelin hvor det ville være mest hensiktsmessig å gjennomføre intervjuene. Hammersley og Atkinson beskriver hvordan rom kan påvirke intervjusituasjonen; ”Hvem sitt ”territorium” (Lyman og Scott 1970) man er i kan ha stor betydning for hvordan intervjuet går” (Hammersley og Atkinson 2004:174). Det var vanskelig å vite hva som ville oppleves som ”nøytral grunn” for kvinnene. Å gjøre intervjuene hjemme hos kvinnene kunne være problematisk da de ofte bor flere sammen og kanskje ville være redd for å dele informasjon andre eventuelt kunne overheøre. Det ble også vurdert muligheten for å gjennomføre intervjuet på en café eller restaurant, men det ville da bli vanskelig å overholde taushetsplikt og kvinnenes anonymitet. Dette kunne også påvirke hvilken informasjon jeg ville få. Vi kom til slutt frem til at det mest naturlige stedet å gjennomføre intervjuene av de nigerianske kvinnene var i *Albertines* lokaler. Dette er et sted kvinnene kjenner godt og hvor de føler seg trygge. Det kan ses på som deres ”territorium” og dermed et naturlig møtested for utførelsen av intervjuene. Lokalene gav også gode muligheter for å trekke seg inn på avlukkede rom slik at alle intervjuene kunne foregå uavbrutt. Jeg mener også det kan ha vært lettere for kvinnene å forstå anonymiteten som var knyttet til informasjonen som kom frem i intervjuene da de kjenner til taushetsplikten som de ansatte ved Albertine jobber under. Alle de fire intervjuene ble derfor gjennomført ved Albertines lokaler.

2.4.2 Intervju med fagpersoner

Intervjuene med de to ansatte ved *Albertine* ble også gjennomført i *Albertines* lokaler. Dette fordi det hovedsakelig var mest praktisk samtidig som jeg vurderte det som lite sannsynlig at det fysiske stedet hvor intervjuene ble utført hadde avgjørende betydning for denne gruppen. Intervjuet både med Kristin Nordvik fra *Prosjekt Fri* og Patricia Akinyemi fra *Pro Sentret* ble gjennomført per telefon. Det var praktisk vanskelig for meg å reise til Bergen og Oslo og samtidig som begge informantene virket komfortable med å gjøre intervjuet på denne måten.

2.4.3 Informantene som intervjupersoner

Som nevnt tidligere hadde jeg to grupper med informanter; nigerianske kvinner med prostitusjonserfaring og fagpersoner som jobber med mennesker med prostitusjonserfaring. Den ene og kanskje største forskjellene var at de nigerianske kvinnene fortalte om sitt eget liv, mens fagpersonene kunne fortelle om fenomener, historier og beskrivelser som omhandlet andre menneskers liv. I intervjuene med de nigerianske kvinnene var jeg hovedsakelig opptatt av deres personlige historier, deres opplevelser og syn på verden og samfunnet. Intervjuene med fagpersonene var fokusert mer på deres helhetlige inntrykk av situasjonen for kvinnene, og hva de så på som gjennomgående og samlende trekk for denne gruppen. Fagpersonene fortalte velvillig om det de visste og delte av kunnskapen og erfaringene de hadde gjort seg etter mange og lange samtaler med nigerianske kvinner.

2.4.4 Lydopptak og feltnotater

Det var ønskelig for meg å bruke lydopptaker under alle intervjuene. Det ville være vanskelig å skrive ned alt som ble sagt og dermed huske alle detaljer. Hammersley og Atkinson påpeker også dette; "(...)"penn-og-papir"-metoden i feltarbeid nødvendigvis betyr at man går glipp av mange detaljer" (Hammersley og Atkinson 2004:214). Å bruke lydopptaker ville også frigjøre meg fra notatskrivingen og gjøre det enklere å være tilstede i samtalen samt følge opp det informanten sa.

Jeg benyttet lydopptak på seks av de åtte intervjuene. To av de nigerianske kvinnene ønsket ikke å gjennomføre intervjuet dersom jeg skulle bruke lydopptaker. Jeg valgte derfor å notere da vi snakket sammen. Rett etter gjennomføringen av intervjuene skrev jeg ned alt jeg husket fra intervjusituasjonen og renskrev notatene i sin helhet. Jeg valgte å gjøre dette tidsmessig tett opptil intervjuet slik at jeg kunne få mest mulig ut av feltnotatene mine og beskrive situasjonen så korrekt som mulig.

2.4.5 Kommunikasjon i intervjusituasjonen

Dalen (2011:32) påpeker viktigheten av at en intervjuer har evnene til å lytte og til å kunne vise oppriktig interesse for det informanten forteller. Dette er viktige prinsipper en må være bevisst på gjennom hele prosessen. Jeg forsøkte å gjøre intervjusituasjonen så lite stressende som mulig

---

og startet med temaer som var ”lette” å snakke om. Jeg ville også gi rom for at informanten kunne svare og eventuelt la vedkommende unngå å svare på spørsmål som kunne oppfattes ubehagelige. Min bakgrunn som sosionom har blant annet gitt meg trening i samtaleteknikk i møte med mennesker i sårbare situasjoner. Dette har gitt meg gode redskaper for kommunikasjon og sammen med erfaring fra arbeid med mennesker i mange år opplevde jeg at informantene følte seg trygge og at det de fortalte ble tatt i mot med respekt og anerkjennelse.

Intervjuene med de nigerianske kvinnene innebar kommunikasjon mellom mennesker med ulik kulturell bakgrunn. Jeg har derfor forsøkt å være observant på den interkulturelle kommunikasjonen som var tilstede i møtene og hvordan dette påvirket utvekslingen av informasjon. Hammersley og Atkinson peker på at; ”Målet er ikke å skaffe ”rene” data som ikke inneholder noen form for skjevhet. Slike data finnes ikke. Målet må heller være å finne en riktig måte å tolke de dataene vi har på” (Hammersley og Atkinson 2004:157). Øyvind Dahl beskriver i sin bok *Møter mellom mennesker – Interkulturell kommunikasjon* (Dahl 2004) det han kaller et kulturfilter – som en del av en kommunikasjonsmodell. Når en melding går fra en sender til en mottaker i kommunikasjon mellom mennesker utgjør kulturfilteret det som dannes i referanserammen vår når tidligere erfaringer og forventninger lager et grunnlag for det vi forventer oss av andre. Når disse kulturfiltrene er forskjellige, kan dette føre til store misforståelser. Selv om en melding blir mottatt, er det ulikt hvilken mening de ulike partene legger i beskjeden (Dahl 2004:67). Det var eksempelvis utfordrende å forklare kvinnene taushetsplikten jeg hadde ovenfor bruken av informasjon som kom frem i intervjuet og anonymiteten de hadde rett på. Jeg var klar over at Albertines ansatte har brukt tid på å forklare kvinnene om taushetsplikt og valgte derfor å benytte meg av Albertines taushetsplikt som eksempel. Selv om dette ikke direkte kan overføres til bruken i en masteroppgave opplevde jeg likevel at kvinnene forstod det bedre da jeg forklarte det på denne måten.

2.5 Ethiske overveielser

Etikk handler om normer for riktig livsførsel. I de ulike situasjonene vi stilles ovenfor skal etikken gi oss veiledning og grunnlag for vurderinger før vi handler. Forskningens mål om å komme med ny kunnskap og innsikt må ikke skje på bekostning av andre personers integritet og velferd (Dalland 2000:215). I mitt prosjekt har det vært nødvendig å gjøre konstante etiske

---

vurderinger for å hindre at feltarbeidet og datainnsamlingen går på bekostning av informantenes integritet og velferd.

2.5.1 Informert- og fritt samtykke

Som et utgangspunkt for god forskningsetikk ligger prinsippet om at, ”...mennesker som skal studeres av samfunnsforskere bør få utfyllende og nøyaktig informasjon om forskningen, og gi sitt uforbeholdne samtykke” (Hammersley og Atkinson 2004:294). Jeg ga derfor alle informantene mine et informasjonsskriv som inneholdt følgende elementer;

- formålet med prosjektet og hva opplysningene skal brukes til
- hvilke opplysninger som samles inn og hvilke datainnsamlingsmetode som benyttes
- at jeg som forsker er underlagt taushetsplikten og at dataene behandles konfidensielt
- at deltagelsen er frivillig og at et samtykke kan trekkes tilbake så lenge studien pågår uten at man må oppgi grunn
- kontaktinformasjon til MHS og veileder

Alle informantene som valgte å stille til intervju fikk en grundig gjennomgang av skrivet og godkjente dette før intervjuet startet.

2.5.2 Konfidensialitet

All informasjon som de nigerianske kvinnene har delt er behandlet konfidensielt og har blitt anonymisert. Da opptakeren var på under intervjuet spurte jeg dem aldri om navn og jeg skrev heller ikke deres egentlig navn i feltnotatene. Jeg har laget fiktive navn på hver av de nigerianske kvinnene slik at jeg kan skille informasjonen fra hverandre uavhengig av navn. På denne måten er ingen av kvinnenes navn registrert på min datamaskin. Annen informasjon som kan avsløre informantenes identitet er lagret og innelåst slik at ingen har tilgang til dette. All informasjon som samtykkeerklæringer, lydopptak og transkripsjoner vil bli destruert etter at oppgaven er publisert.

Gruppen informanter som er fagpersoner, har jeg som tidligere også nevnt, ikke anonymisert på bakgrunn av at de har ansettelsesforhold som er offentlig og uttaler seg om temaet også i andre sammenhenger som eksempelvis media.

2.5.3 Egen forskerrolle

Jeg visste at de fleste nigerianske kvinnene jeg intervjuet befant seg i vanskelige livssituasjoner hvorpå å delta i denne type undersøkelse ville ha liten nytteverdi for dem rent personlig. Jeg har derfor gjort etiske vurderinger underveis for å hindre at feltarbeidet og datainnsamlingen skulle gå på bekostning av informantenes integritet og velferd. Jeg ønsket ikke å legge for stort press på kvinnene for å få gjennomført intervjuene. Det var viktig for meg at alle avtaler ble gjort på deres premisser. Selv om de ikke alltid møtte opp til avtalte tider, gjorde jeg nye avtaler da det passet for dem. Dette resulterte i at feltarbeidet mitt tok mye lengre tid å gjennomføre enn det jeg på forhånd hadde planlagt. Jeg mente likevel det var viktigere at kvinnene ikke opplevde seg presset til stille opp på intervju.

Å gjennomføre intervjuene på kvinnenes premisser var viktig for meg, men samtidig frustrerende. Jeg var avhengig av at de stilte opp for at jeg skulle få gjennomført feltarbeidet mitt. Enkelte ganger kunne det være fristende å legge mer press på kvinnene for å få dem til å møte opp til planlagte avtaler. En av kvinnene jeg hadde avtale med valgte å trekke seg da jeg forklarte nærmere hva det dreide seg om. Etter noen måneder valgte jeg likevel å spørre henne igjen. Jeg opplevde at hun kanskje ikke hadde forstått hva det gikk ut på og beskrev konfidensialiteten som var knyttet til prosjektet. Hun ombestemte seg og svarte da at hun likevel ville stille opp. Den første avtalen vi hadde etter denne telefonsamtalen, møtte hun ikke opp til. Jeg valgte å ikke følge dette videre opp da det var en mulighet at hun sa ja fordi hun ikke turte å avvise meg. På dette tidspunktet var jeg i en utfordrende del av feltarbeidet der det var vanskelig å få tak i informanter. Jeg måtte derfor minne meg selv på forskningsetiske prinsipper om å ikke la noen føle seg presset til å stille opp.

Som nevnt tidligere er man som forsker ikke tatt ut – eller stilt på siden av – den sosiale konteksten en befinner seg i. Jeg både påvirker og påvirkes av de som er rundt meg. Det var med bakgrunn i dette viktig å ikke utnytte min rolle via Albertine som pressmiddel for å skaffe den

---

informasjonen jeg ønsket. Jeg har forsøkt å være bevisst denne utfordringen gjennom hele prosessen.

2.6 Kvalitetsvurdering av undersøkelsen – reliabilitet og validitet

Reliabilitet og *validitet* viser til det man omtaler som kvalitet og troverdighet til resultatene fra kvalitative undersøkelser. Påliteligheten til hvordan undersøkelsen gjennomføres, sannsynligheten for målepresisjon og muligheten for variabler sier noe om hvor stor troverdighet som kan settes til forskningsresultatene (Befring 2007:108-118).

I min undersøkelse har jeg tatt utgangspunkt i at det de nigerianske kvinnene har fortalt i intervjuene har vært reell og sannferdig informasjon. Jeg opplevde at når kvinnene ble trygge på meg og intervjusituasjonen, ble de også mer åpne og fortalte ærlig fra livene sine. Informantgruppen av fagpersoner er likevel med og kvalitetssikrer informasjon i mitt prosjekt. Denne gruppen har lengre erfaring enn det som er mulig å oppnå gjennom et tidsbegrenset feltarbeid. Informasjonen fra de to gruppene bekrefter og utfyller hverandre slik at jeg til en viss grad kan sikre at informasjonen stemmer overens. Informasjon som kan sammenlignes med annen forskning gjort av eksempelvis Skilbrei, Tveit og Brunovskis (2006) og Carling (2005) er også med på å kvalitetssikre troverdigheten til den innhentede dataen.

Jeg har vært bevisst på å reflektere over min metodiske tilnærming underveis i prosessen. Jeg har vist til hvordan jeg har gått frem i utvalg av informanter og i hvilken grad jeg kan kvalitetssikre dataen fra mine informanter. Jeg har også gjort rede for utfordringer i feltarbeidet og på hvilken måte jeg har løst dette for å sikre den etiske siden av undersøkelsen samt validiteten på informasjonen. Dette mener jeg er med på å styrke troverdigheten til fremgangsmåten og resultatene fra undersøkelsen.

---

3 TEORETISKE PERSPEKTIVER

Innen forskning blir begrepet teori brukt om en helhetlig forklaring av atferdsmessige, sosiale eller fysiske tilstander. Ved å ta i bruk teorier skal det bli lettere å forstå, forklare og forutsi disse tilstandene (Dalland 2000:98).

Jeg vil i dette kapittelet presentere relevant teori for problemstillingen. Min problemstilling krever tilnærminger fra ulike teoretiske felt. Jeg har valgt å vektlegge globaliseringsteorier og migrasjonsteorier relativt tungt da en slik tilnærming sier noe overordnet om hvordan verdenssamfunnet er organisert i dag og hvordan ulike dimensjoner står i et gjensidig påvirkningsforhold til hverandre. Videre vil jeg presentere teorier om verdensbilde og hvordan vi som mennesker danner oss rammer og antakelser om verden for så å ta valg ut fra disse perspektivene. Dette er et ledd i forsøket på å forklare hvordan enkeltindivider tar valg med utgangspunkt i deres forståelse av verden og opplevelse av hva som skaper mening. Jeg mener disse teoriene på en utfyllende måte beskriver hvordan og hvorfor enkeltmennesker og grupper handler som de gjør. Alle teoriene er presentert som et ledd i forsøket på å skape en helhetlig forklaring på problemstillingen.

3.1 Globalisering

Globalisering er et begrep hyppig brukt i ulike sammenhenger, både i dagligtale og akademiske sammenhenger. Hva som egentlig ligger i begrepet er for mange likevel uklart. Det diskuteres hvordan man definerer globalisering, samt om verdenssamfunnet i det hele tatt befinner seg i en situasjon som kan kategoriseres under dette begrepet. Jeg har valgt å presentere to ulike teoretikere med deres perspektiver på globalisering.

I boken *Globalization: a critical introduction. 2nd edition* (2005) tilnærmer Jan Aart Scholte seg begrepet globalisering ved først å vise til fire dimensjoner som han mener er feilaktige tolkninger av globalisering; *globalisering som internasjonalisering*, *globalisering som liberalisering*, *globalisering som universalisering* og *globalisering som vesternisering*. Han påpeker at alle disse fire dimensjonene har vært til stede over lang tid. Dersom det var tilfelle at noen av disse enten inneholdt – eller var utfyllende nok for å beskrive globaliserende prosesser, hadde man

---

ikke behøvd et nytt begrep som globalisering. Han kommer derfor med en ny beskrivelse av det han mener ligger i begrepet. Scholte forklarer det slik;

This approach identifies globalization as the spread of transplanetary – and in recent times also more particularly supraterritorial – connections between people.

A global (in the sense of transplanetary) social relations is one that (like an Internet chat room and certain communicable diseases) can link persons situated at any inhabitable points on the earth. Globalization involves reductions of barriers to such transworld social contacts. With globalization people become more able – physically, legally, linguistically, culturally and psychologically – to engage with each other wherever on planet Earth they might be. (Scholte 2005:59)

For å forstå hva Scholte mener her, må man forstå begrepene transplanetære og supraterritoriale forbindelser. “Trans” betyr *på tvers, over eller på den andre siden*. Transplanetære forbindelser er med andre ord forbindelser mellom mennesker på tvers av, over eller på den andre siden av planeten. “Supra” betyr *over*. Scholte viser her til at globaliseringen er hevet over territoriale grenser, som nasjoner/land/byer (Scholte 2005:59). Globalisering gjenspeiler med andre ord menneskelige forbindelser som er uavhengige av slike grenser.

Scholte beskriver også ulike måter globalisering manifesterer seg på. Han peker på hvordan internett og den globale kommunikasjonen gjør at eksempelvis bøker og musikk publiseres samtidig og slik gjøres tilgjengelig for mennesker rundt om i hele verden (Scholte 2005:67). Andre manifestasjoner av globalisering han viser til er globale fabrikkers produksjonsprosesser, og høy konsumering av produkter med lett tilgjengelighet på verdensmarkedet (Scholte 2005:67). Han hevder at;

Other globality occurs in the transplanetary movement of people. Global travel is undertaken by many migrant laborers, professionals, pilgrims, refugees, tourists, adventurers, adopted children and more. Relevant modes of transworld transport include caravans, ships, trains, motor vehicles and aeroplanes. (Scholte 2005:68)

Ifølge Scholte er forflytningen av mennesker på tvers av landegrenser et av de synlige effektene av globalisering. Han mener også at globaliseringen manifesterer seg i flere andre dimensjoner

---

av et samfunn; kommunikasjon, reise/forflytning, produksjon, marked, økonomi/finans, organisasjoner, det militære, økologi, helse, lover og bevissthet (Sholte 2005:74-75).

Zugmunt Bauman har skrevet boken *Globalisering og dens menneskelige konsekvenser* (1998). Han ser med kritisk blikk på noen av konsekvensene som kommer med utviklingen vi henviser til som globalisering. Bauman minner oss om noe Pierre Bourdieu en gang sa;

Evnen til å tenke fremover i tid er en betingelse for all antatt rasjonell atferd ... For å kunne tenke ut et revolusjonært prosjekt, det vil si ha en vel gjennomtenkt intensjon om å forvandle nåtiden i forhold til tenkt fremtid, kreves et minstemål av innflytelse over nåtiden. (Bourdieu i Bauman 1998:12)

For å ha muligheten til å tenke fremover må man ha muligheten til å påvirke nåtiden. Om Bourdieu sitt utsagn sier Bauman videre at;

Men for de aller fleste mennesker i vår tid glimrer denne ”innflytelse over nåtiden” med sitt fravær. Ingen av de viktigste styringsmekanismene og beskyttelsestiltakene som angår deres egen livssituasjon, er under deres jurisdiksjon, for ikke å snakke om det å ha kontrollen, enten alene eller i fellesskap. (Bauman 1998:12-13)

Mange mennesker befinner seg i livssituasjoner de selv ikke råder over – der styringsmekanismene er utenfor deres påvirkningsmulighet. Derfor er de menneskelige konsekvensene av globaliserende prosesser for mange uutholdelige. Den nye informasjonsflyten kan bidra til enda sterkere distanse mellom de som nyter globaliseringens goder og de som lider under konsekvensene;

”Dataterminalenes grensesjikt” har hatt ulik virkning på forskjellige slags menneskers vanskelige livssituasjon. Og noen mennesker – faktisk ganske mange – kan nå, som tidligere, ”adskilles ved fysiske hindringer og tidsbestemte avstander”, men nå er denne adskillelsen mer ubarmhjertig og har dypere psykologiske virkninger enn noen gang tidligere. (Bauman 1998:40)

Drømmen om Europa eller Vesten bli stadig forsterket av den konstante informasjonsformidlingen om den rike vesten inn i en verden preget av fattigdom, korrupsjon og

---

vold. Erstad og Eriksen (2007:340) påpeker at det nesten er naivt å tro at mennesker som lever under slike forhold ikke vil lete etter muligheter i den rike delen av verden som de nå vet noe om. Bauman er også tydelig i sine konstateringer av hvilke konsekvenser globaliseringsprosessene har for mennesker i dag. En omfordeling av makt, ressurser og handlefrihet har blitt satt i gang av den nye hastighetsteknologien. Det som tilsynelatende kan virke som motstridende prosesser, er det Bauman kaller *gjensidig komplementære prosesser* (Bauman 1998:88). Større åpenhet responderes med enda mer lukkethet – integrering skaper mer oppstyking;

Det er på grunn av sammentreffet og sammenblandingen av to tilsynelatende motsatt rettede tendenser som begge ble satt i bevegelse av den nye bevegelsesfrihets splittende påvirkning, at de såkalte ”globaliseringsprosessene” faller tilbake på omfordeling av privilegier og mangler, av rikdom og fattigdom, ressurser og avmakt, makt og maktesløshet, frihet og begrensninger. I dag er vi vitne til en ny verdensomspennende *lagdelings*-prosess som fører til et nytt sosiokulturelt hierarki i verdensomspennende målestokk. (Bauman 1998:88)

Det er vanskelig – om ikke umulig – å beskrive begrepet globalisering, alle de ulike meningene om begrepet og de forskjellige prosessene som knyttes til det på en kortfattet måte. Det er likevel verdt å forsøke og se beskrivelser av utviklingen og forandringen som har skjedd eller som skjer med forbindelser mellom nasjoner og mennesker i verden, i lys av konkrete og synlige eksempler –som nigerianske prostituerte i Stavanger. Man blir dermed tvunget til å stille kritiske spørsmål til konsekvensene en utvikling i denne retningen får for enkeltmennesker. Globalisering bidrar til større økonomisk liberalisme, friere marked, tettere og mer effektivt samarbeid mellom organisasjoner og institusjoner (Fuglerud 2001:181-193). For noen gir det frihet og mulighet til opplevelser og kontakt med mennesker fra hele verden. Rettmessig må man likevel ta til følge at det som er den enes frihet også kan bli den andres fengsel. For oss som nyter den største biten av kaka, er det lett å se de positive sidene ved globaliseringen med all dens åpenhet. Men når dens negative konsekvenser, som for eksempel migrasjonsflom og nød, blir synlig i vårt eget gatebilde responderer vi med lukkethet. Globaliseringen har også ført til større forskjeller mellom den rike vesten og resten av verden – et større sprik mellom fattige og rike. Bauman presiserer;

Når det er befridd fra politiske tøyler og lokale begrensninger, vet man at det raskt globaliserende og tiltagende eksterritoriale økonomiske systemet produserer det voksende formues- og inntektsgapet mellom de best og de dårligst stilte sjiktene av

---

---

verdens befolkning, og likeledes innenfor hvert enkelt land. (Bauman 1998:16)

Tilsvarende har blitt påpekt av flere som har forsket på globalisering. Forfattere som beveger seg i feltet migrasjon/globalisering beskriver også disse konsekvensene av globaliseringsprosesser som noe av årsaken til migrasjon. Øyvind Fuglerud sier i sin bok om migrasjonsprosesser at;

...samtidig som forskjellene øker, blir bilder av den rike, vestlige verden – og den rike, vestlige verdens bilder av de andre – gjort tilgjengelige for stadig nye konsumenter. Det er en systematisk skjevhet innebygd i alle deler av den globale informasjonsformidlingen. (Fuglerud 20012:187)

Globaliseringen henger med andre ord tett sammen med den nye migrasjonsflommen vi ser i ulike deler av verden i dag. Globaliseringsteorier blir dermed et viktig bakteppe for å forstå hvorfor så mange kvinner fra Nigeria står på gaten i Stavanger og selger seksuelle tjenester.

3.2 Migrasjon

På UDI sine offisielle sider beskrives migranter som en fellesbetegnelse på mennesker som har oppholdt seg lengre enn et år utenfor sitt eget hjemland. En slik definisjon på migrasjon innbefatter både frivillig og ufrivillig bevegelse, legal og illegal innvandring, studenter, bygningsarbeidere, asylsøkere og direktører i internasjonale selskaper.⁶ International Organization for Migration (heretter IOM) er den ledende interstatlige organisasjon som jobber med migrasjon. De har 146 medlemsstater og jobber både med statlige, interstatlige og ikke-statlige organisasjoner. IOM definerer migrasjon slik:

The movement of a person or a group of persons, either across an international border, or within a State. It is a population movement, encompassing any kind of movement of people, whatever its length, composition and causes; it includes migration of refugees, displaced persons, economic migrants, and persons moving for other purposes, including family reunification.⁷

---

⁶ UDI, ”Migrasjon – Fakta og årsaker”; tilgjengelig på <http://www.udi.no/Sentrale-tema/Internasjonal-migrasjon/#fakta>; besøkt 26.11.12

⁷ IOM, ”Key migration terms”; tilgjengelig på <http://www.iom.int/cms/en/sites/iom/home/about-migration/key-migration-terms-1.html#Migration>; besøkt 26.11.12

Mennesker forflytter seg og bosetter seg andre steder enn opprinnelseslandet av mangfoldige årsaker; økt reisevirksomhet, internasjonalisering av utdanningssystemet og internasjonal handel. Også konflikter og fattigdom er bakgrunn for migrasjon. En økning av globaliserende tendenser som gjør forbindelser mellom mennesker verden over tettere, har sterk innvirkning på det internasjonale migrasjonsbildet. På oppdrag fra FN presenterte Den globale kommisjonen for internasjonal migrasjon (heretter GCIM) i 2005 en rapport med tittelen *Migration in an interconnected world: New directions for action* (2005). Rapporten konkluderer at det internasjonale samfunnet har store utfordringer knyttet til migrasjon, men at det heller ikke er dratt nytte av potensialet som ligger i dette. Sammenheng mellom migrasjon og utvikling er også fremhevet i rapporten. Migrantene bidrar til økonomisk vekst i opprinnelseslandet. Den registrerte overføring fra migranter er rundt 150 milliarder dollar i året.⁸ Regner man med den uoffisielle overføringen blir anslaget opp mot 300 milliarder dollar i året. Til sammenligning utgjør den registrerte overføringen alene mer enn tre ganger den offisielle utviklingshjelpen.⁹

Det internasjonale migrasjonsbildet er med andre ord sammensatt og gir store utfordringer knyttet til håndteringen av omfattende forflytning av mennesker på tvers av landegrensener. Samtidig bidrar det også til økonomisk vekst i land som er avhengige av positiv utvikling. Det nye migrasjonsbildet er i sterkere grad enn før sammenflettet med globalisering og fenomener knyttet til dette. Begreper som menneskehandel kan også ses i lys av det nye migrasjonsbildet og kompliserer måten dette defineres og/eller brukes. Dette vil drøftes mer utdypende senere i oppgaven.

3.2.1 Migrasjonsforståelse

Øyvind Fuglerud (2001) beskriver med utgangspunkt i ”neoklassiske” økonomiske modeller hvordan migrasjon for mange aktører ses på som en investering. Det blir gjort rasjonelle kalkyler for utbyttet/gevinsten som blir netto resultat av en eventuell forflytning (Fuglerud 2001:22). Han fremhever også det som siden 1980-tallet har blitt kalt ”den nye migrasjonsøkonomien”;

---

⁸ Global Commission on International Migration, ”Migration in an interconnected world: New directions for action”; tilgjengelig på <http://www.unhcr.org/refworld/docid/435f81814.html>; besøkt 26.11.12

⁹ Global Commission on International Migration, ”Migration in an interconnected world: New directions for action”

...avgjørelser om å flytte i de fleste tilfeller ikke tas av enkeltpersoner, men av større sosiale enheter - som regel familier eller hushold – hvor man kollektivt ikke bare søker å maksimere forventet inntekt, men også minimalisere risiko gjennom å sikre alternative inntektskilder. (Fuglerud 2001:23)

For mennesker som lever i en hverdag hvor krise rammer familien ved eksempelvis en feilslått avling, blir utvandring for et eller flere familiemedlemmer en sikkerhet for fremtid og overlevelse for resten av familien (Fuglerud 2001:23). Fuglerud hevder videre at;

Den nye migrasjonsøkonomien plasserer migrasjon som fenomen innenfor en samfunnsmessig sammenheng hvor beslutningsprosesser ses som betinget både av de midler som føres tilbake til beslutningsenheten, som regel husholdet, og av denne enhetens relative sosiale situasjon. (Fuglerud 2001:24)

Vi ser her at valg om å migrere kan tas etter nøye kalkulering av fordeler og ulemper, utbyttet man sitter igjen med og om offerhandlingen kan veies opp av muligheten for en tryggere og mer stabil fremtid.

Ut ifra en slik forståelse av migrasjon kan man stille spørsmål ved frivillighet og tvang i migrasjonsprosesser. Fuglerud (2001:29-33) problematiserer nettopp det å kategorisk skille mellom tvang og frivillighet i slike prosesser samt hvor hensiktsmessig det er med et slikt skille. Eksempelvis i vårt tilfelle, må det innebære sterke elementer av tvang i en eller annen form for at mennesker på flukt skal få muligheten til oppholdstillatelse i Norge. Det har også vist seg at det er vanskelig å få gjennomslag i menneskehandelsaker som omhandler kvinner fra Nigeria i prostitusjon. Mulig en av utfordringene ligger i at grensene mellom frivillighet og tvang er flytende og utydelige. Fuglerud sier;

...unntaksvis kan det selvfølgelig finnes "rene" årsaker av det ene eller det andre slaget, men i de fleste tilfeller er slike prosesser en respons på sammensatte forhold som i sum oppleves som uholdbare for den enkelte beslutningstaker. (Fuglerud 2001:30)

Bakgrunnen for hvorfor mennesker migrerer er sammensatte og komplekse. Det er derfor vanskelig med et absolutt og kategorisk skille mellom frivillighet og tvang da dette ikke

---

gjenspeiler utfordringene knyttet til årsakene for å migrere. Sammensatt problematikk krever sammensatte forklaringer.

3.3 Verdensbilde

Det kan være problematisk å finne en enkel definisjon på hva et verdensbilde er. Bare det å velge å bruke ordet *verdensbilde* kan være problematisk nok i seg selv, da man finner utallige ord som forsøker å beskrive det samme konseptet. Det finnes mange ulike definisjoner med ulike innfallsvinkler og forskjeller med tanke på hva de rommer. Paul G. Hiebert forsøker i sin bok *Transforming worldviews* (2008). I boken presenterer han ulike forfattere samt hvordan begrepet brukes innenfor felt som eksempelvis antropologi. Jeg presenterer den definisjonen som Hiebert tar utgangspunkt i og velger å bruke i sin bok;

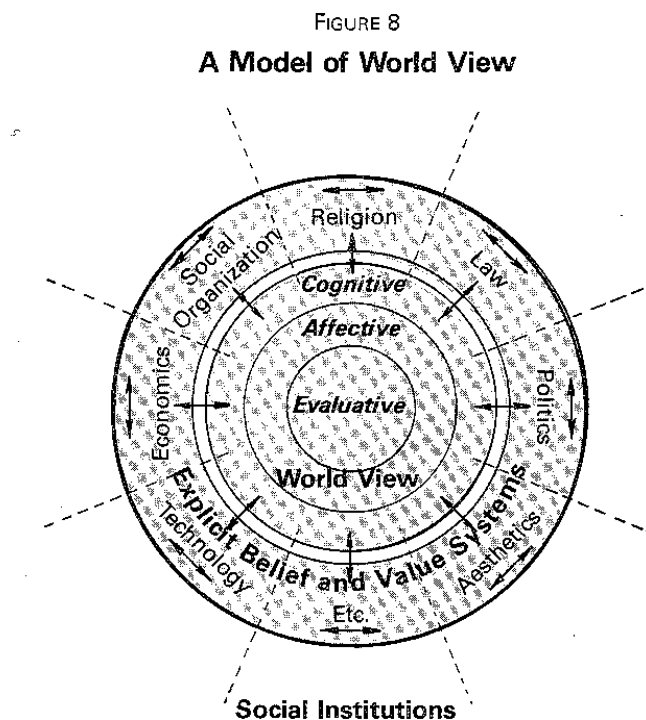
We will, however, define the concept as we use it in this study as the “fundamental cognitive, affective, and evaluative presuppositions a group of people make about the nature of things, and which they use to order their lives. (Hiebert 2008:15)

Verdensbilde er altså det en gruppe av mennesker eller et felleskap tar som den gitte virkeligheten og som de bruker som retningslinjer for hvordan de lever livene sine (Hiebert 2008:15). Det er også denne definisjonen av verdensbilde jeg vil ta utgangspunkt i og bruke i denne oppgaven.

Hiebert har en *verdensbildemodell* som beskriver tre dimensjoner av kultur;

Figur 1, Paul G. Hiebert's Verdenbildemodell (Hiebert 1985:46)

Modellen forklarer verdensbilde med utgangspunkt i tre ulike dimensjoner; *kognitive (cognitive)*, *affektive (affective)* og *evaluerende (evaluative)*. Jeg vil kort beskrive begrepene for å forsøke å skape en bedre forståelse av Hiebert's verdensbildemodell og belyser i hvilken grad verdensbilde kan påvirke menneskers handlingsmønstre.

3.3.1 Kognitive, affektive og evaluerende dimensjoner

Den *kognitive* dimensjonen handler om antakelser om virkeligheten som medlemmene i en gruppe deler. Slike antakelser definerer for gruppen hva som er sant og usant. Eksempelvis snakker kristne om Gud, engler og frelse. Hinduister snakker om *dava (guder)*, *karma* og *samsara (gjenfødelse)*. Mange av de nigerianske kvinnene som jobber i Stavanger synes å forholde seg til elementer fra afrikansk, tradisjonell tradisjon slik den utfolder seg der de kommer fra. De er sterkt bundet til overbevisningen om at pakten de har inngått med agenter som har hjulpet dem på reisen nærmest er hellig og at forbannelse kommer over både dem og familiene deres dersom denne brytes. For noen er denne overbevisningen så sterk at den gjør det umulig å bryte ut av en vanskelig livssituasjon. Slik ser vi eksempel på hvordan den kognitive

dimensjonen leves ut og får ulike konsekvenser for mennesker og hvordan de forholder seg til sannheter. Hiebert fremhever også opplevelsen av tid, rom og verdener som en del av den kognitive dimensjonen (2008:50-59).

Den *affektive* dimensjonen viser til at det verdensbildet man har, former følelser som eksempelvis glede, sorg, redsel og ærefrykt. Denne dimensjonen kommer også til uttrykk gjennom menneskers smak i musikk, kunst, klær, mat, arkitektur og hvordan vi forholder oss til andre mennesker. Ulike følelser blir uttrykt forskjellig fra kultur til kultur (Hiebert 2008:59-60). Hvordan man oppfører seg i møte med nye mennesker eller hvordan glede og sorg uttrykkes er også eksempler på hvordan vårt verdensbilde påvirker opplevelsen av situasjoner og måten vi samhandler med andre mennesker.

Den *evaluerende* dimensjonen handler om å skape en sosial og moralsk ordening i en kultur. Når en gruppe har en samlet tanke om hva som er moralsk akseptert og hva som er uakseptabelt, vil dette forme standarder for hva de liker og ikke liker, hva som er sant eller ikke sant, samt hva som er rett og galt (Hiebert 2008:60). Dette kan handle om religion eller andre kulturelle faktorer. Spørsmål i den sammenheng kan være: Hvordan skal idealmannen og idealkvinnen se ut? Hvordan skal man møte mennesker for første gang? Hvordan ser et ideelt ekteskap ut? Hvilke gud(er) skal vi tilbe? Er det moralsk akseptert å bytte seksuelle tjenester mot gaver eller økonomisk gevinst?

Hiebert sier følgende om de tre dimensjonene i verdensbilde;

Together, cognitive, affective and evaluative assumptions provide people with a way of looking at the world that makes sense out of it, that gives them a feeling of being home and that reassures them that they are right. (Hiebert 2008:65)

Hiebert`s verdensbildemodell viser også et felt utenfor disse tre dimensjonene. Dette sier noe om ulike elementer i samfunnsstrukturen som blant annet politikk, religion, økonomi, lover og sosiale organisasjoner. Mellom disse feltene er det piler som peker begge veier som viser at feltene står i et gjensidig påvirkningsforhold til hverandre. Hvordan vi ser verden, vårt verdensbilde, påvirker hvordan vi kommuniserer, hvordan vi opplever samfunnet og hvordan vi

---

tar avgjørelser og planlegger livene våre. Hvordan en gruppe ser på verden vil også vise seg i hvordan gruppen organiserer samfunnet.

Et fellesskap eller samfunn som deler samme oppfatning av hvordan livet og universet er organisert vil også lett kommunisere på en måte hvor det som sies eller gjøres til en viss grad blir oppfattet likt. Ifølge Øyvind Dahl (2004:67) vil de samme meningene bli lagt i meldingene som blir kommunisert mellom mennesker som har lik oppfattelse av verden. Verdensbildet er med andre ord konteksten en forstår – og opplever verden ut fra;

Verdensbilde er ikke medfødt. Et barn tilegner seg det fra sine omgivelser, fra foreldre og søsken og gjennom omgang med andre. I et gitt meningsfellesskap lærer det å tolke virkeligheten ut fra de referanserammer som finnes. Dersom sykdom ses på som et resultat av trolldom og onde ånders inngrep, vil en som vokser opp i denne konteksten, naturlig nok forstå sykdom på denne måten. (Dahl 2004:131)

Med utgangspunkt i dette kan vi trekke linjer til hvordan mange av de nigerianske kvinnene som jobber i prostitusjon i Stavanger er overbevist om onde ånders inngripen i livene sine dersom de bryter paktene de har inngått før de dro fra Nigeria. Det er deres måte å tolke virkeligheten på og en naturlig del av deres referanseramme.

---

4 KONTEKST

Noe av grunnen til at tema rundt menneskesmugling, menneskehandel og prostitusjon har blitt aktuelt de siste årene, handler om den sterke økningen av nigerianske kvinner som selger seksuelle tjenester på norske gater. Jørgen Carling (2005) hevder i sin rapport *Fra Nigeria til Europa – Innvandring, menneskesmugling og menneskehandel* at store deler av europeisk forskning rundt nigerianere handler om prostitusjon, menneskehandel og kriminalitet (Carling 2005:iii). Hensikten med dette kapittelet er derfor å gi en innføring i noe av det som kan være viktig bakgrunnsinformasjon for en mer helhetlig forståelse og bedre beskrivelse av temaet.

Jeg vil først si noe om Nigeria for å gi nødvendig kunnskap om landets økonomi, kultur og bakgrunn. Jeg tar her utgangspunkt i landinfo.no¹⁰ og landguiden.se¹¹ sine opplysninger om Nigeria. Begrepene *innvandring, menneskesmugling og menneskehandel* er overlappende og eksempler på at misforståelser og forvirring oppstår. Jeg vil derfor videre gi en kort innføring i disse og andre sentrale begreper som *juju, afrikansk religion og filosofi og migrasjon*.

4.1 Nigeria

4.1.1 Befolkning

Nigeria ligger på kysten av Vest-Afrika og har rundt 160 millioner innbyggere. Dette gjør landet per i dag til det mest folkerike i Afrika. Religiøst sett finner man et tydelig skille mellom det muslimske nord og det kristne sør, som de de siste årene vært utgangspunkt for store konflikter og sammenstøt mellom de to religiøse gruppene.

Det muslimske nord domineres hovedsakelig av folkegruppen *hausa*. Den innvandrede folkegruppen *fulani* har senere blandet seg med hausafolket og de to gruppene blir i dag ofte betegnet som *hausa-fulani*. Til sammen utgjør de en tredjedel av Nigerias befolkning. I sør

---

¹⁰ Landinfo er en faglig uavhengig enhet i utlendingsforvaltningen. Landinfo publiserer egenproduserte rapporter om forhold i en rekke land. Publikasjonene er utarbeidet for norske utlendingsmyndigheter.

¹¹ Landguiden.se er den svenske landatabasen fra det utenrikspolitiske institutt og omfatter lett tilgjengelig og alltid oppdatert informasjon om alle verdens land.

---

finner man to hovedgrupper; *yoruba* og *ibo*. Yorubaland omfatter den sørvestlige delen av Nigeria mens *ibo* hovedsakelig lever i sør-øst, og er også spredt rundt i resten av landet. Blant *yoruba* finner man både kristne, muslimer og tilhengere av tradisjonell religion. *Ibo* er stort sett kristne. Nær til *yoruba* lever også folkegruppen *edo* eller *bini*, gruppen de fleste nigerianske prostituerte i Stavanger tilhører. Man regner at det finnes rundt 180 ulike folkegrupper i Nigeria, men de ovenfor nevnte gruppene er de største.¹²

4.1.2 Økonomi

Nigeria var en gang et av Afrikas rikeste land med olje som viktigste inntektskilde. Nærhet både til Europa og Nord-Amerika har gjort oljen lett å selge med god gevinst. *Landguide.se* hevder likevel at den store oljeressursen landet innehar, dessverre ikke har kommet befolkningen til gode. I stedet har det skapt en kultur av korrupsjon, ineffektivitet og sløseri som gjør at mange i Nigeria ser på oljen som en forbannelse mer enn en velsignelse.¹³

Siden slutten av 1990-tallet har det vært en noe positiv utvikling; andre inntektskilder som jordbruk og telebransjen har hatt god oppsving. Det har vært bra for landet med utvikling innenfor andre områder enn olje- og gassektoren. Nigeria er likevel ifølge organisasjonen *Transparency Internationals* index et av de mest korrupte landene i verden. Den uformelle eller ”svarte” økonomien er enorm og finnes på alle nivåer i samfunnet, fra forsvunne oljemilliarder på toppen helt ned til grasrotnivå i rettsvesen, skoler og samferdsel.¹⁴

4.1.3 Sosiale forhold og arbeidsmarked

Som nevnt har oljeutviklingen gjort noen nigerianere styrtrike, mens fattigdommen stadig øker for den største delen av befolkningen. Nigerias statistiske sentralbyrå gjorde en undersøkelse i 2010 som viste at tre av fem nigerianere lever i stor fattigdom – i enkelte områder så mye som

---

¹² Landguiden, ”Nigeria – Befolkning & Språk”; tilgjengelig på <http://www.landguiden.se/Lander/Afrika/Nigeria/Befolkning-Sprak>; besøkt 26.11.12

¹³ Landguiden, ”Nigeria – Ekonomi”; tilgjengelig på <http://www.landguiden.se/Lander/Afrika/Nigeria/Ekonomi>; besøkt 26.11.12

¹⁴ Landguiden, ”Nigeria – Ekonomi”

---

fire av fem.¹⁵ Noe av dette kan grunne i at helsesystemet er svært dårlig utviklet. Barnedødeligheten er høy og i følge tall fra Redd Barna i 2010 dør 800 000 barn før de er fylte fem år, ofte av sykdommer som lett kan la seg behandle. Selv om helsesystemet har satset mer på personal enn på bygninger og utrustning, finnes det kun én lege per 3000 innbygger.¹⁶

Det er viktig å huske på at siden Nigeria er Afrikas mest folkerike land med et enormt mangfold av etniske grupperinger, er det vanskelig å snakke om én nigeriansk kultur. Det er likevel mulig å peke på noen generelle tendenser eksempelvis når det kommer til kvinners stilling i Nigeria. Skilbrei, Tveit og Brunovskis (2006:22) fremhever at flere ting tyder på at kvinner er underlegne menn. Det er vanlig at unge jenter blir giftet bort, de har ofte ikke arverett og polygami er vanlig blant mange menn – både kristne og muslimer. Kjønnsllemlestelse¹⁷ av kvinner er også et problem da man regner med at rundt 60 prosent av kvinnene har gjennomgått kjønnsllemlestelse (Skilbrei, Tveit og Brunovskis 2006:22-23).

En annen utfordring for landet er den enorme arbeidsledigheten som berører millioner av mennesker. Majoriteten av befolkningen jobber i jordbruket, ofte dyrking av mat til egen familie. Oljeindustrien er viktig for økonomien, men har dessverre ikke skapt mange arbeidsplasser. Arbeidsledigheten er spesielt høy blant unge mennesker, hvor tall viser at så mange som fire av fem går arbeidsledige.¹⁸

4.2 Menneskesmugling

Jørgen Carling definerer menneskesmugling slik; ”Menneskesmugling blir vanligvis forstått som medvirkning til, eller tilrettelegging av, innvandring i strid med gjeldende lover og regler” (Carling 2005:1). Dette behøver ikke inneholde utnyttelse eller tvang, men som oftest mot betaling. Carling påpeker at de fleste asylsøkere også er avhengige av menneskesmuglere.

---

¹⁵ Landguiden, ”Nigeria – Sociala Förhållanden”; tilgjengelig på <http://www.landguiden.se/Lander/Afrika/Nigeria/Sociala-Forhallanden>; besøkt 26.11.12

¹⁶ Landguiden, ”Nigeria – Sociala Förhållanden”

¹⁷ Begrepet *kjønnsllemlestelse* blir benyttet her da omskjæring av kvinner er å betrakte som brudd på menneskerettighetene: se ”Plan for Regjeringens internasjonale arbeid mot kjønnsllemlestelse av jenter”; tilgjengelig på <http://www.regjeringen.no/upload/kilde/ud/pla/2003/0002/ddd/pdfv/183589-lemlestelse.pdf>; besøkt 26.11.12

¹⁸ Landguiden, ”Nigeria – Ekonomi”

Innvandringsbestemmelsen gjør det vanskelig for mennesker fra store deler av verden å reise fritt over grensene. De er i stor grad avhengig av mennesker som kan ordne papirer og logistikk for å få mulighet til å krysse grensene. Skilbrei, Tveit og Brunovskis (2006:27) viser til i rapporten *Afrikanske drømmer på europeiske gater* at agentene som hjelper kvinnene med reisen ikke nødvendigvis er ute etter å utnytte dem i prostitusjon, men at de tar mye betalt for informasjon og assistanse underveis på reisen.

4.3 Menneskehandel

I 2000 undertegnet over 80 land FNs protokoll for bekjempelse av menneskehandel, kjent som *Palermo-protokollen*. Den har til hensikt å; ”forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, særlig kvinner og barn, som supplerer de forente nasjoners konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet”.¹⁹ Det er denne protokollen det oftest henvises til ved definisjon av menneskehandel og nasjoners arbeid for bekjempelse av dette. Protokollen definerer handel med mennesker slik:

“handel med mennesker”: rekruttering, transport, overføring, husing eller mottak av personer, ved hjelp av trusler om bruk av vold eller bruk av vold eller andre former for tvang, av bortføring, av bedrageri, av forledelse, av misbruk av myndighet eller av sårbar stilling eller av å gi eller å motta betaling eller fordeler for å oppnå samtykke fra en person som har kontroll over en annen person, med sikte på utnytting. Utnytting skal som et minimum omfatte utnytting av andres prostitusjon eller andre former for seksuell utnytting, tvangsarbeid eller tvangstjenester, slaveri eller slaveriliknende praksis, trelldom eller fjerning av organer.²⁰

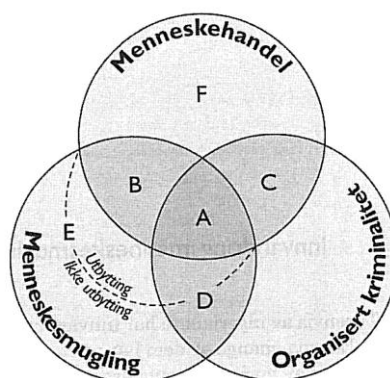
I motsetning til smugling av mennesker inneholder menneskehandel element av tvang – eller trusler om tvang – hvor mennesker blir utnyttet seksuelt, økonomisk eller på andre måter. Carling påpeker at både menneskesmugling og menneskehandel kan være en del av et organisert, kriminelt miljø, men at det ikke nødvendigvis behøver å være det (Carling 2007:2). Han beskriver forholdet mellom menneskesmugling, menneskehandel og organisert kriminalitet med denne modellen:

---

¹⁹ FN, ”FNs protokoll for bekjempelse av menneskehandel”; tilgjengelig på http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/lover_regler/reglement/2002/fns-protokoll-for-a-forebygge-bekjempe-o.html?id=107341; besøkt 26.11.12

²⁰ FN, ”FNs protokoll for bekjempelse av menneskehandel”

Figur 2 (Carling 2005:2)

Begrepet menneskehandel byr på utfordringer. Fafo-forsker May-Len Skilbrei (2010) har skrevet en artikkel på forskning.no med tittelen *Menneskehandel: begrep til besvær*.²¹ I denne artikkelen tar hun for seg det problematiske med definisjonen og bruken av begrepet. Hun poengterer at kampen mot menneskehandel har vært høyt oppe på den politiske agendaen både i Norge og andre deler av Europa. Fra 2003-2006 presenterte norske myndigheter tre handlingsplaner mot menneskehandel og to handlingsplaner ble utgitt før det i det hele tatt var identifisert ofre for menneskehandel her i landet. Hun mener politikere ofte kan fremstå som skråsikre på hvordan fenomenet utarter seg og hvordan dette bør håndteres på best mulig måte. Skilbrei hevder derimot at menneskehandelbegrepet er et komplisert og uhåndterlig begrep som har blitt en merkelapp på en samling ulike handlinger og fenomener;

At utnyttning forekommer i migrasjonsprosessen og i prostitusjon og arbeidsliv er ikke en nyhet. Mennesker havnet i relasjoner og situasjoner der de ble utnyttet lenge før vi snakket om menneskehandel. Det nye er forsøket på å samle mange ulike formål, handlinger og motiver i ett begrep.²²

Menneskehandel er et sensasjonelt tema journalister og media har omfavnet med åpne armer. Den uklare definisjonen og kompleksiteten i temaet problematiseres når beskrivelsen av temaet blir dramatisk og entydig.²³ Skilbrei etterlyser mer forskning på temaet som kan gi utfyllende og mer helhetlig bilde av fenomenet og at det deretter kan brukes inn i organisasjoner og tiltak som

²¹ Forskning.no, "Menneskehandel: begrep til besvær"; tilgjengelig på <http://www.forskning.no/artikler/2010/januar/241170>; besøkt 26.11.12

²² Forskning.no, "Menneskehandel: begrep til besvær"

²³ Forskning.no, "Menneskehandel: begrep til besvær"

er rettet mot dette.

Det er liten tvil om at det finnes mange som har blitt tvunget inn i situasjoner de ikke har ønsket å være i og blitt utnyttet på det groveste i prostitusjon. Med utgangspunkt i dette, men også utfordringer knyttet til bruken av begrepet menneskehandel vil jeg forsøke å gi et mer nyansert bilde av situasjonen for kvinner fra Nigeria som jobber i prostitusjon i Norge. Dette blir drøftet mer inngående i kapittel seks.

4.4 Nigeriansk filosofi/religion og juju

Som vi har sett tidligere – i kapittel to – forklarer Hiebert verdensbilde som det en gruppe av mennesker eller et felleskap tar som den gitte virkeligheten og som de bruker som retningslinjer for hvordan de lever livene sine (Hiebert 2008:15). Det blir derfor naturlig å gi en kort innføring i nigeriansk filosofi og religion som et bakgrunnsteppe for presentasjon av data og videre drøfting.

David Westerlund ga i 2011 ut boken *Afrikanska religioner* med utgangspunkt i fem ulike afrikanske grupper. Den gir en beskrivelse av det religiøse landskapet hos disse fem, hvorav *Yoruba* er en av dem. *Edo*-folket, som de fleste av den nigerianske prostituerte i Stavanger tilhører, er nært knyttet til *Yoruba*. En generell beskrivelse av det religiøse landskapet blant *Yoruba*-folket kan overføres også til *Edo*. Westerlund (2011) innleder kapittelet med å påpeke kompleksiteten ved å beskrive de religiøse særtrekkene blant *Yoruba*;

I dag är majoriteten av yorubafolket kristna och muslimer, men äldre inhemska traditioner, särskilt sådana som rör de sakrala kungadömena, spelar fortfarande en betydande roll även bland dessa personer. (Westerlund 2011:120)

Han beskriver et religiøst bilde som inneholder utallige guddommeligheter, ånder, reinkarnasjon, kultiske ritualer og seremonier og hellige bygninger sammenblandet med store verdensreligioner som kristendom og islam (Westerlund 2011:121). *Olorun* er det mest brukte navnet på Gud som skaper. Dette kan henviser både til den muslimske og kristne Gud. Under han finner man det som forklares som *orisha* – ulike guddommeligheter. Det mest vanlige er å oppfatte *Olorun* som øverste Gud – hersker og skaper. Et hundretalls ulike *orisha* fungerer videre som mellomledd

---

eller formidlere mellom *Olorun* og menneskeheten (Westerlund 2011:121-125). De ulike *orishaene* tilbes og innehar ulike egenskaper;

Både fysiske og psykiske problem, og även infertilitet och död, kan framkallas av *orisha*. Några orsakar och kontrollerar epidemier. Gudomligheternas roll som sjukdomsframkallare är en av orsakerna till att människor inleder ett kultiskt förhållande med dem. (Westerlund 2011:126)

Fysiske og psykiske forhold som en i vesten ville gitt naturlige årsaksforklaringer vil med andre ord her kunne knytte slike situasjoner eller symptomer opp mot en *orishas* velsignelse eller forbannelse. Ulike *orisha* har kraft og makt til å forårsake både sykdom og/eller helbredelse. Wande Abimbola påpeker i boken *African Traditional religions in contemporary society* (Olupona 1991) at tradisjonell magi blant *Yoruba*-folket fortsatt har sterk innflytelse i samfunnet og er en sentral del av deres verdensbilde. Her hevdes det;

Today in contemporary Yorubaland and Nigeria at large, there is always the sustained an insatiable demand for magical benefits, the elimination of evil agents, a sense of access to power, protection, the enhancement of status, health, increase in prosperity, and relief from both physical and mental anguish in day-to-day life. (Abimbola 1991:57)

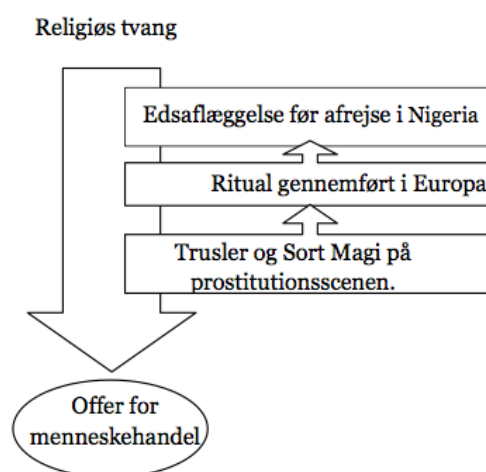
Han fremhever disse dimensjonene av livet som fundamentale elementer i det nåværende Nigeria. Så lenge folk fortsatt ser virkningen av tradisjonell magi kommer det til å prege det afrikanske verdensbildet (Abimbola 1991:57). Også John S. Mbiti beskriver den tradisjonelle åndeligheten som en naturlig del av afrikanernes liv;

Every African who has grown up in the traditional environment will, no doubt, know something about this mystical power which often is experienced or manifests itself, in form of magic, divination, witchcraft and mysterious phenomena that seem to defy even immediate scientific explanations. (Mbiti 1969:189)

Med bakgrunn i dette kan man se på et begrep som ofte settes i sammenheng med nigerianske kvinner i prostitusjon og menneskehandel – *juju*. I denne sammenhengen benytter jeg det for å beskrive pakten som inngås ved gjennomførelsen av dette ritualet. *Juju*-seremonien innebærer at det inngås en pakt mellom kvinnene og smuglerne. Denne sikrer at madamen eller den man

---

kommer til i Europa, får pengene de skylder. Dersom gjelden ikke blir betalt, setter kraften fra *juju*-pakten inn og kan sende forbannelse, sykdom og død over både kvinnen som inngår pakten og familien hennes. Det har vært vanskelig for europeere å forstå hva som skjuler seg i denne mystiske pakten. *Center mod Menneskehandel* i Danmark har et mandat om å ivareta og se til at regjeringens handlingsplan mot menneskehandel etterleves. I 2011 publiserte de en rapport med navn *Menneskehandel og juju –Religiøs pressjon og kulturmøde i relation til nigerianske offer for menneskehandel* (Rasmussen 2011). Her beskrives ulike religiøse elementer som synes å ha innvirkning på de nigerianske kvinnene i prostitusjon. De tar utgangspunkt i tre nivåer; *paktinngåelser/edsavleggelse før avreise i Nigeria, ritualer i Europa samt trusler og sort magi på prostitusjonsscenen.*

Figur 3 (Rasmussen 2011:20)

I modellen som presenteres her ser vi at presset har retning mot Europa fra Nigeria, men at tvangselementene peker i retning fra Europa og tilbake til Nigeria. Dette forklares med at truslene som skjer på prostitusjonsscenen i Europa henviser til den opprinnelige pakten som ble inngått i Nigeria. Med bakgrunn i denne pakten opprettholdes tvangselementet som holder nigerianske kvinner i prostitusjon i Europa. Det er med andre ord truslene i Europa med henblikk på pakten i Nigeria som utgjør tvangselementet (Rasmussen 2011:20). Rapporten viser videre til fire hovedmomenter paktinngåelsen i Nigeria har som mål; lykke og favør på reisen, garanti for opprettholdelse av gjelden de pådrar seg, innsettelse i et lydighetsforhold til madamen deres samt å sverge dem til taushet (Rasmussen 2011:21). Med bakgrunn i den virkelighetsforståelsen Westerlund beskriver med tradisjonell afrikansk tro som en selvfølgelig del av tilværelsen, skapes en dypere forståelse av årsaken til at mange kvinner frivillig inngår en slik pakt i Nigeria før utreise. Rasmussen forteller også at;

Det er således først i forbindelse med menneskehandel, at disse ”normale” elementer af Edo-religionen antager karakter af overgrep. Eksempelvis i forbindelse med, at en madam opbygger et trusselsbillede og med kommer ritualet til at antage en truende karakter. (Rasmussen 2011:22)

På denne måten kan man se at selv om det ikke nødvendigvis ligger tunge elementer av tvang ved paktinngåelsen i Nigeria, synes det desto viktigere å gjøre en form for bekreftelse av pakten ved ankomst til Europa. Her blir det også gjennomfører ritualer som i stor grad underbygger lydighetsforholdet til madamen. Videre gir dette kraft til truslene om guddommelig avstraffelse ved avtalebrudd (Rasmussen 2011:24-25).

For å forstå *juju* – det religiøse pressmiddelet – og den innvirkning dette har på nigerianske kvinner i prostitusjon i Norge, blir innsikten i deres verdensbilde og religiøse mangfold dermed en nødvendighet. Å forholde seg til guddommeligheter som en like naturlig del som den synlige verden, er deres måte å oppfatte virkeligheten på. Troen på både beskyttelse og forbannelse fra krefter og guddommeligheter er for dem derfor også like fullt en realitet. Pakten benyttes i Europa av kriminelle nettverk som en trussel for å få kvinnene til å tilbakebetale den enorme gjelden de har blitt pålagt, men utgangspunktet for inngåelsen er ikke udelt negativt for kvinnene.

---

5 PRESENTASJON AV DATA

I dette kapitlet vil jeg gjøre rede for og presentere data jeg innhentet i feltarbeidet gjennom intervju. Med utgangspunkt i problemstillingen og informasjonen jeg satt igjen med etter fullført feltarbeid, har jeg delt relevant informasjon i kategoriene *bakgrunn og organisasjon, fattigdom og korrupsjon, familie, drømmen om Europa – hvorfor Norge? og prostitusjon i Nigeria*. Jeg presenterer informasjonen innhentet fra de to informantgruppene samlet. Dette virket mest naturlig da gruppene utfylte hverandre innenfor de samme temaene. Hvilken gruppe informasjonen er hentet fra, presenteres gjennomgående.

5.1 Bakgrunn og organiseringen

Mine informanter i gruppen nigerianske kvinner med prostitusjonserfaring har ulike utgangspunkt både med tanke på familiebakgrunn, oppvekst og årsaksforklaringer rundt reisen til Europa. Noen av kvinnene uttrykker bevisste valg om å migrere på tross av visshet om at prostitusjon kunne bli inntektskilden, mens andre ble forrådt og lurt inn i en verden langt fra det de drømte om og håpet på. Flere av de nigerianske kvinnene understreker likevel at en stor andel kvinner erkjenner at de – om enn i ulik grad – har vært klar over at de var på vei inn i et prostitusjonsmarked. At det finnes stor spredning blant de nigerianske kvinnene om hvilke forventninger de har bekreftes også av informantene i gruppen av fagpersoner. De hevder at det virker som mange av kvinnene selv velger å reise, mens andre er gitt løfter om jobb i Italia eller Spania som viser seg kun å være tomme ord.

Felles for de fleste kvinnene som drar fra Nigeria til Europa synes å være at de har agenter som organiserer reisen for dem, både med tanke på logistikk og nødvendige papirer. Spania og Italia er den mest naturlige inngangsporten til Europa for nigerianerne. Her har de liten eller ingen mulighet til å ta seg lovlig inn i landet, noe som gjør dem avhengige av mennesker som kan ordne falske papirer med mulighet til å oppholde seg der. På bakgrunn av organiseringen disse smuglerne gjennomfører, har kvinnene opparbeidet seg relativt stor gjeld når de ankommer Europa. Annette Hagelin uttrykker at selv om de nigerianske kvinnene på forhånd har fått vite hvor mye de skal betale når de kommer til Europa, er euro en ukjent valuta og de vet derfor ikke

---

hva beløpet innebærer. Når de kommer til Italia eller Spania, skylder et beløp på alt mellom 200 000 – 800 000 kroner og det ikke finnes jobbmuligheter for dem, er prostitusjon det eneste alternativet – uavhengig av forventningene ved utreise.²⁴

5.1.1 Juju

Før kvinnene reiser fra Nigeria, virker det som om en stor andel av dem kvinnene gjennomgår en såkalt *juju*-seremoni – som beskrevet i kapittel fire. Min forståelse er at de kvinnene fagpersonene har snakket med tror så sterkt på denne pakten og kraften som ligger i den at det blir nærmest umulig å bryte ut av prostitusjon dersom man ikke har betalt gjelden sin. Hagelin beskriver hvordan hun opplever kvinnene sitt forhold til *juju*-pakten;

Det er veldig skremmende. Jeg har hatt kvinner her på kontoret, og når de forteller om det, du ser de blir...de gråter og får frysninger. Det er skikkelig ekkelt å tenke på. Så det er tydelig de er veldig redde. Det er ikke noe de spiller eller påtatt for situasjonen.²⁵

Patricia Akinyemi legger også vekt på at den delen av den nigerianske kulturen som omhandler den tradisjonelle troen på overnaturlige krefter og forfedre, ligger dypt i identiteten til nigerianere. Selv om man eksempelvis også tilhører den kristne tro, er ikke dette en motsetning til den tradisjonelle, nigerianske religiøsiteten som innebærer tilbedelse av ulike guddommeligheter.²⁶ Det er tydelig at kvinnene er overbevist om at fryktelig ting kommer til å skje dem dersom de bryter pakten. Kristin Nordvik forteller at de kvinnene som de har vært i kontakt med og som opplever seg fanget i prostitusjon, men likevel ikke klarer å bryte ut, oppgir to hovedårsaker til at de fortsatt er i samme situasjon. Disse to årsakene hevder er er *juju* og frykt for hva som kan skje med familien. De er redde for at *juju*-pakten skal snus mot dem og at sykdom kommer til å ramme både dem selv og familien. En av kvinnene Nordvik har vært i kontakt med opplevde at moren døde og var overbevist om at *juju* forårsaket morens død fordi kvinnen hadde valgt å bryte avtalen. Kvinnene frykter også konkrete represalier mot familien i hjemlandet fordi de ikke har betalt gjelden sin. Nordvik forteller videre at en av kvinnene hun

---

²⁴ Intervju Annette Hagelin, Bymisjonssenteret 27.04.11

²⁵ Intervju Annette Hagelin, Bymisjonssenteret 27.04.11

²⁶ Intervju Patricia Akinyemi, telefon 25.10.11

---

har vært i kontakt med som har valgt å bryte ut av prostitusjon har opplevd at familien i Nigeria står i fare og har blitt tvunget til å relokalisere seg flere ganger for å beskytte seg mot slike represalier. Slik overhengende frykt bidrar i sterk grad til at det oppleves umulig å bryte ut av den situasjonen de befinner seg i.²⁷

Anja Nordås viser til at hun har vært i kontakt med nigerianske kvinner som opplever at folk her i vesten har liten forståelse av hva *juju* egentlig innebærer. En av de nigerianske kvinnene fortalte henne at europeere viste en ensidig oppfatning av pakten med ondskap og forbannelse som de eneste elementene. En nigeriansk forståelse derimot, vil også innebære elementer som velsignelse, hell og lykke som viktige dimensjoner.²⁸ En slik forståelse av pakten kan også forklare noe av bakgrunnen for at det virker som at mange av kvinnene som reiser til Europa, faktisk velger å forplikte seg på en slik pakt.

5.2 Fattigdom og korrupsjon

Et av temaene som har vært gjennomgående i samtlige av intervjuene fra feltarbeidet, er den vanskelige situasjonen i Nigeria. Den nigerianske hverdagen preget av fattigdom, korrupsjon og håpløshet synes å være bakgrunnen for at mange nigerianske kvinner i dag tilbringer kveldene sine med å selge seksuelle tjenester i Stavangers gater. Flere av de nigerianske kvinnene jeg intervjuet pekte på fattigdom i Nigeria som hovedgrunnen til at de i dag befant seg i Europa. Joy²⁹ forteller; ”There are no jobs in Nigeria, so much poverty. That is why so many come to Europe and work in prostitution”.³⁰ Hun sier ikke dette bare om seg selv og sin egen situasjon, men hevder at det også er grunnen til at de fleste andre nigerianske kvinnene befinner seg her. Hun beskriver situasjonen i Nigeria som vanskelig, med liten eller ingen mulighet for å få seg jobb. Arbeidsledigheten er høy, også for mennesker med universitetsutdannelse. Også Linda begrunner oppholdet i Stavanger med den vanskelige situasjonen i Nigeria;

---

²⁷ Intervju Kristin Nordvik, telefon 28.11.11

²⁸ Intervju Anja Nordås, Bymisjonssenteret 04.12.11

²⁹ Alle de nigerianske kvinnene er presentert med fiktive navn i hele oppgaven.

³⁰ Intervju Joy, Bymisjonssenteret 21.02.12

It`s not like we are happy doing it, or we are enjoying the work. So we never wanted this. It is just because of the condition, the hardship in Nigeria.³¹

Violet beskriver en hverdag preget av håpløshet og frustrasjon;

There is no job; there is no hope for them. So when they come here this is their last hope. But when they get to Europe, they get deported back to Nigeria. Then they start killing and kidnapping people ... But it`s not their fault. They are frustrated in Nigeria and they say; let me come to Europe. So they sell their fathers house, many people sell their father`s house, their fathers property. Just to come.³²

Kristin Nordvik bekrefter også at kvinnene som sier de er i Norge av fri vilje, som oftest begrunner det med få muligheter for en god fremtid i Nigeria.³³

Patricia Akinyemi, som selv er nigerianer, forteller at hun fikk jobb like etter endt utdannelse ved universitetet i Nigeria. Hun forklarer at da hun bodde i Nigeria for 20 år siden var dette vanlig praksis for nyutdannede studenter. Hun hevder at situasjonen har endret seg drastisk i Nigeria de siste 15 årene. Det har vært et skifte i regjeringen og de siste årene har båret preg av ujevn fordeling av ressurser og korrupsjon. Akinyemi mener det er denne utviklingen som har skapt den fortvilte situasjonen i hjemlandet hvor utallige nigerianere har blitt arbeidsledige. Hun påpeker likevel at Nigeria ikke er et land uten ressurser, men med store muligheter til å skape jobber og inntekt for befolkningen i landet;

Vi har masse penger, vi har oljepenger. Men pengene går til de rike. De lar ikke pengene sirkulere til hele befolkningen... I Norge har dere sosial velferd for folk som har ikke noe. Men i Nigeria har de ikke sånn. I stedet for å ha sosial velferd for folk som er fattige som ikke har noen ting, gjør de ikke det. Det går til de rike hele tiden.³⁴

Flere av de nigerianske kvinnene uttrykker stor sorg og fortvilelse over måten landet styres på. De vet at hjemlandet deres har store naturressurser og mye verdier. Når godene likevel er fordelt på en måte som kun kommer de rike i landet til nytte og resten av befolkningen lider i fattigdom og nød, skapes en enda større frustrasjon over egen situasjon. Linda forteller at da hun samtalte

---

³¹ Intervju "Linda", Bymisjonssenteret 28.09.11

³² Intervju "Violet", Bymisjonssenteret 28.09.11

³³ Intervju Kristin Nordvik, per telefon 28.11.11

³⁴ Intervju Patricia Akinyemi, telefon 25.10.11

---

med en mann fra et annet afrikansk land om den håpløse situasjonen i Nigeria, spurte han henne litt undrende om ikke Nigeria hadde mye penger? Dette var hennes svar;

I said yes. The problem we have, we don't have good government, you know. The rich people are getting richer every day, as I'm talking to you now. And the poor are getting poorer every day. People are dying.³⁵

Forskjellene mellom fattige og rike er enorme og spriket ser ut til å eskalere. Utsagn som beskriver et land med mye penger, men som kun en liten elite har tilgang på, er mange blant de nigerianske kvinnene;

That's the problem in Nigeria. Nigeria has everything, they have lots of money, they have lot of things. Gold, oil, gas, petrol and food. Everything. But it is only the government, the president that eats the money.³⁶

Korrupsjon gjør tilgang til jobb nærmest umulig for en stor del av befolkningen. Dette kommer også til uttrykk ved at selv mennesker som fullfører høyere utdanning ved høyskoler eller universiteter, ikke finner jobb med mindre de kjenner noen i systemet eller har penger til bestikkelser. De forteller at det finnes nigerianske kvinner på gaten i Stavanger i dag med høyere utdanning fra hjemlandet sitt, men at det ikke er muligheter for dem i Nigeria. En slik desperat situasjon gjør at kvinner tar valg som kan gi håp om muligheter for et bedre liv og en sikrere fremtid. Violet beskriver videre hvordan et liv i prostitusjon er langt fra hva kvinnene har drømt om for livet sitt;

They have good education, but there is no job for them. That's why you see them coming here begging on the street, staying on the street doing nonsense. It's not their dream. But there is nobody to fulfil the dream for them. That is the problem. There are many girls here, they have good dream, but nobody to fulfil it for them. That's why you see them on the street. There are many girls on the street, they are educated, but nobody to fulfil their dream.³⁷

---

³⁵ Intervju Linda, Bymisjonssenteret 28.09.11

³⁶ Intervju Violet, Bymisjonssenteret 28.09.11

³⁷ Intervju Violet, Bymisjonssenteret 28.09.11

Korrupsjon i Nigeria – i mange ledd – beskrives og kommer til uttrykk på ulike måter i det kvinnene forteller. Violet forteller eksempelvis om hvordan leger nekter å behandle syke mennesker som ikke kan betale for seg. Hun uttrykker at dette ikke bare gjelder kostnadene for den konkrete behandlingen, men også betalingen som går direkte til sykehuspersonell for at de skal utføre jobben sin. Hun eksemplifiserer dette ved at en behandling som koster rundt 10 000 norske kroner, likevel kan ende på et totalbeløp på 60 000 kr da sykehuspersonell krever sitt. Dersom man ikke har mulighet til å betale dette beløpet vil heller ikke pasienten bli behandlet. Hun hevder at situasjonen er så alvorlig at; ”Without that money they will not touch the person. They will leave the person to die”.³⁸ Hun forteller om en hverdag som er alvorlig og fortvilet for mennesker uten mulighet for inntektsgivende arbeid.

Fattigdom og korrupsjonen ser også ut til å ha innvirkning på seksuelle relasjoner. Penger gir tilgang på det meste, også seksuelle tjenester;

If you have money, you can do anything you want in Nigeria. You can sleep with 15-year-old girls if you want. Cause they are looking for job, money.³⁹

Penger gir tilgang til alt man kan ønske seg, nettopp fordi den ujevne fordelingen av goder gjør at dem uten tilgang er desperate for å overleve. Mange av kvinnene synes også å være av den oppfatning at korrupsjon er årsaken til fattigdommen som regjerer i landet og at det gjennomsyrrer alle dimensjoner av samfunnslivet og hverdagen. Linda forteller videre;

It's very difficult. We don't have good government. If you want to go to school, it's a problem. If you want to find work, if you don't have money, you can't do it. Even if you want to work in a company, if you don't know somebody that is there, they will not take you. There are many girls outside here, they were well educated. Many of them finish their schools. But there is no job. There is no money to live on. So there is nothing they can do. So that's why they find themselves in the streets.⁴⁰

---

³⁸ Intervju Violet, Bymisjonssenteret 28.09.11

³⁹ Intervju Linda, Bymisjonssenteret 28.09.11

⁴⁰ Intervju Linda, Bymisjonssenteret 28.09.11

Informantenes utsagnene bærer preg av at kvinnene opplever lite håp for fremtiden. Selv om få av dem hadde forestilt seg å jobbe i prostitusjon ser de få muligheter for en bedre og tryggere fremtid for seg og sin familie i Nigeria. Den eneste troen de har på endring i hjemlandet er knyttet til endring av måten landet styres på, fra øverste hold. Systemet er gjennomfiltrert av korrupsjon som lammer landets borgere og store omveltninger må til for å endre innbyggernes livsvilkår. De uttrykker at deres sterkeste bønner er bedre styre i landet;

So we really need help. We really need intervention in the country. Anytime I pray, I always pray; God, we need a president, a government that...a good person that will help Nigeria, our country. Because we really need help. People are suffering. Nigerian people they have everything. They have money, the most beautiful things in the world – it is there.⁴¹

En mer rettferdig fordeling av godene og en regjering som er villig til å ta avstand fra og oppgjør med korrupte systemer mener de kan redde landet. Slik den nåværende situasjonen er, ser de seg nødt til å se etter muligheter i andre deler av verden. De drømmer om bedre tider og gjør det de ser seg nødt til for å bedre hverdagen for seg og sin familie.

5.3 Familie

I nær sammenheng med at fattigdom er en stor del av hverdagen, fremheves ansvar for familie som et av hovedelementene som kjennetegner valget om å migrere. Både tilknytning til og sterk ansvarsfølelse ovenfor familie synes å veie tungt inn mot en slik avgjørelse.

5.3.1 Tilknytning til familie

Sterk tilknytning til og ansvar ovenfor slekt og familie er gjennomgående trekk ved de fleste informantene. De forteller at de i sin oppvekst har bodd sammen med både foreldre, søsken, besteforeldre, tanter, onkler og søskenbarn. Selv om de ulike kjernefamiliene benyttet separat økonomi, var det et gjennomgående trekk at man med den største selvfølge stilte både tid og

---

⁴¹ Intervju Violet, Bymisjonssenteret 28.09.11

---

penger disponibelt for de øvrige behovene i husholdet. Joy forteller at ansvaret for storfamilien ligger dypt i deres arv og det virker nesten utenkelig for dem å leve så atskilte liv som mange familier i Norge gjør. Familien som fellesskap gir dem nærhet og trygghet. Det at man har ansvar for hverandre synes å lette byrden og ta av for ensomheten. Samtidig er et stort ansvar knyttet til dette. Når krisen rammer og en hel storfamilie står uten inntekt med verken husly eller mat, må noen ta ansvar;

That is why when you come home to Nigeria, everyone respect you. Cause you have taken care of so many, you have helped so many. One is sacrificing for the others.⁴²

Men presset fra familien kan være tung å bære. Patricia bekrefter den sterke ansvarsfølelsen;

Vi er veldig sterkt knyttet til familien vår. Familie er veldig, veldig viktig for oss. Det de sier til oss, må vi gjøre. Sånn som disse jentene som er her nå, de er her på grunn av familie, fordi de veldig knyttet, de skal hjelpe familien. Uansett om de ikke har mat å spise her i Norge, men først er familien deres prioritet. Så vi er veldig sterkt knyttet til familie, og vi har veldig stor familie.⁴³

Det beskrives som naturlig å kjenne på ansvar for å hjelpe familien i en tid hvor fattigdom er et stort problem for store deler av befolkningen i Nigeria. Viktigheten av å leve opp til forventninger og/eller krav fra familien fremstilles som grunnleggende. Flere av de nigerianske kvinnene jeg intervjuet så på det som deres åpenbare plikt å hjelpe familiene deres i hjemlandet. Det var et selvfølgelig ansvar man umulig kunne komme utenom. Når man så ble tilbudt muligheten for å dra til Europa, hvordan kunne man da si nei? Linda forklarer at dersom man fikk tilbud om hjelp til å komme seg til Europa og likevel valgte å ikke dra, ville det være et dypt svik mot familien; ”You cannot say you are leaving your brother and sister there, when you have the opportunity to come to Europe. You say you are not going to come?”⁴⁴ Hun forklarer at når alternativet er å sitte å se på at familien dør er det få andre muligheter enn å dra til Europa, hva enn det måtte innebære.

Som tidligere nevnt kommer de fleste av de nigerianske kvinnene som jobber på gaten i Stavanger, fra Benin City i Edo State. Violet derimot kommer fra en annen kant av landet. Hun

---

⁴² Intervju Joy, Bymisjonssenteret 21.02.12

⁴³ Intervju Patricia Akinyemi, telefon 25.10.11

⁴⁴ Intervju Linda, Bymisjonssenteret 28.09.11

---

understreker viktigheten av og den sterke tilknytningen til familie som finnes blant mennesker fra *Edo* og forteller e at det var annerledes der hun kommer fra. Hun sammenligner måten å tenke på blant grupper fra *Edo* og området hun selv kommer fra;

But in the Benin side, they are fighting for their own selves and their family. That's why you see most of them on the street, because they are fighting for their whole family. It's not only for them. You see the difference?⁴⁵

Joy, som selv er fra *Edo*, uttrykte at; "The ones with a good heart help their families".⁴⁶ Dette tydeliggjør og bekrefter et verdensbilde som vektlegger samhold i familien blant kvinner fra *Edo*.

Det er åpenbart et tungt ansvar som ligger på disse kvinnene. De beskriver en ulykkelig situasjon og en trist hverdag; "A way to get money when you find yourself in the prostitute way, it is not easy. You know that. So for me, I don't like the job. But its nothing I can do, you understand?"⁴⁷ Og selv om situasjonen er vanskelig, ser Linda få utveier; "You know, when you are here already, to go back with nothing, you find it difficult. But you find yourself, what can you do?"⁴⁸ Mary hevder også at man som kvinne kjenner på større ansvar for familien enn det mennene gjør. Hun fremholder den sterke evnen til omsorg samt morsinstinktet med ønske om å ivareta, som ligger dypt hos kvinnene.⁴⁹

Patricia peker også på rollen kvinnene har i det nigerianske samfunnet og hvilke forventninger det settes til kvinnene der;

Noen kvinner i Nigeria er veldig sterke. Du ser hun som arbeider for hele familien, går på markedet og selger tomater og forskjellig. Og de har butikker hvor de kan gå fra morgen til kveld. Så kommer de hjem med penger, men mannen tar pengene.⁵⁰

---

⁴⁵ Intervju Violet, Bymisjonssenteret 28.09.11

⁴⁶ Intervju, Joy, Bymisjonssenteret 21.02.12

⁴⁷ Intervju Linda, Bymisjonssenteret 28.09.11

⁴⁸ Intervju Linda, Bymisjonssenteret 28.09.11

⁴⁹ Intervju Mary, Bymisjonssenteret 06.12.11

⁵⁰ Intervju Patricia Akinyemi, telefon 25.10.11

Patricia forteller om en tydelig rollefordeling mellom menn og kvinner hvor mannen er ”master of the house” samtidig som det likevel forventes at kvinnen jobber og bidrar med inntekt til familien; ”Uansett om mennene jobber eller ikke, er det kvinnen som skal ut og tjene penger. Og komme hjem med penger”, sier Akinyemi.⁵¹ En slik arbeidsfordeling mellom kjønnene kan også forklare noe av bakgrunnen for det kvinnene forteller om ansvaret de kjenner på i forhold til å skaffe familien penger. Som Mary uttrykte kan noe av grunnen til at så mange kvinner drar til Europa for å kjempe for familien, også ha sammenheng med at kvinner har et større omsorgsbehov og derfor naturlig vil påta seg ansvaret med å sørge for familiens overlevelse. Anja Nordås peker på at en av de største utfordringen hun som norske kvinne opplever i møte med de nigerianske kvinnene er det sterke kollektivistiske verdensbilde de bærer med seg når de befinner seg i så vanskelige livssituasjoner. De orienterer seg ikke ut fra egne behov og interesser, men ut fra hva gruppen eller fellesskapet de tilhører trenger. Hun forteller videre at de kvinnene som ønsker seg ut av prostitusjon og som har klart det, blir stående på egne bein i Norge – helt alene. I en slik situasjon mister de også store deler av sin identitet. Med en identitet så tett knyttet opp til et fellesskap eller en gruppe kan også ensomheten kjennes sterkere. Ifølge Nordås kan deres verdensbilde derfor være med å gjøre valget om å bryte ut av prostitusjon enda vanskeligere.⁵²

5.3.2 En offerhandling for familien og status i hjemlandet

Flere av kvinnene karakteriserte sine handlinger ut fra et perspektiv om at de ofret seg selv for familien sin. Joy forteller:

In Nigeria, if you have a big family, that is a problem. Cause then you have to work for them. One sacrifices for the rest of the family. If you can build a house and give food to your family, then you do.⁵³

Joy gav avkall på mye for at familien skulle bli fri fra nøden som omslutter hverdagen i Nigeria. Det beskrives en tenkemåte som hevder at det er bedre at en ofrer seg enn at en hel familie skal

---

⁵¹ Intervju Patricia Akinyemi, telefon 25.10.11

⁵² Intervju Anja Nordås, Bymisjonscenteret 04.12.11

⁵³ Intervju, Joy, Bymisjonscenteret 21.02.12

---

lide. Dersom hun har mulighet til å gi familien mat og tak over hodet, er hun nødt til ofre seg selv på den måten. Linda forteller også at hun ofrer seg for familien sin og begrunner det hun gjør nå, med at det kan gi hennes fremtidige barn en bedre fremtid;

A sacrifice for my family, a sacrifice for my children ... because I don't want them to pass the road I've passed. I don't want them to feel what I feel ... I only do it for my family, and for my children.⁵⁴

Som vi blant annet ser av Lindas sitat, er den kollektivistiske tanken om at man ikke bare har ansvar for seg selv, men også det nære fellesskapet rundt seg, sterkt tilstede hos kvinnene. Ansvarer gjelder ikke bare det vi i Norge ville kalt nærmeste familie – som foreldre og søsken – men også besteforeldre, søskenbarn, tanter og onkler. Penger som kvinnene sender hjem går gjerne til mat, hus/leilighet og skolegang for hele storfamilien. Patricia viser til presset og forventningene fra store familier;

Vi må hjelpe dem og hjelpe dem og hjelpe dem og hjelpe dem, alle sammen. Ikke bare mamma og pappa; alle sammen. Fetter og kusiner, barna til søstera til mor.⁵⁵

Dataen som er innhentet viser at kvinnene som jobber i Europa sender penger hjem og gjør situasjonen bedre for resten av familien som er igjen i Nigeria. Familien får blant annet større leilighet eller hus, strøm mat og/eller skole. Mye av dette får de mulighet til nettopp på grunnlag av de pengene som kvinnene i Europa sender hjem. Flere informanter forteller at de vinner stor respekt og aktelse hjemme for den innsatsen de gjør for familien. Joy forteller at selv om familien visste at pengene hun sendte kom fra prostitusjon, satte de pris på den hun gjorde;

That's why they are worshipping us when we come home. Cause they know that you are the one that have taken care of them. You are the king of the family. They will do everything for you.⁵⁶

Kvinnene får på et vis en høy status hjemme og blir opphøyet for det de har gjort. Dette sier også noe om hvor høyt ansett selvoppofrelsen som kvinnene velger, er. På tross av visshet rundt det kvinnene gjennomgår for å hjelpe familien, viser de stor respekt for det de gjør. Det synes

---

⁵⁴ Intervju Linda, Bymisjonssenteret 28.09.11

⁵⁵ Intervju Patricia Akinyemi, telefon 25.10.11

⁵⁶ Intervju, Joy, Bymisjonssenteret 21.02.12

---

nærmest å bli sett på som en etterstrebellesverdige handling. Patricia forteller at noe av det hun forsøker å videreformidle til kvinnene som hun selv har lært fra den europeiske kulturen, er å sette seg selv høyere. Å unne seg selv gode ting og sette seg selv først. Hun har selv – etter over 20 år i Norge – tilegnet seg noe av denne tilnæringsmåten og mener de nigerianske kvinnene i prostitusjon kunne nyttiggjort seg av å noen ganger sette seg selv foran familien. Hun fremhever likevel vanskeligheten kvinnene har for å ta inn over seg dette – måten de tenker på er så sterkt internalisert i dem at en slik endring umulig kan skje ved å bare fortelle det til dem med ord.

5.4 Drømmen om Europa - hvorfor Norge?

Drømmen om Europa som ”det lovede land” hvor drømmer oppfylles og penger strømmer inn, synes å være særs levende i Nigeria. Flere av fagpersonene jeg intervjuet fortalte om forestillinger kvinnene har hatt om Europa som er svært langt fra virkeligheten. Noen av dem tror at ”penger vokser på trær og at pengene ligger strødd rundt i gatene” – som da kan sendes hjem til familien som sulter i Nigeria. I et land preget av desperasjon og frustrasjon, kan det europeiske oppleves enda mer glansfullt. Mange av kvinnene migrerer derfor med antakelser om hvor mye penger som finnes i Europa og hvor lett det er å tjene dem. Realiteten er dessverre langt fra drømmen.

Spania og Italia er de landene de fleste har som utgangspunkt for sitt opphold i Europa, men også her begynner desperasjonen å ta overtak med svært høy arbeidsledighet. Kvinnene får ikke jobb og prostitusjonsmarkedet er dårligere enn tidligere da pengeflyten ikke lenger er så sterk. En del av kvinnene velger derfor å forflytte seg til andre deler av Europa, blant annet Norge. De fleste av informantene pekte på at ryktene om Norge florerer blant kvinnene i Spania og Italia. De hører at det her er penger å hente. Hører om rike nordmenn som har mulighet til å betale – her er det penger å hente. Patricia beskriver sitt inntrykk av det kvinnene forteller;

De hører at Norge er det rikeste. At de har masse penger. Så har de hørt fint om Norge. Så derfor de kommer hit. Og så noen av dem har vært i Italia og Spania, det er ingenting for dem. Det er jo, det er veldig, det er veldig lite jobb der. Og de får ikke mye penger, som de får her i Norge.⁵⁷

---

⁵⁷ Intervju Patricia Akinyemi, telefon 25.10.11

Mange av kvinnene følger strømmen av penger, i håp om å tjene nok så de kan betale gjelden sin, samt sende penger hjem til familien. I Norge er det penger, og enda mer penger er det i Stavanger.

Annette Hagelin mener også at en av grunnene til den kraftige økningen av nigerianske prostituerte i Stavangerområdet har sammenheng med boligsituasjonen. I Stavanger har de fått tilgang til billige hoteller og/eller Bed&Breakfast med hus eller leiligheter som er spredd rundt på ulike steder, hvor det forgår lite kontroller. Tilgang til bosted er nøkkelelement for mange av kvinnene. Når det så har etablert seg en gruppe hvor bopel er lett tilgjengelig, spres disse ryktene raskt innad i miljøene.⁵⁸ Slik kan også flere kvinner rekrutteres til Stavanger. Anja Nordås legger til at noen av kvinnene har fortalt at de har hatt vaskejobber eller lignende i Spania eller Italia, men at de har mistet jobbene sine på grunn av den økonomiske situasjonen som er i Sør-Europa. Den økonomiske krisen i Europa er på denne måten også med og bidrar til at kvinnene flytter lengre nord og tjener penger i prostitusjon i de landene hvor pengene er lettere tilgjengelig.

5.5 Prostitusjon i Nigeria

Mary er en av de kvinnene som ikke var klar over hva som ventet henne da hun kom til Europa. Hun bodde i en liten landsby utenfor Benin City sammen med bestemoren og hadde ingen framtidsutsikter med tanke på verken jobb eller utdanning. En kvinne besøkte landsbyen til Mary og tilbudte henne jobb i hårsalongen hennes i Spania. Mary så dette som sin mulighet for inntekt til seg selv og bestemoren. Da hun ankom Spania viste det seg at kvinnen ikke eide noen hårsalong og hun ble forsøkt tvunget ut i prostitusjon. Trusler om at forferdelige ting skulle skje både henne og bestemoren hennes i Nigeria dersom hun ikke betalte gjelden hun hadde opparbeidet seg på reisen, begynte. Det var etter dette at Mary bestemte seg for å rømme og søkte asyl i Norge. Senere har hun fått vite at de har funnet bestemoren hennes og banket henne opp. Bestemoren har derfor sagt til Mary at hun ikke må komme tilbake til Nigeria da hun er

---

⁵⁸ Intervju Annette Hagelin, Bymisjonssenteret 27.04.11

---

overbevist om at de kommer til å finne henne og skade henne. Uvitenhet og frykt preges store deler av historien til Mary.⁵⁹

Det er likevel noen av informantene som påstår at mange av kvinnene er klar over hva som møter dem. Linda påpeker at; ”A lot of the girls know what they are going to do. But we don` t know how we are going to do it”.⁶⁰ Hun forteller om prostitusjon i Nigeria samt hvordan dette bidrar til det som møter dem i Europa er betraktelig annerledes enn forventningene. I hennes beskrivelse av situasjonen i Nigeria bruker hun begrepet *sugar daddy*. Hun forklarer deretter *sugar daddies* som eldre, rike menn med unge kvinner som gir dem seksuelle tjenester mot at de eldre mennene hjelper dem økonomisk. Hun fremstiller det som at det vanligste er at en kvinne har en eller to *sugar daddies*. Da hun dro til Europa forestilte hun seg at hun kom til å jobbe for to-tre menn og at de da kom til å støtte henne økonomisk. Hun vektlegger flere ganger i intervjuet at hun ikke visste at prostitusjon i Europa handlet om å stå på gaten og selge seksuelle tjenester til hvem som helst som måtte ønske det. Hun mener at dette gjelder flere enn henne; ”Many girls know that they are going in to prostitution, but they don` t know how prostitution looks like in Europe”.⁶¹ Hennes forestillinger om hvordan livet som prostituert i Europa ble raskt avkledd;

When I was in Nigeria, they way I think they would do it was; I was thinking that when you are here, maybe you go with somebody that has money, one person or two, that will take care of you. You understand? So if I should tell people that this is what I` m doing here, they don` t know the way we do it. They have not been to this place.⁶²

Hun beskriver videre sjokket og sorgen hun kjente da hun kom til Europa og det gikk opp for henne hvordan hverdagen som prostituert i Europa kom til å utarte seg;

---

⁵⁹ Intervju Mary, Bymisjonscenteret 06.12.11

⁶⁰ Intervju Linda, Bymisjonscenteret 28.09.11

⁶¹ Intervju Linda, Bymisjonscenteret 28.09.11

⁶² Intervju Linda, Bymisjonscenteret 28.09.11

When I got here, I find myself started crying. And you don't cry because of the prostitute, because I knew. But I cried because of the way they are doing it. I cried because of the different, different, different, different, different men you will go with.⁶³

Realiteten var så forskjellig fra det hun hadde sett for seg. Aldri hadde hun sett for seg at hun ikke skulle kjenne de mennene hun gikk med, at hun aldri kunne være sikker på om de betalte henne og aldri være trygg på at de ikke skadet henne. Men siden hun var kommet til Europa og allerede hadde satt seg selv og familien i gjeld for å få tilgang til Europa, var det ikke et alternativ å snu. Hun kunne ikke returnere uten penger – uten å ha hjulpet familien sin. Hun påpeker derimot at; ”If I knew they way they would do it, I would not have tried it”.⁶⁴

Også Patricia viser til at den nigerianske kulturen forholder seg annerledes til prostitusjon og måten dette gjennomføres på. For det første hevder hun at selv om prostitusjon er forbudt ved lov, er det ingen som bryr seg om det;

Det er prostitusjon i Nigeria. Det er det. Det er ikke lov, men de gjør det likevel. Det er akkurat som i Norge at det er ikke lov å prostituere på gata, det er ikke lov. Men de gjør det likevel, for i Nigeria er det ingen som tar hensyn. Det er så mye korrupsjon. Det er ingen som tar hensyn og sier; nei, ikke gjør det, de må ta dem til politistasjon og sånn, nei.⁶⁵

Hun forklarer videre at man i Norge har sterkere moralske og etiske holdninger mot prostitusjon. Dette preger i stor grad samfunnet og sier noe om at det ikke er greit å kjøpe seksuelle tjenester. Hun mener dette ikke er like sterkt i det nigerianske samfunnet hvor det er greit for mannen og gjøre som han vil. Dersom en mann ønsker å kjøpe seksuelle tjenester er det ingen som bryr seg om han gjør det. For det andre understreker hun og bekrefter at hvordan prostitusjon også utføres annerledes i Nigeria;

Det er ikke det at det ikke skjer prostitusjon i Nigeria, men de gjør det...det er ikke sånn at de gjør det på åpen gate ... Noen dem kan stå på gata og si de skal ta drosje hjem og så kommer en mann og stopper de. Og han sier; kan jeg kjøre deg hvor du skal? Og derfra kan mannen ta henne til hotellet. Så det er ikke sånn som de gjør i Norge at de står på gata og skriker til menn. Nei, de

---

⁶³ Intervju Linda, Bymisjonssenteret 28.09.11

⁶⁴ Intervju Linda, Bymisjonssenteret 28.09.11

⁶⁵ Intervju Patricia Akinyemi, telefon 25.10.11

---

gjør ikke sånn i Nigeria ... Når de står på gaten og skal ta bil eller buss hjem, kommer en mann og stopper og sier; hei, hvor skal du? Og hun sier; jeg skal hjem. Ok, så begynner de å prate. Og han sier; ok, du kan bli med meg for en natt. Og så får kvinnene penger.⁶⁶

Dette synes å være mer vanlig praksis i Nigeria. Menn med penger har tilgang på og mulighet til å betale for seksuelle tjenester, også blant kvinner som ikke nødvendigvis regner seg som prostituerte. Gråsonene for hva som er prostitusjon og ikke kan virke flytende og utydelige. Annette Hagelin fremhevet også dette som noe man kan se blant kvinnene og som kunne være vanskelig å forstå sett med norske øyne. Hun pekte på at det kunne virke som om terskelen for å velge prostitusjon var lavere for kvinnene fra Nigeria enn eksempelvis kvinnene fra Norge. Hun mener dette kan ha sammenheng med holdninger til prostitusjon og kvinners rolle i Nigeria⁶⁷.

5.6 Oppsummering

I dette kapitlet har vi sett at kvinnene fra Nigeria hovedsakelig til Italia eller Spania. De har her hatt agenter eller smuglere som har organisert logistikken rundt reisen og tatt ansvar for å skaffe dem papirer som gir dem oppholdstillatelse i landet de kommer til. Ved ankomst har kvinnene opparbeidet seg gjeld som må tilbakebetales. For å tjene penger er da prostitusjon ofte det eneste alternativet. Noen av kvinnene var på forhånd klar over at de skulle inn i prostitusjon og andre ikke. I følge mine informanter kan det virke som at flesteparten til en viss grad har vært klar over dette elementet.

Hovedgrunnene som trekkes frem for migrasjon til Europa er i utgangspunktet fattigdom, nød og korrupsjon i Nigeria. Sammen med sterkt tilknytning til familie som de kjenner ansvar for å ta vare på, skapes et inderlig ønske om å gjøre noe for å bedre livsvilkårene ikke bare for seg selv, men også for familien sin. Likevel falmer drømmen om Europa noe da de også her finner seg selv i en tung og vanskelig livssituasjon. Med utgangspunkt i nigeriansk kultur og normer, ser det ut til at måten prostitusjon utarter seg på er forskjellig fra det kvinnene hadde forestilt seg. Grensene for kjøp og salg av seksuelle tjenester virker flytende og terskelen for å gjøre dette er

---

⁶⁶ Intervju Patricia Akinyemi, telefon 25.10.11

⁶⁷ Intervju Annette Hagelin, Bymisjonscenteret 27.04.11

---

lavere enn i Norge. Korrupsjon sammenblandet med et mannsdominert kjønnsrollemønster skaper et tilsynelatende mønster hvor det for menn er akseptabelt å kjøpe seksuelle tjenester fordi de har penger eller kan bytte det til seg når de innehar goder kvinner kan ønske seg, eksempelvis tilgang til arbeid.

Hvorfor kvinnene er her og jobber i prostitusjon er med andre ord et sammensatt bilde som ikke lett lar seg beskrive. De ulike kategoriene som er presentert over representerer hovedelementene i det som uttrykkes av begge informantgruppene.

---

6 DRØFTING AV DE ULIKE FUNNENE SETT I LYS AV TEORETISKE PERSPEKTIVER

I dette kapitlet vil jeg drøfte ulike årsaker til hvorfor nigerianske kvinner migrerer fra Nigeria til Stavanger for å jobbe i prostitusjon. Informasjonen jeg har fått gjennom det innhentede datamaterialet vil jeg se i lys av ulike globaliserings- og migrasjonsteorier som viser til utfordringer det globale samfunnet står ovenfor. Den globale utviklingen sies å gjøre verden mindre, mer tilgjengelig og full av muligheter. For noen, Zugmunt Bauman er en av flere kritiske røster med fokus på konsekvensene denne utviklingen har for mennesker og peker på utfordringer som tydelig kan knyttes opp mot informantenes beskrivelser. Videre vil jeg belyse den innhentede informasjon ut fra perspektiver om verdensbilde og vurdere hvordan ulike verdensbilder og utvikling/påvirkning av disse også kan ha innvirkning på avgjørelser om migrasjon.

6.1 Globalisering

Vi har tidligere sett at størstedelen av Nigerias befolkning lever i fattigdom. Et av de synlige effektene av den globale utviklingen som man ofte henviser til som globalisering, er større forflytning av mennesker på tvers av landegrenser (Scholte 2005:74-75). På tross av at de fleste innbyggerne i Stavanger ikke har satt de nigerianske kvinnene på gaten inn i en slik sammenheng, har dette blitt en synlig realitet for byen de siste årene. I følge mine informanter nevnes fattigdom som en av hovedårsakene til hvorfor kvinnene valgte å forlate Nigeria. På hvilken måte kan man se at en global utvikling setter premisser for valgmulighetene kvinnene blir stilt ovenfor? For å besvare dette er det først og fremst viktig å drøfte hvilke konsekvenser disse globale forbindelsene har for lokale forhold. Thomas Sundnes Drønen beskriver det slik;

The question which we have to ask is of course what globalization means, if the global perspective can make us approach the analysis of the human condition from a different angle. If the emperor actually is walking around in his underwear, it should be revealed by studies that highlight both the material, local, regional, and national conditions of human life – and at the same time look into how all these conditions are affected by what we define as globalization. (Drønen 2013:15)

Er det mulig å se økningen av nigerianske kvinner på gaten i Stavanger som et tydelig eksempel på hvordan flere sammenfallende globale tendenser får konsekvenser for lokale forhold? Ved å sette lys på en synlig effekt av en verden i endring – hvor forbindelsene er tettere samtidig som ulikhetene er desto større – kan det være mulig å vurdere om dette er tilfellet.

6.1.1 Økonomisk globalisering og fattigdom

Fuglerud (2001) presenterer den økonomiske globalisering som har utviklet seg de siste tiårene. Han fremhever tre ulike faktorer som beskriver denne utviklingen. Den første er ”utviklingen av et internasjonalt, privat kredittsystem som er uavhengig både av vareproduksjon og av sirkulasjonen av nasjonal valuta” (Fuglerud 2001:183). Resultatet av dette har vært sterk økning av tilgang på kapital i vestlige land sammen med et bortfall av internasjonale valutarestriksjoner. En slik frigjøring har satt disse midlene i globalt omløp. Dette førte videre til det Fuglerud kaller en ”deterritorialisering” hvor de enkelte statene mistet kontroll over pengestrømmen. Den andre faktoren som påpekes er fremveksten av internasjonal arbeidsdeling. Dette innebærer at store deler av produksjon av varer blir flyttet til såkalte lavkostland. Det har presset arbeidsmarkedet i mange land. Utviklingen synes å gå mot et såkalt 20/80-samfunn, hvor 20% har gode økonomiske vilkår, mens 80% er arbeidsledige og passivisert (Fuglerud 2001:183-184). Videre viser Fuglerud til at disse faktorene krever en *kommunikasjonsteknologi* som muliggjør denne utviklingen. Kommunikasjonsteknologi utgjør den tredje faktoren i utviklingen av økonomisk globalisering. Mens utbygging av infrastruktur for kommunikasjon tidligere var den samme mellom to små steder som mellom to store, synes det i dag å ha motsatt virkning. Fuglerud hevder at ”relativ lokalisering, hvordan man er tilknyttet kommunikasjonssystemene, er blitt viktigere enn fysisk lokalisering” (Fuglerud 2001:185). Hovedsentrene for forvaltning av kapital har lettere tilgang på rask kommunikasjon med omverdenen og igjen skapes en lagdeling med en relativt liten maktelite på toppen av hierarkiet. Ulempen for flere land er at de dermed blir avhengige av å gjøre seg attraktive for internasjonale kapitaleiere og slik tilfredsstillende investorene, som alene sitter med makten. Igjen ser man at det som er den enes frihet – investorenes frihet til å velge hvor de ønsker å plassere kapital – blir den andres fengsel; ”Mens kapitalen er global, er de negative konsekvensene av kapitalens bevegelser lokale” (Fuglerud 2001:186). Slike premisser setter begrensninger for muligheten mennesker har for å påvirke sine egne liv, noe vi ser at er gjenspeilet hos mine informanter. De nigerianske kvinnenenes utsagn

---

bærer preg av å være fanget i et hav av håpløshet, med migrasjon som siste glimt av håp. Som Violet forteller i kapittel fem;

There is no job; there is no hope for them. So when they come here this is their last hope. But when they get to Europe, they get deported back to Nigeria. Then they start killing and kidnapping people ... But it's not their fault. They are frustrated in Nigeria and they say; let me come to Europe. So they sell their fathers house, many people sell their father`s house, their fathers property. Just to come. ⁶⁸

Kvinnene formidler en lengsel etter å se hverdagen forandret for seg selv og sin familie. Likevel er forutsetningene for å ta valg som betraktelig kan endre livssituasjonen deres marginal. Som nevnt tidligere hevder Bauman at for en ”gjennomtenkt intensjon om å forvandle nåtiden i forhold til tenkt fremtid, kreves et minstemål av innflytelse over nåtiden” (Bauman 1998:12). For de nigerianske kvinnene synes nettopp opplevelsen å være at deres innflytelse over nåtiden er minimal. Situasjonen i Nigeria gjør at en tilfredsstillende inntekt som gir mulighet for å planlegge en trygg og stabil fremtid, er utenfor rekkevidde for mange. De nigerianske kvinnene opplever da migrasjon som eneste utvei. De nåværende innvandringsbestemmelsene gjør likevel at en fattig, nigeriansk kvinne ikke kan ta seg inn på lovlig vis i Europa. Forflytningen krever kontakt med kriminelle nettverk som kan oppdrive ulovlige papirer med mulighet for innreise til et europeisk land. Dette fører videre til at migrantene setter seg i enorm gjeld som umulig kan tilbakebetales med inntekt fra jobber de har tilgang på i Europa. Dette fremheves også i en stortingsmelding om ”Norsk flyktning- og migrasjonspolitik i europeisk perspektiv”; ”Kriminelle nettverk tjener store summer på kynisk å utnytte vanskeligstilte. Risikoen for smuglerne er lav, samtidig som de som benytter menneskesmuglere setter seg i dyp gjeld eller annet avhengighetsforhold overfor smuglerne”.⁶⁹

Forflytning på tvers av landegrenser utarter seg annerledes for nordmenn. Med et rikt land som Norge i ryggen har man tilgang på innreise til samtlige av verdens land. Verden anses som en stor lekeplass hvor ferier og studier kan nytes. Bauman peker på det han henviser til som en lagdelingsprosess med et nytt sosiokulturelt hierarki i verdensomspennende målestokk (Bauman

---

⁶⁸ Intervju Violet, Bymisjonssenteret 28.09.11

⁶⁹ Justis- og beredskapsdepartementet, ”Meld. St. 9, Norsk flyktning- og migrasjonspolitik i et europeisk perspektiv”; tilgjengelig på <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/regpubl/stmeld/2009-2010/Meld-St-9-2009--2010.html?id=597820>; besøkt 26.11.12

1998:88). Er det dette vi er vitne til på gaten i Stavanger i dag? Nord og sør møtes – de globale fattigdomsutfordringene gjenspeiles i det brutale gatebildet i en liten by i Norge. Samtidig som bevegelsesfriheten vår øker, godene og rikdommen vår øker, innskrenkes samtidig mulighetene for mennesker i fattige land. En livssituasjon preget av avmakt i eget liv gjør at mennesker synker dypere ned i fortvilelsen og maktesløsheten. John Kavanagh fra Washington Institute of Policy research presiserer globaliserings paradoks slik:

Globaliseringen har gitt flere anledninger for de ekstremt rike til å tjene penger raskt. Disse menneskene har brukt den nyeste teknologien til å flytte store pengesummer jorden rundt ekstremt hurtig og til å spekulere stadig mer effektivt.

Uheldigvis har ikke teknologien noen virkning på verdens fattige. Faktisk er globaliseringen et paradoks: Samtidig med at den er svært gunstig for de få, utelater eller marginaliserer den to tredjedeler av verdens befolkning. (Kavanagh i Bauman 1998:90)

Den økonomiske globaliseringen bidrar i sterk grad til en utvikling hvor gapet mellom fattige og rike blir større. Konsekvensene av dette ser vi på gaten i Stavanger.

6.1.2 Korrupsjon

FN satte i 2003 ned en kommisjon som skulle jobbe for en mer helhetlig global politikk for internasjonal migrasjon. I 2005 la de frem en rapport som peker på at politikk og praksis må utvikles både regionalt, nasjonalt og internasjonalt med de samme grunnprinsippene. Et av prinsippene som presenteres her er; ”Alle mennesker skal kunne utnytte sitt potensial og tilfredsstillende sine behov i hjemlandet slik at de kan velge å flytte til et annet land av fri vilje og ikke av nødvendighet” (Meld. St. nr 9 2009-2010:14). For at dette prinsippet skal oppfylles for mennesker i Nigeria må med andre ord landets nasjonale utvikling endres. Intervensjoner som bedrer livsvilkårene for befolkningen i Nigeria må skje fra øverste hold i landet. De globale tendensene er ikke ene og alene skyld i Nigerias situasjon. Korrupsjon av enorme dimensjoner preger landets omfordeling av goder. Organisasjonen *Transparency International* benytter seg av en skala fra 0 til 10 for å måle korrupsjon i store deler av verden. På en skala hvor 0 er veldig korrumpert og 10 er veldig rent, skårer Nigeria 2,4. Denne målingen gjelder korrupsjon i den

---

offentlige sektoren.⁷⁰ Forholdene i Nigeria beskrives av informantene med frustrasjon over et system uten mål om rettferdig fordeling av goder, med korrupsjon av umåtelig omfang. Som Linda forteller;

It's very difficult. We don't have a good government. If you want to go to school, it's a problem. If you want to lend work, if you don't have money, you can't do it. Even if you want to work in a company, if you don't know somebody that is there, they will not take you.⁷¹

Samtidig formidler den nye informasjonsteknologien et bilde av en verden langt fra deres, med store ressurser som likevel er utilgjengelige for dem. I seg selv underbygger dette frustrasjon over egen situasjon. I tillegg er forskjellene mellom de få rike og den enorme fattigdommen så tydelig i deres eget land, og blant deres eget folk. Det kan tenkes at det tydelige skillet mellom ”dem” og ”oss” gir kraft til å slutte opp om valget om å migrere, at lysten til å ønske noe mer for seg og sin familie styrkes gjennom glimtene av rikdom som informasjonsteknologien bidrar til å formidle.

6.2 Migrasjon og migrasjonsforståelse

Fuglerud påpeker at dagens migrasjon i større grad enn før er valg basert på grundige overveielser av fordeler og ulemper gjort av hele husholdet. I stedet for at hele familier flytter på seg er det mer vanlig at en eller to sendes ut for deretter å sende penger tilbake til familien som oppholder seg i hjemlandet. En slik virkelighet stemmer i stor grad overens med det flere av informantene beskriver. Nød, elendighet og håpløshet danner en desperat situasjon hvor migrasjon til Europa ses på som eneste løsning. Med denne bakgrunnsforståelsen formes utfordringer knyttet til definering av menneskehandel, kompleksiteten ved nigeriansk migrasjon samt frivillighet og tvang i migrasjon.

---

⁷⁰ Transparency International, ”Corruption by country/territory”; tilgjengelig på www.transparency.org/country#NGA; besøkt 26.11.12

⁷¹ Intervju Linda, Bymisjonscenteret 28.09.11

6.2.1 Nigeriansk migrasjon

Reporter Jenny Kleeman produserte i 2011 en dokumentar om nigerianske kvinner som migrerer fra Nigeria til Europa med tittelen *Sex, lies and black magic*. Hun oppsummerer sin dokumentar med dette utsagnet om Vivian, en av kvinnene hun fulgte før hun skulle migrere til Europa; ”Vivian`s determination to improve her life, made it easy for Elonel to exploit her. The juju-oath made it impossible for her to change her mind” (Kleeman 2011). En stor del av kvinnene drar frivillig fra Nigeria, men tvinges til å forbli i prostitusjon over lengre tid med bakgrunn i det valget de en gang tok. Trusler og frykt for seg selv og sin familie er realiteten for mange av kvinnene etter at de har ankommet Europa. Grensene mellom frivillighet og tvang viskes ut og overlapper hverandre. Så hvordan skiller man da mellom menneskesmugling og menneskehandel – migrasjon og ofre for menneskehandel? Begrepet menneskehandel rommer ikke kompleksiteten de nigerianske kvinnene beskriver. Et spørsmål er verdt å stille i denne sammenhengen; er det på et grunnleggende nivå lettere å forholde oss til de nigerianske prostituerte dersom vi kan definere dem som ofre for menneskehandel? Kategoriserer vi på en slik måte for å minske dem til noen vi klarer å forstå og forholde oss til? Er det nærmest som om vi ønsker at de skal være ofre, fordi vi på denne måten med rimelighet kan forstå hvorfor de står på gaten i Stavanger? Spørsmålet er om vi klarer å forholde oss til de nigerianske kvinnene som aktører i egne liv – som kvinner som har tatt et rasjonelt valg om å migrere for å skaffe inntekt selv om det inkluderer prostitusjon. May-Len Skilbrei er en av landets fremste forskere på prostitusjon. Hun har fulgt og vært en del av den offentlige debatten i snart tre tiår. Hun har forsket på – og gir til neste år ut en bok om hvordan norsk presse har dekket prostitusjon. I en artikkel på forskningsradet.no 12. Oktober 2012 intervjues hun og beskriver her noen av de tydeligste trekkene som har preget pressedekningen gjennom de ulike tiårene. Her fremhever hun 2000-tallet som menneskehandelens tiår. Media og politikerne har hevet seg på en bølge hvor menneskehandel er den rådende forklaringen på ”problemet” med strømmen av nigerianske kvinner til gatene i Norge. Det ble viktig å være best på menneskehandel og begrepet ble ikke problematisert verken av media eller politikere. Skilbrei skriver;

Argumentet om menneskehandel feide alt annet av banen. Mange land har immigrasjonslover mot folk som selger sex, men vi hadde definert dem som offer, og vi er gode på å redde ofre.⁷²

---

⁷² Forskningsrådet, ”Loven mot synlige horer”; tilgjengelig på

<http://kilden.forskningsradet.no/c16880/artikkel/vis.html?tid=82363>; besøkt 26.11.12

En slik årsaksforklaring ga også bedre grunnlag for tiltredelsen av sexkjøpsloven i 2009 som forbyr *kjøp* av seksuelle tjenester. Loven innebærer at de nigerianske kvinnene ikke blir kriminalisert, samtidig som det med tiltredelsen av loven lå et håp om at den skulle lette det sosiale problemet nigerianske kvinner nå ble ansett å være. En slik tilnærmingen innbefatter derimot ikke kompleksiteten som er knyttet til tematikken. Skilbrei fortsetter;

I Norge har vi konkludert med at vi må jobbe for å utrydde hele problemet. Mange vil si at det er å angripe et symptom på en grunnleggende ulikhet. Man kan jobbe mot fattigdom og ulikhet i stedet.⁷³

Skilbrei påpeker her noe grunnleggende utfordrende ved måten vi noen ganger forholder oss til de nigerianske prostituerte på; noen forholder seg til det mer som et sosial problem som må ryddes ut av syne. Holdninger blant nordmenn mot de nigerianske kvinnene kan komme til uttrykk slik; ”Ofre for menneskehandel skulle reddes av samfunnet. De synlige nigerianske prostituerte derimot, de var et problem samfunnet ville bli kvitt”.⁷⁴ Dette understrekes og bekreftes av møtet som ble holdt i Stavanger nylig hvor Næringsforeningen uttrykte et ønske om å rydde byen for prostituerte.⁷⁵ Som nevnt tidligere skriver Stavanger Aftenblad;

Mange i salen støttet forslaget til Harald Minge fra Næringslivsforeningen om at byen burde ryddes. De mente det var en belastning både for byen og omdømmet at det foregikk prostitusjon så åpenlyst i gatene.⁷⁶

Dersom ønsket er å hjelpe kvinnene kreves det en helhetlig tilnærming som tåler kompleksiteten både ved livsvilkårene til kvinnene i hjemlandet samt deres situasjon i Norge eller Europa for øvrig.

---

⁷³ Forskningsrådet; ”Loven mot synlige horer”

⁷⁴ Forskningsrådet; ”Loven mot synlige horer”

⁷⁵ Stavanger Aftenblad; ”Brudgommer antastet av prostituerte”

⁷⁶ Stavanger Aftenblad; ”Brudgommer antastet av prostituerte”

Jo Doezema beskriver i *Det ideelle offer* (2007) bakgrunnen og prosessen før Palermo-protokollen ble nedfelt. Ifølge Doezema finnes det to ulike grupperinger som representerer ytterpunktene i debatten om hvordan menneskehandelbegrepet skulle defineres. På den ene siden befant Human Rights Caucus seg med et ønske om anerkjennelse av prostitusjon som lovlig arbeid. På den andre siden ledet Coalition Against Trafficking in Women (heretter CATW) an med et grunnleggende syn om at all prostitusjon var brudd på kvinners menneskerettigheter (Doezema 2007:209). Aktiv lobbyvirksomhet forgikk på vegne av begge sider. Doezema påpeker at forskjellene mellom de to gruppene kom tydeligst til uttrykk i forhandlingene om hvordan menneskehandel skulle defineres. CATW ønsket at alle former for innbefatning med transport eller rekruttering til prostitusjon skulle defineres som menneskehandel, uavhengig om elementer av makt var involvert. Den andre grupperingen hevdet på sin side at bruk av makt eller list måtte være et kriterium (Doezema 2007:210). Begrepet *samtykke* ble dermed av særs viktig betydning. Ved den endelig definisjonen ble makt eller tvang et vesentlig kriterium for menneskehandel. Tiltakene for kvinner utsatt for menneskehandel er fortsatt mangelfulle med tanke på å ivareta kvinnes menneskerettigheter, men det var likevel Human Rights Caucus som kom seirende ut med sine argumenter for å beskytte kvinnes rettigheter samt anerkjennelsen av at kvinnene også er selvstendige aktører i egne liv med muligheten for å ta egne valg (Doezema 2007:218). På den andre siden har protokollen lite kraft med tanke på nigeriansk migrasjon hvor både frivillighet og tvang utgjør helheten av deres situasjon.

6.2.2 Tvang og frivillighet i migrasjon

For at en kvinne fra Nigeria skal bli definert som offer for menneskehandel forutsettes element av tvang. Spørsmålet som må stilles er da hvordan man definerer tvang og frivillighet. Og er opplevelsen av dette så kategorisk? Linda uttrykte opplevelsen av ansvar for familien slik; ”There was no food...you can not just watch them die”.⁷⁷ Kan en slik situasjon betegnes som tvang? Vanskeligheten ved å kategorisk skille mellom frivillighet og tvang kommer til uttrykk ved flere problemstillinger. Opplevelse av tvang er ikke nødvendigvis kun knyttet til at andre mennesker tvinger og/eller truer deg til å gjøre noe du ikke ønsker. Opplevelse av tvang kan også knyttes til de strukturelle rammene og livsvilkårene som begrenser – og i verste fall forhindrer muligheten til å ta valg som er ønskelige. Tvang kan også knyttes til opplevelsen av å ikke ha

---

⁷⁷ Intervju Linda, Bymisjonscenteret 28.09.11

mulighet til å velge seg ut av noe man en gang valgte. Med en enorm gjeld – og overbevisning om at sykdom og død kan ramme både dem og deres familie dersom pakten de har inngått brytes – er utveiene få. Prostitusjon er muligheten for tilbakebetaling. En bedre forståelse av det uklare skillet mellom tvang og frivillighet innebærer dermed også en forståelse av denne religiøse bakgrunnen. En stor del av kvinnene har frivillig inngått den pakten som i Europa holder dem i prostitusjon. Gjennomgåelsen av *juju*-seremonien regnes som en naturlig del av deres religiøse sfære, som beskrevet i kapittel fem. Det er en stor del av deres verdensbilde og hva de vurderer som sant og riktig. På den ene siden kan man da si at de nigerianske kvinnene som av fri vilje har gjennomgått en *juju*-seremoni – og som har valgt å migrere – ikke kan regnes å være utsatt for tvang. På den måten kan de heller ikke regnes som ofre. Kvinnene blir sett på som selvstendige aktører som tar ansvar for eget og andres liv, på tross av at vi med vestlige øyne rasjonelt sett ikke klarer å begrunne et slikt valg. På den andre siden er det tydelig at kvinnene er bundet av deres egen religiøsitet hvor *juju*-pakten holder dem i prostitusjon, selv om dette er langt fra livet de hadde sett for seg. Flere år kan gå før de har tilbakebetalt gjelden og dermed settes fri fra pakten. Dette er år uten friheten til å velge om igjen.

For dypere innsikt i helheten kan det også være nyttig å sette beskrivelsene kvinnene har av prostitusjon – og/eller handlinger som befinner seg i grenselandet mellom dette – inn i en sammenheng. Prostitusjon i Nigeria samt andre kulturelle dimensjoner kan knyttes opp mot hvordan verdensbilde og sosiologi forklarer rammene for valg.

6.3 Verdenbilde og sosiologiske forklaringer

Med utgangspunkt i Hiebert`s beskrivelser av verdensbilde, kan vi legge til grunn at hvordan mennesker ser verden – både kognitive, affektive, evaluerende og samfunnsstrukturelle dimensjoner – utgjør fundamentet som mennesker tar avgjørelser ut fra (Hiebert 2008:26). Hva som er viktige verdier gjenspeiler et menneskes verdensbilde. Eksempelvis kan vi se at felles for alle informantene – både de nigerianske kvinnene og fagpersonene – synes å være at ansvar for og ønske om bedre liv for sin familie er argumentasjon som kan legitimere salg av seksuelle tjenester på gaten i Stavanger. Sammen med teori om verdensbilde vil jeg nå vise til sosiologiske forklaringer på hva som legges til grunn for menneskers valg. Sosiologers tilnærminger til menneskelig samhandling kan ifølge Repstad deles inn i to hovedretninger; hovedfokus på hvordan mennesker skaper samfunnet eller hvordan samfunnet skaper mennesker. Sistnevnte

---

innebærer hvordan samfunnet setter rammevilkårene for den menneskelige samhandlingen (Repstad 2007:24). En av de sosiologiske forklaringsmåtene som hører til under sistnevnte, er *kontekstualismen*. Martinussen beskriver to hovedretninger innenfor kontekstualismen som gir innsikt til hvorfor mennesker handler som de gjør. Den ene retningen har hovedfokus på individets sosiale plassering i samfunnsstrukturen og på hvilken måte dette setter rammer og begrensninger for individets handlingsmønster. Han kaller dette for *strukturell tvang*. Den andre retningen fokuserer på hvordan individet sosialiseres inn i ulike grupper og/eller posisjoner og tilegner seg de normene og verdiene som er mest sentrale der. Dette kaller han for *kulturell tvang* (Martinussen 2008:192). Martinussen forklarer videre hvordan samfunnsstrukturelle vilkår gir muligheter samtidig som de begrenser;

Folk innretter seg etter mulighetene som ligger i kontekstene og kulturen med de rolleforventningene disse innebærer. Den enkeltes handlinger bestemmes altså til en viss grad av hvilke posisjoner vedkommende har, og dermed skapes og gjendannes sosiale mønstre. Samfunnsstrukturen gjør samhandling *mulig*, samtidig som den setter *grenser* for hvordan den skal foregå. (Martinussen 2008:193-194)

Ifølge Martinussen utgjør de samfunnsstrukturelle, kulturelle og individuelle dimensjonene til sammen plattformen for menneskers valg og handlinger. Normene og verdiene mennesker blir sosialisert inn i som en del av et fellesskap, setter rammene for hvordan man velger med de mulighetene og ressursene man har. Sosialiseringen gjør gjeldende normer og verdier i et fellesskap internalisert i menneskene;

De setter rammer for hvilke handlinger som er mulige innenfor systemet, fordi de danner den kunnskapsbasisen man kan handle på, og sier hva som er legitimt og etterstrebbesverdigg. (Martinussen 2008:198)

Det kulturelle systemet man befinner seg i vil da også være påvirkende for hva som er sosialt akseptert. Man kan sette dette i sammenheng med hvordan man tilegner seg/sosialiseres inn i en gruppe med et mer eller mindre felles verdensbilde. I en kontekst hvor nigerianske kvinner migrerer til Europa for å jobbe i prostitusjon, vil man da kunne si at kulturen de er en del av til en viss grad eventuelt vil kunne legitimere en slik handling. Den kulturelle og strukturelle konteksten kvinnene kommer fra setter rammene for hva som oppleves akseptabelt eller overkommelig i jakten på et bedre liv for seg og sin familie.

6.3.1 Kulturelle betingelser for valg

De aller fleste nigerianske prostituerte kommer fra delstaten Edo og hovedstaden Benin City, sør i Nigeria. Det er ikke uvanlig at migrasjonsstrømmer kan tilbakeføres til avgrensede, geografiske områder, men årsakene til dette kan være vanskelig å forstå (Årsvoll 2009:22). Helge Årsvoll var på en reise til Nigeria i 2006 og gjengir årsaksforklaringen den norske ambassaden i Abuja ga;

Det er "ingen" som dør av sult i Nigeria, men forskjellen på de som har og de som ikke har, er så tydelig for menneskene i området. All oljeproduksjon og mennesker fra Vesten er synlig i Edo og områdene rundt. Menneskene som bor der ønsker sin del av disse godene. Når de ikke får det, ønsker de å migrere til Europa. Det er jo der de rike kommer fra. Kriminelle nettverk nyttiggjør seg allerede eksisterende handelsruter og forbindelser til Europa når de utnytter sårbare mennesker som drømmer om et bedre liv. (Årsvoll 2009:23)

Korrupsjon har mange ansikter og informantenes historier er gjennomsyret av dette. Når kriminelle nettverk er dannet, utvikles de og "slår rot". Nye mønstre kan på denne måten dannes. Dette kan være noen av årsakene til at migrasjonsstrømmen i hovedsak er avgrenset til dette området. Jeg vil i dette avsnittet likevel se på andre årsaker som kan ha innvirkning på hvorfor mange kvinner migrerer fra dette området.

Korrupsjon og utnyttelse viser tydelig igjen i synet på kvinner og kvinners rolle i samfunnet. Linda beskriver situasjonen i Benin slik;

If you are a big man working in an office and I come to seek for your help. Or maybe I want you to help me get a job; then you will like to sleep with me first. That is an advantage rich men have. Just because you have the money, just because you have the job and just because you want to sleep with me; if I refuse, you will not give me the job. That is the system. It is very, very corrupt.

⁷⁸

---

⁷⁸ Intervju Linda, Bymisjonscenteret 28.09.11

Penger og rikdom gir med andre ord også fri tilgang på ønskede seksuelle nytelser. Den ujevne maktbalansen kommer til uttrykk gjennom seksuelle relasjoner. Linda forteller videre;

If you know you want to be an actress, you want to be a star, you want to be a somebody; then there is somebody that wants to sleep with you before they take you to where you want to be. The reason you are going there to act, the reason you are going there to work, is because of money. So we girls in Europe, our reason here is because of money. So what is the difference? Cause the corruption is all around us.⁷⁹

Her stiller hun et spørsmål det er verdt å merke seg; hva er forskjellen på salg av seksuelle tjenester på gaten i Stavanger mot det som kreves for å skaffe inntekt i Nigeria? Dette er et relevant spørsmål som innebærer noe grunnleggende om hvilke faktorer som påvirker valget om å migrere. Dersom vi tar utgangspunkt i at informantenes beskrivelser er realiteten for mange kvinner fra Edo, vokser det frem en dypere forståelse av valget, selv med vissheten om at prostitusjon kan være et alternativ. Dersom en nigeriansk kvinne vet at muligheten for et bedre liv i Nigeria forutsetter innbytte av seksuelle tjenester, kan det være mer forlokkende å gjøre dette i Europa hvor ”pengene flyter og drømmene er levende”.

Kleeman konfronterer i dokumentaren sin en av kvinnene i Nigeria med at de fleste kvinnene som drar til Europa jobber i prostitusjon. Den nigerianske kvinnen er likevel bestemt på å dra og virker nærmest naiv både med tanke på beløpet hun pådrar seg i gjeld og hvorvidt prostitusjon blir eneste mulighet for inntekt. På den andre siden er hun villig til å jobbe som prostituert for en periode dersom det blir nødvendig før hun kan finne annet arbeid. For Kleeman synes det forunderlig at hun på tross av dette likevel har tatt et valg om å dra. Kvinnen beskriver flere bakenforliggende årsaker for sitt valg; ønsket om å hjelpe familien samt drømmer om hus og trygg fremtid for seg selv (Kleeman 2011). Foruten dette kan man likevel stille spørsmål ved hvordan de nigerianske kvinnene klarer å velge noe som innebærer et liv på gaten ved å selge seksuelle tjenester? For å se nærmere på hva som ligger til grunn for slike valg, vil jeg sette prostitusjon i Nigeria i sammenheng med hvordan verdensbilde og sosiologiske forklaringer setter rammer for hvordan mennesker tar avgjørelser.

---

⁷⁹ Intervju Linda, Bymisjonssenteret 28.09.11

Prostitusjon i Nigeria

Informantene forteller om en form for prostitusjon i Nigeria som utarter seg annerledes enn det den gjør i eksempelvis Norge. De forteller at det er vanlig at menn kan forvente seksuelle tjenester for å gi kvinner jobb. De forteller også om *sugar daddies*, eldre menn som gir gaver eller økonomiske tjenester i bytte mot seksuelle tjenester. Forventningene til prostitusjon i Europa beskrives på denne måten;

When I was in Nigeria, I thought the way they did prostitution was in the form of Nigeria in a way. There are some girls in Nigeria doing prostitution also. You will then only be with two or three men. Or you are going with a sugar daddy – somebody that is older than them. You go with one person and that person has money and can help you. I was thinking that was how you did it here.⁸⁰

En undersøkelse gjort blant kvinner i Benin City om helse og seksualitet viser at synet på seksuelle forhold før ekteskap har flyttet seg bort fra det tradisjonelle synet om at en kvinne skulle være jomfru frem til ekteskapet (Omorodion 1993:6). Undersøkelsen viser at det er vanlig for kvinner i området å være seksuelt aktive før de gifter seg. Videre beskrives også at det er utbredt blant unge kvinner å ha fremmede seksuelle partnere, ofte mot økonomisk bistand eller gaver (Omorodion 1993:8). På spørsmål om hvorfor mange av kvinnene hadde sex før ekteskapet presenterer Omorodion tall som viser til at; "A large proportion (38 per cent) did so because of long-term relationships which usually had economic implications, a further 26 per cent obtained gifts and money from the sexual partner" (Omorodion 1993:6). For å drøfte hvordan en slik forflytning av grenser – fra mer tradisjonelle handlingsmønstre til friere og mer utflytende grenser – i et samfunn har innvirkning på hvordan mennesker handler, er det naturlig å se dette i lys av hva som påvirker dannelsen av nye handlingsmønstre. Et verdensbilde er aldri uforanderlig – det er i stadig utvikling og bevegelse, og strukturene og menneskene står i et gjensidig påvirkningsforhold til hverandre. En av årsakene til at det har utviklet seg en nytt mønster av seksuelle relasjoner kan ha sammenheng med kulturell forvirring (Jensen, Arnett og McKenzie 2011:287).

Kulturell forvirring

---

⁸⁰ Intervju Linda, Bymisjonssenteret 28.09.11

I Fugleruds bok finner man synspunkt som viser til et skille mellom ”globale systemer og prosesser” på den ene siden og ”globalisering” på den andre siden. Her fremheves globalisering som den forståelsen mennesker har av verden. Avgrensingen beror på globalisering som felles bevissthet; ”...forutsetter at personer har felles referanserammer på global basis” (Fuglerud 2001:212). En gruppe forskere har skrevet et kapittel i boken *Handbook of Identity Theory and Research* (Schwartz et al. 2011) om globalisering og kulturell identitet. Som en generell tendens poengteres her at man ser en bevegelse av slike felles referanserammer og at den beveger seg *fra* vesten *mot* resten av verden. Samtidig som migrasjonsstrømmen går motsatt vei – *mot* vesten. De hevder at; ”For example, an ethos of individual autonomy and secular values flow from the West to other parts of the world” (Jensen, Arnett og McKenzie 2011:287). Videre påpeker de at dette kan utvikle en form for kulturell forvirring med en kulturell identitet som er mer kompleks nå enn tidligere. De stiller spørsmål ved om dette kan settes i sammenheng med problemer som rusmisbruk, prostitusjon og selvmord (Jensen, Arnett og McKenzie 2011:295). I en undersøkelse gjort på Elfenbenskysten blant unge mellom 16 og 20 år konkluderte forskere med at man kunne knytte utviklingen av disse problemene til forvirringen unge opplevde mellom deres tradisjonelle kultur og nye vestlige verdier (Jensen, Arnett og McKenzie 2011:295). Undersøkelsen gjort av Omorodion viser en endring i hvordan de unge forholder seg til seksualitet og seksuelle relasjoner. Sett i lys av det noen av kvinnene forteller om ”gråsoner” for hva som kan defineres som prostitusjon, er det naturlig å vurdere om dette kan henge sammen med strømmen av vestlige verdier og verdensbilde. Omorodion påpeker også denne bevegelsen fra tradisjonell kultur til et friere forhold til seksualitet (Omorodion 1993:6). Om man tar utgangspunkt i at dette er resultat av vestlig påvirkning som møter det tradisjonelle i deres kultur, skjer det en stadig forskyvning av grenser. De kulturelle rammene for hvordan de tar valg endres. Som Martinussen påpeker dannes det på denne måten en ny kunnskapsbasis som sier noe om hva som er akseptert og etterstrebellesverdige. Ved at det dannes sosiale mønstre der det er vanlig at kvinner har seksuelle forhold til eldre menn i bytte mot gaver eller andre økonomiske gevinster, forskyves stadig grensene for hva som er sosialt akseptert. Sammen med faktorer som globaliseringens overføring av vestlige verdier og hvordan disse endrer rammebetingelsene for valg, er dette verdt å merke seg som bakenforliggende vurderinger som legges til grunn når kvinnene velger å migrere. Når de sosiale mønstrene har endret seg på denne måten kan det hende terskelen for å velge å dra til Europa med prostitusjon som inntektskilde også har blitt lavere.

Informantene forteller om hvilken posisjon og status kvinnene som har dratt til Europa får hjemme. De opphøyes og anerkjennes som sterke, ansvarsfulle kvinner – til tross for at det nå er kjent at prostitusjon er hovedkilden til pengene. Det finnes også et annet element som påvirker de sosiale mønstrene i Nigeria. Kvinnene som migrerte og vendte tilbake har bodd flere år i Europa og har blitt påvirket av europeiske holdninger og verdier. Dette tar de med seg tilbake til Nigeria og det vil naturligvis også skape en mer kompleks kulturell identitet. Det kan bidra til endring av sosiale mønstre som i større grad aksepterer salg av seksuelle tjenester mot økonomisk vinning.

Slik ser vi at globalisering kan bidra til å overføre vestlige holdninger som beveger seg bort fra tradisjonelle mønstre. På den andre siden er det svært tydelig at de fleste av kvinnene som jobber på gaten i Stavanger har sterke verdier knyttet til familie – så sterke at de selv beskriver det som at de ofrer seg selv for familien. Mary begrunner ansvaret hun kjenner overfor bestemoren som er i Nigeria med at hun som kvinne har mer følelser og er mer omsorgsfull enn menn og derfor har en sterkere opplevelse av ansvar enn det mennene i familien hennes har⁸¹. Dette står i sterk kontrast til det individualistiske verdisynet som i stor grad preger vesten. Patricia, som nå selv har bodd over 20 år i Norge, forteller at hun forsøker å formidle til kvinnene noen av de vestlige verdier hun selv har tilegnet seg. Hun sier det viktigste budskapet hun gir kvinnene er at man av og til må sette seg selv først. Den europeiske kulturen har lært henne verdien av at man selv må ha det godt for å kunne være noe godt for andre. Bakgrunnen for at dette er det mest grunnleggende hun kan formidle til kvinnene, er fordi hun ser den krevende livssituasjonene de befinner seg i nettopp fordi de setter familiene foran seg selv. Patricia hevder derimot at på tross av hennes forsøk på å overføre noe av dette til kvinnene, kan det virke nærmest umulig på så kort tid. Den fundamentale forpliktelsen og ansvar overfor familien er så sterk og internalisert i dem at det ikke alene kan formidles med ord.⁸²

Når ansvar overfor familien synes å være så grunnleggende er det likevel et stadig tilbakevendende spørsmål hvorfor det i så stor grad kun er kvinnene som tar ansvar for familien og ”ofrer” seg. Hvilken rolle har mennene? Westerlund beskriver menns rolle i *Yorubakulturen* på denne måten;

---

⁸¹ Intervju Mary, Bymisjonscenteret 06.12.11

⁸² Intervju Patricia Akinyemi, telefon 25.10.11

Yorubafolkets släktskapssystem är i praktiken starkt patrilineært, och rank eller hierarki baseras på senioritet bland män. (Westerlund 2011:117)

Flere av de nigerianske informantene bekrefter Westerlund syn og beskriver den eldste mannen i familien som *master of the house*. Samtidig er det ofte kvinnene som arbeider og skaffer inntekt til familien, mens mannen i huset har kontroll og makt over pengene og hvordan disse brukes. En slik arbeidsfordeling mellom kjønnene setter kvinnene i et avhengighetsforhold til mannen hvor de selv ikke har rett til å disponere penger slik de selv ønsker. Dette fremhever den underlegne stillingen kvinner synes å ha i det nigerianske samfunnet. Som *master of the house* er det nærliggende å tro at det er mannens ansvar å skaffe familien det nødvendige for overlevelse. Det synes ikke å være tilfelle. Informantene beskriver kvinners rolle som underlegne i et korrumpert land hovedsakelig styrt av menn. Fuglerud har pekt på hvordan valget om å migrere ofte tas etter rasjonelle kalkyler av fordeler og ulemper av hele husholdet og ikke av kvinnen alene. Det kan det synes som det har utviklet seg en kollektiv holdning at kvinner må migrere fra Nigeria for å forsørge familien gjennom prostitusjon. Dersom familien har penger til utdanning, er det som oftest guttene som blir gitt denne muligheten. Dette viser til en systematisk begrensning av kvinners muligheter samtidig som de forventes å bidra økonomisk. Kvinnene stilles i en umulig posisjon med få reelle utveier. Skilbrei, Tveit og Brunovskis (2006:26) viser til at informantene deres peker på viktigheten av å særskilt hjelpe brødrene i hjemlandet. Dette begrunner de med at guttene ikke har sammen mulighet til å dra til Europa. Jentene derimot har mulighet til å jobbe i Europas sexindustri. Dette kan legge press på jentene til å ofre seg for familien. Forventningene fra familie synes å være en del av de kulturelle rammene som danner valggrunnlaget til kvinner som migrerer til Europa og tjener penger på salg av seksuelle tjenester.

6.4 Fremtidige valgmuligheter for kvinnene

De fleste av de nigerianske kvinnene som jobber på gaten i Stavanger i dag, har gyldig oppholdstillatelse i Italia eller Spania. De oppholder seg i Norge inntil tre måneder av gangen på turistvisum, noe som innebærer at de ikke kan ha inntektsgivende arbeid i landet. Dersom de hadde hatt mulighet til jobb, er sannsynligheten stor for at det kun er svært lavtlønnede jobber tilgjengelige for dem. En lavtlønnet jobb vil ikke bidra til nedbetaling av gjeld, eller ta bort forventninger om at penger skal sendes til familien hjemme. Prostitusjon blir for dem i hovedsak

---

eneste reelle mulighet for inntekt i Norge. Et naturlig spørsmål å stille her er om dette er til det beste for kvinnene? Når problematikken er såpass sammensatt og hjelpetiltakene som fungerer på lang sikt få, er det være hensiktsmessig å se på andre alternativer for kvinnene. Mine funn fra feltarbeidet samt annen forskning og litteratur – gir et klart bilde av at kvinnenes situasjon både er gjennomgående vanskelig, frustrerende og tilsynelatende håpløs. Det kan derfor synes som ethvert alternativ krever valg mellom flere onder. Retur til hjemlandet kan vurderes å være den beste løsningen for noen av kvinnene. *Center mod Menneskehandel* i Danmark har allerede opprettet samarbeid med organisasjoner i Nigeria for tilbakeføring av kvinner i prostitusjon. Dette tiltaket innebærer tett oppfølging av kvinnene og mulighet for oppstart av inntektsgivende arbeid i Nigeria. *Internasjonalt hus* i Stavanger har prosjektet *Outreach Rogaland og Agder* – et samarbeidsprosjekt med IOM om frivillig retur. Prosjektets mål er; ”...å styrke den enkeltes beslutningsgrunnlag og samtidig bidra med å realitetsorientere mennesker som setter sitt liv på vent uten reelle muligheter for å bli”.⁸³ De ansatte i prosjektet ønsker også å komme i kontakt med nigerianske kvinner i Stavanger for å informere dem om mulighetene for frivillig retur til Nigeria. IOM har allerede et godt samarbeid med to organisasjoner i Nigeria som tilbyr oppfølging av kvinnene som returnerer via deres returprogram. IOMs returprogram *Retur og støtte til sårbare migranter* tilbyr retur og reintegreringsassistanse som skal gi sårbare migranter ”redskap som skal gjøre det lettere å klare seg på egenhånd i hjemlandet og redusere sårbarhet”.⁸⁴ Programmet innebærer også kartlegging av ressurser, egenskaper og ønsker som kan gi mulighet for anskaffelse av inntekt – i samarbeid med en lokal organisasjon – finansiering av returbillett, eventuell assistanse ved hjemreise, utbetaling av et engangsbeløp samt bosted første periode etter ankomst til Nigeria og oppfølging i ni måneder. En slik returordning endrer selvsagt ikke på det faktum at store deler av befolkningen i Nigeria lever i fattigdom og at nøden er stor. Det kan likevel hende at tilbakeføring i det store bildet er en mer bærekraftig løsning som på lang sikt er det beste for kvinnene. Enkelte av kvinnene vil ikke være i en posisjon hvor de opplever at retur overhode er en mulighet med tanke på det sterke presset om nedbetaling av gjeld. Dette utelukker likevel ikke at det for andre vil være det beste utfallet. Det beste valget av flere onder, vurderes ulikt med bakgrunn i alt vi bærer med oss av kunnskap og erfaringer. De kulturelle og strukturelle rammene enten begrenser eller åpner rammebetingelsene våre og påvirker i stor grad hvordan vi rangerer hva som er mest riktig, og dermed beste utfall. Det ligger

---

⁸³ Internasjonalt Hus; ”Outreach Rogaland og Agder”; tilgjengelig på <http://inthus.no/index.php?pageID=80>; besøkt 26.11.12

⁸⁴ IOM; ”Vulnerable Groups”; tilgjengelig på http://www.iom.no/projects_vg.htm; besøkt 26.11.12

---

likevel et ansvar i å informere kvinnene om mulighetene de har, og på denne måten slik gi dem det beste grunnlaget for å ta gode valg.

---

7 OPPSUMMERENDE REFLEKSJONER

Denne oppgaven har undersøkt hvorfor nigerianske kvinner migrerer til Stavanger for å jobbe i prostitusjon. Jeg har et utvalg bestående av åtte informanter; fire nigerianske kvinner med prostitusjonserfaring og fire fagpersoner. Det er en kvalitativ undersøkelse hvor det er blitt gjennomført dybdeintervju med alle de åtte informantene. Jeg gjør rede for hvordan de ulike funnene som er presentert i oppgaven, svarer på problemstillingen; *Hva er årsakene til at nigerianske kvinner migrerer til Stavanger for å jobbe i prostitusjon?*

Gjennomgående for hele prosjektet mitt har vært å opprettholde en bred tilnærming ettersom temaets natur har krevd dette. For å kunne besvare problemstillingen på best mulig måte har det vært nødvendig med flere inngangsporter. Historiene de nigerianske kvinnene forteller viser mangfoldet i både bakgrunn og forklaringer på hvorfor de befinner seg i Stavanger. Dette bekreftes også av fagpersonene. Handel med mennesker regnes for å være den mest lukrative form for handel, nest etter handel med våpen. Det er en grusom industri som utnytter og forgriper seg på mennesker på det groveste. Fokuset på menneskehandel som har vokst frem de siste årene er på sin plass, og alle forsøk på å opplyse om og bekjempe denne industrien er et viktig steg i kampen mot rettferdighet. Det er likevel viktig å vise til den tvetydige og uklare overgangen mellom menneskehandel og migrasjon, som noen ganger vanskelig lar seg skille. Dett gjør seg gjeldene i det informantene beskriver. Ikke alle historiene bærer preg av at kvinnene utelukkende er ofre. Ved å konsekvent tilnærme seg nigerianske kvinner som offer, fratras de også retten til å ta valg og ansvar for eget liv. Det ligger en verdighet i å selv kunne definere sitt behov for hjelp. På den måten tillegges mennesker ansvar, respekt og verdighet. Å frata et menneske ansvar for eget liv sier noe om manglende tro på at et mennesket selv bærer i seg egenskapen eller evnen til å ta gode valg. Det sier også noe om manglende forståelse for at mennesker tar valg ut fra de kontekstuelle rammene som utgjør virkeligheten deres.

Kjernen i det begge informantgruppene beskriver som grunnleggende årsaker for at så mange nigerianske kvinner er i Stavanger og jobber i prostitusjon, handler i stor grad om situasjonen i Nigeria. Fattigdom og korrupsjon har bidratt til at nigerianere flest har få reelle muligheter for inntektsgivende arbeid, da kanskje særskilt for jenter med lite tilgang på skolegang og utdanning.

Kulturelle rammer som vektlegger ansvar og omsorg for store familier krever inntekt for å gi familien fremtid og håp. Nigerianske kvinner er i den uheldige/heldige situasjon at det finnes muligheter for å hjelpe familien – prostitusjon i Europa via hjelpsomme agenter. Slik opparbeides en høy gjeld som krever lang nedbetalingstid. *Juju* bidrar til at det nærmest er umulig å snu dersom en velger denne veien. En slik bakgrunn har vanskelig for å passe inn i definisjonen av ofre for menneskehandel. Hjelpeapparatet krever konkrete angivelser av bakmenn for så å gi kvinnene beskyttelse og muligheten til å starte et nytt liv i Norge.

Kompleksiteten ved nigeriansk migrasjon og/eller menneskehandel understrekes når kvinnene selv ikke opplever seg som ofre. De såkalte bakmennene er noen ganger kjærester, venner eller gode hjelpere som også kan være tilknyttet familien. Dersom en kvinne opplever seg selv som offer og velger å angi bakmenn som har lurt og utnyttet henne, hvilken beskyttelse kan vi da gi henne? Politiets beskyttelse vil aldri kunne gi vern mot den åndelige dimensjonen som er sterk tilstede hos mange av de nigerianske kvinnene, som beskrevet tidligere i oppgaven.

Hjelpetiltakene som skal beskytte kvinner som er ofre for menneskehandel tar ikke hensyn til de ulike dimensjonene som er virkeligheten for kvinnene som skal hjelpes. Hjelpetiltak krever en tilnærming som tar høyde for de kontekstuelle og kulturelle rammene som danner utgangspunktet for nigeriansk migrasjon og/eller nigeriansk menneskehandel.

Norge er et av verdens rikeste og mest velfungerende land, og Stavanger nyter sin bit av oljeeventyrets kake. Mens store deler av Europa er i økonomisk krise, lever vi relativt uberørte. Vi gleder oss over godene globalisering gir tilgang til og fryder oss over hvert nytt stempel i passet. Denne medaljen har alltid en bakside, og informantene gir oss et lite glimt av dette. De globale prosessene har også såre, menneskelige konsekvenser. Et av de synlige og konkrete konsekvensene ser vi vandrende gatelangs på nattestid i Stavanger sentrum. ”Rydding av byen” er ikke nødvendigvis den beste løsningen. Vi trenger en tilnærming som er mer helhetlig enn det. Jeg gjentar Skilbrei; ”Mange vil si at det er å angripe et symptom på en grunnleggende ulikhet. Man kan jobbe mot fattigdom og ulikhet i stedet”.⁸⁵ Det er fånytt å alene angripe symptomene. Det kreves forståelse for og vilje til å kjempe for den grunnleggende urettferdigheten som det overhengende problemet vi ønsker å tilsløre.

---

⁸⁵ Forskningsrådet, ”Loven mot synlige horer”

Funnene fra mitt feltarbeid bekrefter behovet for en helhetlig tilnærming, ettersom årsakene for migrasjon er sammensatte og omfattende. Informantene oppgir fattigdom og korrupsjon som hovedårsakene til at de har migrert til Stavanger. Disse funnene understreker viktigheten av å tilnærme seg utfordringene med den synlige gateprostitusjonen i Stavanger fra ulike vinkler og på denne måten bidra til en løsning med økt forståelse for tematikken. Årsaksforklaringene til at de nigerianske kvinner er her og jobber i prostitusjon danner et grunnlag for hvordan vi kan håndtere situasjon bedre i Stavanger.

---

8 VIDERE FORSKNING

Omfanget av en masteroppgaven begrenser muligheten for å gå dypt nok inn i den gjeldende tematikken. Underveis i prosjektet har det dukket opp noen problemstillinger som kan være aktuelle for videre forskning. Det hadde vært nyttig å forske på hvordan seksuelle relasjoner i området rundt Benin City har utviklet seg de siste årene og om dette har sammenheng med økt migrasjon til prostitusjon. Er det mulig at Edo-folkets forhold til seksualitet senker terskelen og/eller forskyver grensene for hva som regnes som prostitusjon? Kan utviklingen av seksuelle relasjoner være i tråd med globale prosesser og vestlig påvirkning? På hvilken måte er det mulig å sette dette i sammenheng med økningen nigerianske kvinner fra området rundt Benin City som jobber i prostitusjon i Europa? Det fins lite forskning på dette feltet, og det kan hende det finnes en sammenheng mellom kulturell aksept av ulike former for seksuelle relasjoner og strømmen av kvinner inn i prostitusjon fra dette området.

BIBLIOGRAFI

Bauman, Zugmunt. 1998. *Globaliseringen og dens menneskelige konsekvenser*. Oslo: Vidarforlaget.

Bausinger, Herman. 1999. "Intercultural Demands and Cultural Identity." In *Language, Culture and Identity*, ed. Torben Vestergaard, 11-23. Aalborg: Aalborg University Press.

Befring, Edvard. 2007. *Forskningsmetode med etikk og statistikk*. Oslo: Det Norske Samlaget.

Brunovskis, Anette og Surtees, Rebecca. 2007. *Leaving the past behind? When victims of trafficking decline assistance*. Oslo: FAFO.

Carling, Jørgen. 2005. *Fra Nigeria til Europa: Innvandring, menneskesmugling og menneskehandel*. Oslo: PRIO.

Carling, Jørgen. *Innvandrere prioriterer å sende penger hjem*. Samfunnspeilet 6 (2004).

Carling, Jørgen. 2005. *Trafficking in Women from Nigeria to Europe*. Migration Information Source. Tilgjengelig på <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?id=318> Besøkt 26. November 2012.

Dahl, Øyvind. 2001. *Møter mellom mennesker. Interkulturell kommunikasjon*. Gyldendal Norsk Forlag.

Dalen, Monica. 2011. *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget.

Dalland, Olav. 2000. *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

De Forente Nasjoner. 2000. *Protokoll for å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, særlig kvinner og barn, som supplerer de forente nasjoners konvensjon mot grenseoverskridende kriminalitet*. Tilgjengelig på

---

http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/lover_regler/reglement/2002/fns-protokoll-for-a-forebygge-bekjempe-o.html?id=107341. Besøkt 26. november 2012.

Doezema, Jo. 2007. *Hvem skal velge? Tvang, samtykke og FN-protokollen mot menneskehandel*. I Liv Jessen (red.). *Det ideelle offer*. Oslo: Koloritt forlag.

Drønen, Tomas Sundnes. 2013. *Pentecostalism, Globalization, and Islam. Megachurches in the Making?* Leiden: Brill.

Erstad, Ida og Hylland Eriksen, Thomas. 2007. *Prostitusjon som transnasjonal prosess*. I Liv Jessen (red.). *Det ideelle offer*. Oslo: Koloritt forlag.

Fuglerud, Øyvind. 2001. *Migrasjonsforståelse – flytteprosesser, rasisme og globalisering*. Universitetsforlaget AS.

Forskningsrådet. 2012. *Loven mot synlige horer*. Tilgjengelig på <http://kilden.forskningsradet.no/c16880/artikkel/vis.html?tid=82363>. Besøkt 26. november 2012.

Gadamer, Hans-Georg. 2010. *Sannhet og metode – Grunntrekk i en filosofisk hermeneutikk*. Oslo: Pax Forlag.

Global Commission on International Migration. 2005. *Migration in an interconnected world: New directions for action*. Tilgjengelig på <http://www.unhcr.org/refworld/docid/435f81814.html>. Besøkt 26. november 2012.

Hammersley, Martyn og Atkinson, Paul. 2004. *Feltmetodikk – Grunnlaget for feltarbeid og feltforskning*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Hiebert, Paul G. 1985. *Anthropological Insights for Missionaries*. Grand Rapids: Baker Academic.

Hiebert, Paul G. 2008. *Transforming Worldviews*. Grand Rapids: Baker Academic.

Holme, Idar Magne og Solvang, Bernt Krohn. 1986. *Metodevalg og metodebruk*. Tano Aschehoug.

International Organization for Migration. *Key Migration Terms*. Tilgjengelig på <http://www.iom.int/cms/en/sites/iom/home/about-migration/key-migration-terms-1.html#Migration>. Besøkt 26. november 2012.

International Organization for Migration. *Vulnerable Groups*. Tilgjengelig på http://www.iom.no/projects_vg.htm. Besøkt 26. November 2012.

Jandt, Fred E. 2007. *An introduction to intercultural communication*. Thousand Oaks, London, New Dehli: Sage Publications.

Jessen, Liv. 2007. *Det ideelle offer*. Oslo: Koloritt forlag.

Justis- og Beredskapsdepartementet. 2009-2010. *Meld. St. 9, Norsk flyktnings- og migrasjonspolitik i et europeisk perspektiv*. Tilgjengelig på <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/regpubl/stmeld/2009-2010/Meld-St-9-2009--2010.html?id=597820>. Besøkt 26. november 2012.

Justis – og politidepartementet. 2011. *Sammen mot menneskehandel – Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel (2011-2014)*. Tilgjengelig på http://www.regjeringen.no/upload/JD/Vedlegg/Handlingsplaner/Handlingsplan_mot_menneskehandel_2011-2014.pdf. Besøkt 26. november 2012.

Kleeman, Jenny. 2011. *Nigeria: Sex, lies and black magic*. Tilgjengelig fra <http://www.channel4.com/programmes/unreported-world/4od#3187121> Besøkt 26. november 2012.

Martinussen, Willy. 2008. *Samfunnsliv. Innføring i sosiologiske tenkemåter*. Universitetsforlaget.

Mbiti, John S. 1989. *African religions and philosophy*. Oxford: Heinemann.

Norli, Bjørg. 2006. *Utenlandsk prostitusjon i Oslo*. Pro Sentret.

Olupona, Jacob K. 1991. *African traditional religions in contemporary society*. St. Paul, Minnesota: Paragon House.

Rasmussen, Rune Hjarnø. 2011. *Menneskehandel og juju: Religiøs pressjon og kulturmøde i relation til nigerianske ofre for menneskehandel*. Servicestyrelsen.

Ray, Benjamin C. 2000. *African Religions: Symbol, Ritual and Community*. Upper Saddle River: Prentice Hall.

Schirato, Tony & Jen Webb, 2003. *Understanding Globalization*. London: Sage.

Sholte, Jan A. 2005. *Globalization – A critical introduction*. New York: Palgrave Macmillan

Skilbrei, May-Len, Tveit, Marianne og Brunovskis, Annette. 2006. *Afrikanske drømmer på Europeiske gater. Nigerianske kvinner i prostitusjon i Norge*. Oslo: FAFO.

Skilbrei, May-Len. 2010. *Menneskehandel: begrep til besvær*. Tilgjengelig på <http://www.forskning.no/artikler/2010/januar/241170>. Besøkt 26. november 2012.

Stiftelsen Internasjonalt Hus. *Outreach Rogaland og Agder*. Tilgjengelig på <http://inthus.no/index.php?pageID=80>. Besøkt 26. november 2012.

Stuestøl, Julie Estdahl. 2010. *De nyttige ofrene – Norske menneskehandeltiltak og nigerianske kvinner i krysningen mellom utlendingsrett og strafferett*. Universitetet i Oslo: Masteroppgave i kriminologi.

Transparency International. *Corruption by country/territory, Nigeria*. Tilgjengelig på <http://www.transparency.org/country#NGA>. Besøkt 26. november 2012.

United Nations, Office on drug and crime. 2004. *United Nations convention against transnational organized crime and the protocols thereto*. Tilgjengelig på <http://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-e.pdf>. Besøkt 26. november 2012.

Utenriksdepartementet. 2003. *Plan mot Regjeringens internasjonale arbeid mot kjønnslemlestelse av jenter*. Tilgjengelig på <http://www.regjeringen.no/upload/kilde/ud/pla/2003/0002/ddd/pdfv/183589-lemlestelse.pdf>. Besøkt 26. November 2012.

Utlendingsdirektoratet. 2006. *Internasjonal migrasjon*. Tilgjengelig på <http://www.udi.no/Sentrale-tema/Internasjonal-migrasjon/#fakta>. Besøkt 26. november 2012.

Westerlund, David. 2011. *Afrikanske religioner*. Dialogos Forlag.

Årsvoll, Helge. 2009. *Når jeg er med en mann hjem, tegner jeg korsets tegn i det jeg går over dørstokken. Religionens betydning for nigerianske kvinner i prostitusjon*. Stavanger, Master i Globale Studier.

VEDLEGG

Vedlegg 1   Intervjuguide til begge informantgruppene

Intervjuguide 1

Nigerianske kvinner med prostitusjonserfaring

Historie/bakgrunn/familie

1. Hvor i Nigeria har du vokst opp?
2. Hvordan vokste du opp?
  - Med mor og far?
  - Hvor mange søsken?
3. Hvordan var familiesituasjonen din når du forlot Nigeria?
4. Er du gift?
5. Har du barn?
6. Før du dro til Europa, bodde du sammen med dine foreldre og søsken?
7. Hvor mye skolegang har du fra Nigeria?
8. Har du hatt/hadde du jobb i Nigeria?
9. Kan du fortelle litt om livet ditt i Nigeria før du dro til Europa?
10. Hvor mye kontakt har du med familien din?
11. Hvor lenge er det siden du så familien din sist?
12. Hva var årsaken til at du dro fra Nigeria?

Bakgrunn for å komme til Europa

1. Hva gjorde at du valgte å dra til Europa?
-

2. Hvilket land dro du til?
3. Dro du alene?
4. Hvordan så du for deg livet i Europa?
5. Hvilke planer hadde du (når du kom til Europa)?
6. Hadde du en konkret jobb du skulle gå til?
7. Hva var målet ditt for oppholdet i Europa?
8. Visste du om at prostitusjon kunne bli et alternativ når du kom til Europa?
  - hvis ja; hva gjorde at du fortsatt valgte å reise?
9. Dersom du hadde visst det; hadde du fortsatt valgt å komme til Europa?
  - hvis ja; hvorfor?
  - hvis nei; hvorfor ikke?
10. Kan du fortelle litt om hva som skjedde når du kom til Europa?
11. Hvordan og hvorfor endte du opp i Stavanger?

Kultur/verdier

1. Hva er viktig for deg å oppnå i livet? Hvilke drømmer har du for hva du ønsker i livet?
  2. Kan du fortelle noe om din religiøse bakgrunn?
  3. Hvor viktig for deg er den tradisjonen du vokste opp i, i dag?
  4. Hva vil du si er typiske kjennetegn for den nigerianske kulturen?
  5. Slik du har opplevd den norske kulturen, hva vil du si er de største forskjellene mellom Norge og Nigeria?
  6. Vet familien din om at du jobber som prostituert i Norge?
    - Hvis ja, hva mener/tenker de om det?
    - Hvis nei, hvorfor ønsker du ikke å fortelle om det? Og hva hadde skjedd om de fikk vite det?
-

Motivasjon

1. Har du mulighet til å få andre jobber som ikke innebærer prostitusjon?
2. Dersom du hadde fått mulighet, hadde du ønsket en annen jobb?
3. Hva er motivasjonen din for å jobbe i prostitusjon?
4. Hva gjør at du velger å fortsette i prostitusjon?
5. Hva er dine drømmer for fremtiden?
6. I en perfekt verden; hvordan ville livet ditt sett ut?

Intervjuguide 2

Fagpersoner som jobber i tiltak for kvinner i prostitusjon

1. Hvor lenge har du jobbet med kvinner i prostitusjon?
  2. Hva er din rolle/stilling?
  3. Kan du fortelle litt om hva din rolle/stilling innebærer?
  4. Hvordan er arbeidet deres organisert?
  5. Hva er deres tilbud/tiltak for kvinner i prostitusjon?
  6. Vil du si det har vært noen store endringer i prostitusjonsbilde de siste årene?
    - Hvis ja, hva vil du beskrive som den største endringen?
    - Hvis ja, på hvilken måte har dette endret fokuset i måten der arbeider på?
  7. Hva vil du si er den største forskjellen mellom en prostituert fra Norge og en prostituert fra Nigeria?
  8. Hva ser du på som den største utfordringen de nigerianske prostituerte står ovenfor i møte den norske kulturen?
  9. Kan du fortelle noe om hva dere vet/har erfaringer om bakgrunnen til de nigerianske kvinnene?
  10. Som norsk i arbeid med nigerianske kvinner i prostitusjon, kan du si noe om hva som er vanskeligst for deg å forstå?
  11. Hva er det du finner mest utfordrende i jobb med kvinnene?
  12. Hva oppgir de nigerianske kvinnene som hovedårsaker til at de er her i prostitusjon?
-

Vedlegg 2   Informasjon og samtykke – fagpersoner

Informasjon om prosjektet

Dette er en forespørsel om du ønsker å delta i et studieprosjekt jeg ønsker å gjennomføre. Jeg vil her kort fortelle litt om hvem jeg er og hva prosjektet går ut på.

Mitt navn er Benedicte Nessa. Jeg tar en mastergrad i Globale studier ved Misjonshøgskolen i Stavanger. Som en del av dette studiet skal jeg gjøre undersøkelser og skrive en masteroppgave basert på det jeg finner ut gjennom studien.

Prostitusjonsmiljøet på gaten har de siste årene hatt en stor økning av nigerianske kvinner. Jeg ønsker å se nærmere på nigerianske kvinner i prostitusjon, deres kulturelle/religiøse bakgrunn og forsøke å forstå hvorfor de har kommet til Norge for å jobbe i prostitusjon. Jeg ønsker også å se på hvordan/på hvilken måte/i hvilken grad bakgrunnen deres påvirker valgene de tar.

Som en del av dette prosjektet ønsker jeg å intervju deg med tanke på din kunnskap/kompetanse/erfaring med hjelpetiltak for mennesker i prostitusjon og da også spesifikt nigerianske kvinner i prostitusjon.

Alle opplysningene som kommer frem i intervjuene vil kun brukes i forbindelse med oppgaven. Jeg er underlagt taushetsplikten og alt som kommer frem vil bli behandlet konfidensielt.

Dersom du ønsker å være en del av dette prosjektet kan du ta kontakt med meg på mail; benedicte.tollaksen@gmail.com. Jeg ønsker da også at du signerer nederst på dette arket som et samtykke til at du vil være en del av dette prosjektet/studien gjennom å bli intervjuet. Deltakelsen i undersøkelsen er frivillig og samtykket kan trekkes tilbake når som helt så lenge studien pågår uten at du må oppgi spesiell grunn for det. Dersom du ønsker å trekke deg underveis, vil alle opplysninger som er gitt, bli anonymisert. Det vil heller ikke ha noen konsekvenser for deg dersom du velger å trekke deg etter at prosjektet har startet.

Prosjektet varer fra dags dato og frem til desember 2012.

Dersom du har behov for mer informasjon kan du få det fra skolen eller min veileder:

Misjonshøgskolen

Misjonsmarka 12

4024 Stavanger

Tlf: 51 51 62 10

post@mhs.no

Marianne Skjortnes

marianne.skjortnes@mhs.no

Tlf: 51 52 62 69

Mvh Benedicte Nessa

Mastergradsstudent, Globale Studier

Jeg samtykker til å være en del av denne studien ved å bli intervjuet av mastergradsstudent Benedicte Nessa:

Navn

Sted og dato

Vedlegg 3   Informasjon og samtykke – nigerianske kvinner med prostitusjonserfaring

Information about the project

This is a request for you to be a part of a study project that I want to do. I will tell you a bit about who I am and what the project is about.

My name is Benedicte Nessa. I am taking a master degree in Global Studies at The School of Mission and Theology in Stavanger. As a part of the program I am doing research and writing a master thesis based on what I find during the research.

There has been a noticeable increase of Nigerian women in prostitution on the streets the last few years. I therefore want to interview Nigerian women in prostitution about their background and try to understand why they have chosen to come to Norway to work in prostitution, and also in what way their background is affecting the choices they are making. I will collect information by interviewing you and other Nigerian women in prostitution. I will also do interview with other Nigerian women living in Norway but are not working in prostitution, and people working with (tiltak) for women in prostitution. All the information that I get from the interviews will only be used for writing the master thesis.

The law of confidentiality binds me and everything that is exposed during the research will be handled confidential.

If you want to be a part of this project, you can contact Albertine, who then will contact me.

By signing this paper, you agree to be a part of this project/research by being interviewed. The participation in the research is voluntary and the agreement to be a part can be withdrawn at any time as long as the research is ongoing without giving any specific reason. If you want to withdraw from the project during the research, all the information will be made anonymous. It will not be of any consequence for you if you choose to withdraw after the project has started.

The project is lasting from today and until December 2012.

If you want or need any more information about the project you can contact my school or my counselor at school:

Misjonshøgskolen/ School of Mission and Theology

Misjonsmarka 12

4024 Stavanger

Tlf: 51 51 62 10

post@mhs.no

Marianne Skjortnes

marianne.skjortnes@mhs.no

Tlf: 51 52 62 69

Benedicte Nessa,

Student at Master in Global Studies

I hereby agree to be a part of this research by being interview by master student Benedicte Nessa:

Name

Place and date
